

Årsberetning

SpareBank 1 SR-Bank oppnådde i 2017 et konsernresultat før skatt på 2 610 mill kroner. Resultat etter skatt ble 2 086 mill kroner, en økning med 331 mill kroner fra 1 755 mill kroner i 2016. Egenkapitalavkastningen etter skatt ble 11,0 prosent, sammenlignet med 10,0 prosent i 2016. Styret er godt fornøyd med resultatet for 2017.

Solid innsats fra medarbeidere, godt kreditthåndverk og gode kunderelasjoner har vært viktige drivere for et godt resultat. Markedsposisjonen som Sør- og Vestlandets ledende finanskonsern ble ytterligere styrket gjennom en netto økning på 6 000 nye privatkunder over 13 år og 450 nye bedriftskunder.

Inkludert utlån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS, ble utlånsveksten 2,6 prosent i 2017. Innskudd fra kunder ble økt med 11,0 prosent i 2017. Innskuddsdekningen, målt som innskudd i prosent av sum utlån, ble 55,3 prosent ved utgangen av 2017, sammenlignet med 54,5 prosent i 2016.

Netto renteinntekter økte til 3 162 mill kroner i 2017, mot 2 871 mill kroner i 2016. Netto renteinntekter i prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital økte til 1,52 prosent i 2017, fra 1,48 prosent i 2016. Økningen kom som følge av lavere finansieringskostnader og renteøkning på deler av boliglånsporteføljen med virkning fra januar 2017.

Netto provisjons- og andre inntekter ble 1 524 mill kroner i 2017 en økning fra 1 443 mill kroner i 2016. Økningen skyldes i hovedsak økte inntekter fra eiendomsmegling som følge av bedret aktivitet i boligmarkedet i Stavangerregionen. Netto avkastning på finansielle investeringer utgjorde 634 mill kroner i 2017 mot 654 mill kroner i 2016. Dette inkluderte resultatandeler fra SpareBank 1 Gruppen AS og andre tilknyttede selskaper. Gevinst ved realisasjon av aksjene i Visa Europe Ltd til Visa Inc. utgjorde 94 mill kroner i 2016.

Konsernets driftskostnader ble 2 167 mill kroner i 2017 mot 2 032 mill kroner i 2016, en økning på 135 mill kroner (6,6 prosent) fra 2016. Personalkostnadene økte med 97 mill kroner (8,3 prosent) til 1 263 mill kroner. Av økningen skyldes 34 mill kroner økt aktivitet i EiendomsMegler 1 SR-Eiendom AS og SpareBank 1 Regnskapshuset SR AS. Det er satt av 10 mill kroner i omstillingskostnader i 2017, bonusavsetningen økte med 31 mill kroner, mens 34 mill kroner av økningen er et resultat av 5 % finanssskatt av personalkostnadene som ble innført 1. januar 2017.

Øvrige kostnader økte med 38 mill kroner (4,4 prosent) til 904 mill kroner. Kostnadsprosenten, målt som driftskostnader i prosent av driftsinntektene, ble redusert fra 40,9 prosent i 2016 til 40,7 prosent i 2017.

Nedskrivning på utlån var 543 mill kroner, mot 778 mill kroner i 2016. Nedskrivning på utlån i 2017 gjaldt i stor grad nedskrivninger knyttet til enkeltengasjement innenfor oljerelatert virksomhet. Tett oppfølging av kunder og forebyggende arbeid er fortsatt viktige virkemidler for å opprettholde en god risikoprofil i konsernets utlånsportefølje og derigjennom redusere fremtidige tap.

Disponering av årets overskudd tar utgangspunkt i et disponibelt morbankresultat på 1 868 mill kroner i 2017. Styret foreslår at 1 087 mill kroner blir disponert til utbytte, tilsvarende 4,25 kroner pr aksje, og 781 mill kroner avsettes til annen egenkapital og styrking av konsernets soliditet.

Ren kjernekapitaldekning økte fra 14,7 prosent ved starten av året til 15,1 prosent ved utgangen av 2017. Kjernekapitaldekningen (inklusive fondsobligasjoner) økte i samme periode til 16,0 prosent fra 15,6 prosent i 2016. Ved utgangen av 2017 har SpareBank 1 SR-Bank en solid finansiell stilling, og konsernet har et godt utgangspunkt for å videreutvikle sin ledende posisjon på Sør- og Vestlandet. Styret har fastsatt langsiktig mål om å ha en ren kjernekapitaldekning på 15,0 prosent. Dette inkluderer management buffer på 1 prosent-poeng.

Virksomhetens art

Konsernet SpareBank 1 SR-Bank består av morbanken SpareBank 1 SR-Bank ASA og datterselskap.

De vesentligste datterselskapene er; EiendomsMegler 1 SR-Eiendom AS, SR-Forvaltning AS, SR-Boligkreditt AS, SpareBank 1 Regnskapshuset SR AS og FinStart Nordic AS.

SpareBank 1 SR-Bank har hovedkontor i Stavanger, og har til sammen 36 avdelingskontorer i Rogaland, Hordaland,

Vest-Agder og Aust-Agder. Konsernets hovedvirksomhet er salg og formidling av et bredt spekter av finansielle produkter og tjenester, investeringstjenester, leasing, eiendomsmegling og regnskapstjenester. Konsernet ønsker å styrke satsingen mot kunder i det sentrale østlandsområdet og vil i begynnelsen av 2018 etablere et eget kontor i Oslo som skal betjene større bedrifts- og personkunder.

Konsernets utvikling

SpareBank 1 SR-Bank har i 2017 hatt en god utvikling i alle konsernets forretningsområder. Posisjonen som markedsleder i Rogaland ble styrket både innenfor person- og bedrifts-markedet og konsernet har samtidig styrket sin posisjon i Hordaland og Agder. Kapitalmarkedsdivisjonen har etablert seg som regionens ledende kompetansemiljø innen sitt område og styrket sin tilstedeværelse gjennom etablering i Bergen. Posisjonen innen eiendomsmegling har bidratt til at EiendomsMegler 1 har blitt den største eiendomsmeglerkjeden i Norge. EiendomsMegler 1 SR-Eiendom AS er markedsleder i Rogaland og Vest Agder, og har i 2017 ytterligere styrket sin posisjon i Hordaland og Aust Agder.

Konsernets datterselskaper og strategiske eierskap i produkt-selskaper i SpareBank 1-alliansen bidrar i betydelig grad til SpareBank 1 SR-Bank sin inntjening.

Bankmarkedet var i 2017 preget av fortsatt sterk konkurranse om kundene. Den moderate utlånsveksten skyldtes en kombinasjon av fokus på kapitaloppbygging og lønnsom vekst samt moderat til flat prisvekst for boliger i vårt hovedmarked Rogaland. Konsernet opplevde økende etterspørsel etter lån fra personkunder og bedriftskunder utover i 2017. Marginer på utlån til personkunder og bedriftskunder økte i 2017 grunnet lavere finansieringskostnader og reprising av deler av bolig-lånsporteføljen i januar 2017. Innen både personmarkedet og bedrifts-markedet ble innskuddsmarginen redusert gjennom året som følge av fallende markedsrenter. Innskuddsveksten økte med 11,0 prosent i 2017 som følge av sterkt fokus på økte innskudd i organisasjonen og flere nye kunder innen offentlig sektor. I sum ble inntjeningen fra netto renteinntekter styrket i 2017 sammenlignet med året før.

Netto provisjons- og andre inntekter økte fra 2016 til 2017. Økningen på 81 mill kroner skyldes i stor grad at inntektene fra eiendomsmegling økte med 41 mill kroner. Inntekter fra SpareBank 1 Regnskapshuset SR AS økte med 15 mill kroner i samme periode. Øvrige provisjonsinntekter økte med 2,9 prosent fra 2016, der både betalingsformidling, forsikring samt sparing og plassering bidro positivt med økte inntekter.

Aksjemarkedene utviklet seg bra gjennom hele 2017 med stigende kurser og «all-time high» på Oslo Børs, mens

markedet for kredittrenter i Norge var mer volatile. For året sett under ett ble kursgevinst på verdipapirer 127 mill kroner. Dette skyldes kombinasjon av kurstap på 152 mill kroner fra renteporteføljen som ble motvirket av positive effekter fra sikringsinstrumenter på til sammen 143 mill kroner, samt kursgevinst på 136 mill kroner fra porteføljen av aksjer og egenkapitalbevis.

Nedskrivning på utlån ble 543 mill kroner i 2017 mot 778 mill kroner i 2016. Dette tilsvarte nedskrivninger som andel av brutto utlån inkludert utlån solgt til kredittforetak på 0,29 prosent. Nedskrivning på utlån i 2017 gjaldt i stor grad enkeltengasjement innenfor oljerelatert virksomhet. Styret vurderer kvaliteten i utlånsporteføljen og risikostyringen som god.

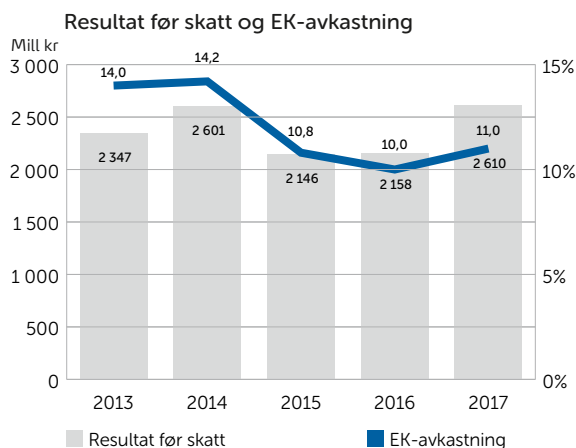
Utvikling i konsernets markedsområder

Husholdningenes forventninger til utviklingen i norsk økonomi har blitt mer positive i løpet av 2017. Bruttonasjonalprodukt (BNP) for Fastlands-Norge er forventet å vokse med om lag 2,1 prosent i 2018, en økning fra 2,0 prosent i 2017. Høyere oljepris og avdempet fall i oljeinvesteringene i 2017 har ført til stigende optimisme og tro på økt aktivitet fremover for norsk oljenæring.

Demografiske utviklingstrekk har stor betydning for konsernets rammevilkår. Konsernets primærområde har over lang tid hatt høy tilflytting og befolkningsvekst. Uføreandelen er også betydelig lavere enn landsgjennomsnittet. Befolkningen er relativt ung i og rundt de regionale sentrene og langs kysten av Sør- og Vestlandet. Trenden med befolkningsvekst har endret seg de siste årene hvor Rogaland og Hordaland det siste året har hatt en befolkningsvekst som har vært lavere enn landsgjennomsnittet, mens Agder-fylkene har vokst noe mer enn landsgjennomsnittet. Statistisk Sentralbyrås (SSB) framskrivinger av befolkningsutviklingen tilsier at veksten i Rogaland og Hordaland forventes å ligge over landsgjennomsnittet på lengre sikt. På den andre siden har fall i oljeinvesteringene de siste årene medført økt usikkerhet i forhold til nevnte prognoser.

I følge NAV var arbeidsledigheten i Norge 2,4 prosent ved utgangen av desember 2017. I Rogaland var arbeidsledigheten 3,2 prosent, i Hordaland 2,7 prosent og i Vest- og Aust-Agder henholdsvis 2,7 prosent og 3,0 prosent.

Stavangerregionen har de siste årene hatt en svakere boligpris-utvikling enn landet for øvrig, men dette ble reversert i løpet av 2017. Stavangerregionen hadde 0,0 prosent prisendring i 2017 mot landsgjennomsnitt som hadde en prisreduksjon på 2,1 prosent.

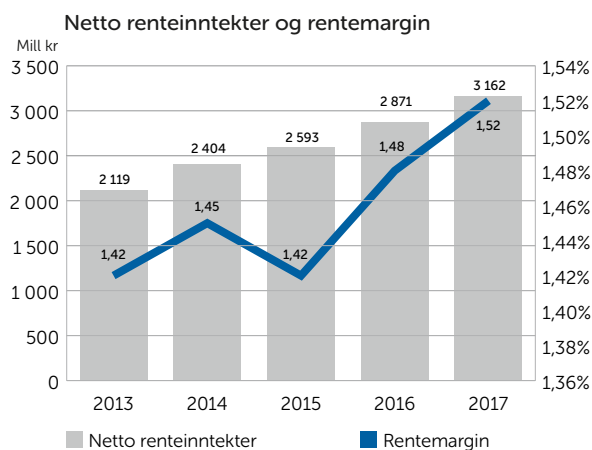

RESULTATUTVIKLING

Netto renteinntekter

I 2017 økte konsernets netto renteinntekter med 291 mill kroner fra 2 871 mill kroner til 3 162 mill kroner. Netto renteinntekter utgjorde 1,52 prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital, en økning fra 1,48 prosent i 2016.

Netto renteinntekter må sees i sammenheng med provisjonsinntekter fra SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS. Provisjonsinntektene fra disse selskapene beløp seg til 149 mill kroner i 2017 mot 149 mill kroner i 2016. I løpet av 2017 har konsernet kjøpt tilbake utlån fra SpareBank 1 Boligkreditt med til sammen 10 mrd kroner. Netto renteinntekter og provisjonsinntekter økte med totalt 291 mill kroner sammenlignet med 2016. Økningen kom som en kombinasjon av økte utlåns- og innskuddsvolum, samt lavere finansieringskostnader som følge av at 3 måneders Nibor er blitt redusert med 33 basispunkt i løpet av 2017. Renteøkning på deler av boliglånsporteføljen med virkning fra januar 2017 har også bidratt positivt.

Andre inntekter

Netto provisjons- og andre inntekter utgjorde 1 524 mill kroner i 2017 mot 1 443 mill kroner i 2016. Økningen på 81 mill kroner fra 2016 skyldes i stor grad at inntektene fra eiendomsmegling økte med 41 mill kroner til 389 mill kroner (348 mill kroner) i 2017 som følge av bedret aktivitet i boligmarkedet i Stavangerregionen.

Inntekter fra SpareBank 1 Regnskapshuset SR økte med 15 mill kroner til 96 mill kroner (81 mill kroner) i 2017, blant annet som resultat av oppkjøp av Regnskaps Partner Bergen AS med virkning fra 1. januar 2017.

Øvrige provisjonsinntekter økte med 2,9 % fra 2016, hvor både betalingsformidling, forsikring, samt sparing og plassering bidro positivt med økte inntekter.

Netto inntekter fra finansielle investeringer utgjorde 634 mill kroner, en reduksjon fra 654 mill kroner i 2016. Utbytte utgjorde 11 mill kroner (110 mill kroner). Utbytte i 2016 inkluderte 94 mill kroner i mottatt kontantvederlag i forbindelse med salg av Visa Europe Ltd til Visa Inc. Kursgevinst fra verdipapir utgjorde 127 mill kroner (53 mill kroner) og kursgevinster fra rente- og valutahandel 71 mill kroner (107 mill kroner). Videre utgjorde inntekter fra eierinteresser 425 mill kroner (384 mill kroner).

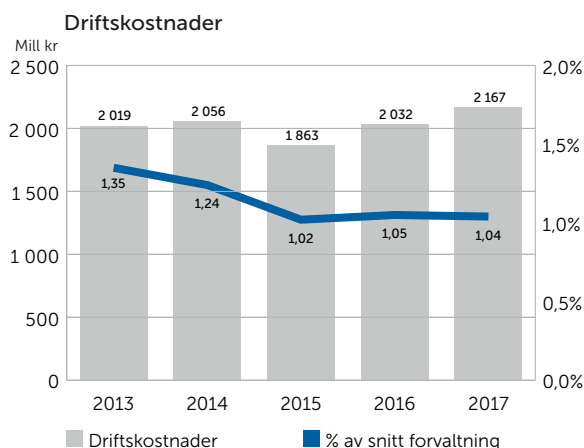
Kursgevinst på verdipapirer på 127 mill kroner (53 mill kroner) i 2017 skyldes kombinasjon av kurstap på 152 mill kroner (kurstap 156 mill kroner) fra renteporteføljen som ble motvirket av positive effekter fra sikringsinstrumenter på til sammen 143 mill kroner (158 mill kroner), samt kursgevinst på 136 mill kroner (51 mill kroner) fra porteføljen av aksjer og egenkapitalbevis.

Inntekter fra eierinteresser utgjorde 425 mill kroner (384 mill kroner) i 2017. Resultatandelen etter skatt fra SpareBank 1 Gruppen AS utgjorde 349 mill kroner (318 mill kroner), -25 mill kroner (-14 mill kroner) fra SpareBank 1 Boligkreditt AS og 13 mill kroner (22 mill kroner) fra SpareBank 1 Næringskreditt AS. Resultatandelen etter skatt fra BN Bank AS var 70 mill kroner (61 mill kroner).

Driftskostnader

Konsernets driftskostnader utgjorde 2 167 mill kroner i 2017. Dette er en økning på 135 mill kroner (6,6 prosent) fra 2016. Av økningen skyldes 34 mill kroner økt aktivitet i EiendomsMegler 1 og Regnskapshuset SR. Det er satt av 10 mill kroner i omstillingskostnader i 2017, bonusavsetningen økte med 31 mill kroner, mens 34 mill kroner av økningen er et resultat av 5 % finansskatt på personalkostnadene som ble innført 1. januar 2017. Øvrige kostnader økte med 38 mill kroner (4,4 prosent) til 904 mill kroner.

Kostnadsprosent for konsernet, målt som kostnader i prosent av inntekter, ble redusert til 40,7 prosent (40,9 prosent) i 2017.

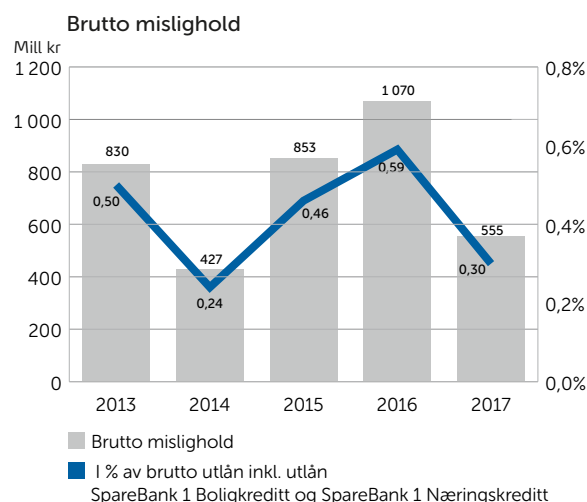
Ved utgangen av 2017 hadde konsernet 1 218 årsverk, hvorav 1 142 fast ansatte. Det har i 2017 vært økning på 46 årsverk, herunder 24 flere årsverk i morbanken og 22 flere årsverk i datterselskaper. Økningen på 24 årsverk i morbanken skyldes i stor grad midlertidige ansettelser knyttet til implementering av nye produkter og løsninger mot kunder.

Nedskrivninger på utlån og mislighold

Konsernet resultatførte netto nedskrivninger på utlån med 543 mill kroner (778 mill kroner) i 2017. Dette tilsvarte nedskrivning i prosent av brutto utlån inklusive utlån til kredittforetak på 0,29 prosent (0,42 prosent). Nedskrivning på utlån i 2017 gjaldt i stor grad enkeltengasjement innenfor oljerelatert virksomhet. Tett oppfølging av kunder og forebyggende arbeid er fortsatt viktige virkemidler for å opprettholde en god risiko-profil i konsernets utlånsportefølje og for å kunne redusere fremtidige tap.

Brutto misligholdte engasjement utgjorde 555 mill kroner (1 070 mill kroner) i 2017. Dette tilsvarte 0,30 prosent

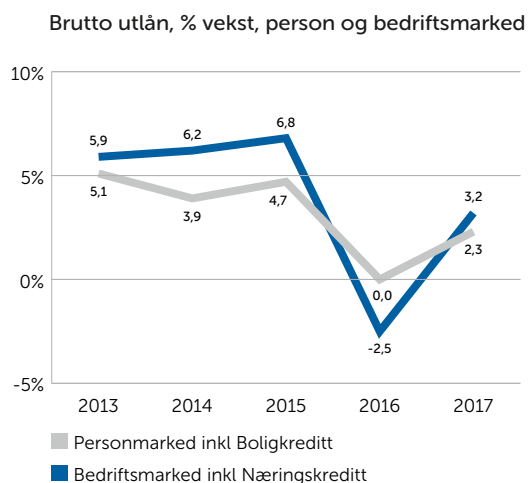
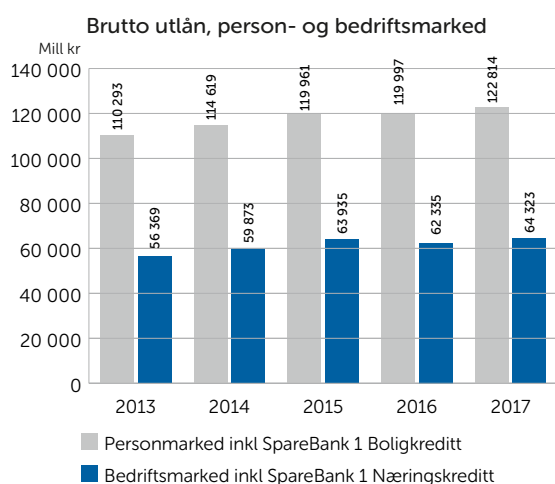
(0,59 prosent) av brutto utlån inkludert utlån solgt til kredittforetakene. Tapsutsatte (ikke misligholdte) engasjement utgjorde 1 562 mill kroner (1 141 mill kroner). Dette tilsvarte 0,83 prosent (0,62 prosent) av brutto utlån inkludert utlån solgt til kredittforetakene. Summen av misligholdte og tapsutsatte engasjement utgjorde 2 117 mill kroner (2 211 mill kroner) i 2017. Målt som andel av brutto utlån inkludert utlån solgt til kredittforetakene, gir dette en reduksjon i 2017 fra 1,21 prosent til 1,13 prosent. Avsetningsgrad, målt som individuelle nedskrivninger i prosent av henholdsvis misligholdte og tapsutsatte engasjement, var henholdsvis 24 prosent (26 prosent) og 33 prosent (28 prosent) ved utgangen av 2017.

Balanse

Konsernets balanseførte forvaltningskapital økte fra 193,4 mrd kroner til 216,6 mrd kroner i 2017. Økningen skyldes tilbakekjøp av utlånsporteføljer fra SpareBank 1 Boligkreditt AS, utlånsvekst og økte investeringer i sertifikater og obligasjoner. SpareBank 1 SR-Bank hadde ved utgangen av året solgt lån for 14,6 mrd kroner til SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS, mot 24,7 mrd kroner ved utgangen av 2016. Hensyntatt utlånsporteføljene i disse deleide kredittforetakene var utlånsveksten 2,6 prosent og samlede utlån 187,1 mrd kroner (182,3 mrd kroner) ved utgangen av 2017. Utlån til personmarkedet økte med 3,1 prosent og utlån til bedriftsmarkedet og offentlig sektor økte med 2,0 prosent. Fordelingen mellom utlån til personmarkedet (inkludert SpareBank 1 Boligkreditt AS) og bedriftsmarkedet/offentlig sektor (inkludert SpareBank 1 Næringskreditt AS) var henholdsvis 63,1 prosent og 36,9 prosent ved utgangen av 2017, mot 63,0 prosent og 37,0 prosent året før.

Fra 1.1.2017 er SpareBank 1 SR-Finans innfusjonert i morbank, og utlånsvolum for denne porteføljen er for 2016 og eldre fordelt ut etter estimat 38 % i personmarked og 62 % i bedrifts-markedet for å få sammenlignbare tall. Historikken i grafene nedenfor er dermed endret sammenlignet med tidligere årsrapporter.

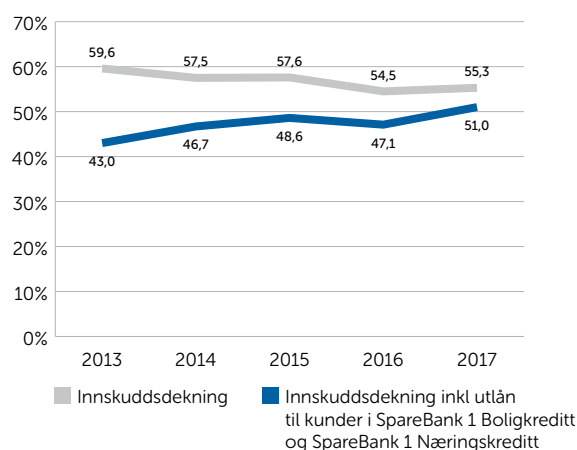

Innskudd fra kunder økte med 11,0 prosent (-3,9 prosent) i 2017 til 95,4 mrd kroner (85,9 mrd kroner). Økte innskudd kom primært som følge av større innskudd fra kunder i offentlig sektor. Innskudd fra bedriftsmarkedet og offentlig sektor utgjorde 53,6 prosent (50,1 prosent) av konsernets kundeinnskudd ved utgangen av 2017.

Innskuddsdekningen, målt som innskudd i andel av brutto utlån, var 55,3 prosent (54,5 prosent) ved utgangen av 2017. Konsernet har i et marked med høy konkurranse både opprettholdt en god innskuddsdekning og styrket sin langsiktige finansiering. «Liquidity Coverage Ratio» (LCR) som måler konsernets likviditetsdekning i et 30 dagers alvorlig stressscenario var

168 prosent (174 prosent) ved utgangen av 2017. I tillegg til ordinære kundeinnskudd hadde konsernet 21,3 mrd kroner (17,4 mrd kroner) til forvaltning, hovedsakelig gjennom SR-Forvaltning AS og ODIN Forvaltning AS.

Innskuddsdekning

Forretningsområdene

SR-Finans AS ble fusjonert inn i morbank med virkning fra 1.1.2017 og inngår i divisjonenes resultat og balanser fra og med samme dato. I kommentarer og tall nedenfor er sammenligning mot fjoråret basert på historiske regnskap før fusjonen. Segmentrapportering (note 4) er omarbeidet og har sammenlignbare tall hvor resultat og balanser fra SR-Finans AS er inkludert i divisjonenes resultat og balanser fra 1.1.2016.

Personmarkedsdivisjonen

Personmarkedsdivisjonens resultatbidrag før nedskrivninger på utlån var på 1 598 mill kroner i 2017. Resultatet ble 347 mill kroner høyere enn i 2016 som følge av fusjon med SR-Finans AS, høyere rentemargin og økte provisjonsinntekter. Kostnadene økte med 37 mill kroner (6,5 prosent) i 2017, primært som følge av fusjonen og 5 prosent finansskatt. I 2017 økte både divisjonens utlån og innskudd med 3,1 prosent og innskudd økte med 3,1 prosent. Økt optimisme i næringslivet har foreløpig ikke gitt større utslag i økt etterspørsel etter boliglån. Veksten i digitale kanaler fortsatte i 2017.

Antall digitale salg økte med 40 prosent i løpet av 2017, og det skjer nå flest salg av både sparekonti, fond og spareavtaler i digitale kanaler. Lansering av nye hjemmesider, bedre chat-løsninger, nettmøte, biometrisk ID samt flere produkter i digitale kanaler, vil fremover ytterligere forsterke den digitale trafikken.

I 2017 fikk divisjonen netto 6 000 nye kunder over 13 år. Systematisk utvikling av eksisterende kundeportefølje, målrettet vekst og lansering av nye betalingsprodukter bidro

til veksten. Netto nedskrivninger på utlån var fortsatt lave og andelen misligholdte lån over 30 dager utgjorde 0,39 prosent av totale utlån ved utgangen av 2017.

Bedriftsmarkedsdivisjonen

Bedriftsmarkedsdivisjonens resultatbidrag før nedskrivninger på utlån ble 1 529 mill kroner i 2017. Dette var 124 mill kroner høyere enn i 2016. Økt resultat skyldes blant annet fusjonen med SR-Finans AS, samt økte rentemarginer. Kostnadene økte med 34 mill kroner fra 2016 til 2017, hovedsakelig som følge av økt antall ansatte og økte driftskostnader relatert til SR-Finans i forbindelse med fusjonen, og 5 prosent finansskatt.

Siste 12 måneder har divisjonen økt sine utlån med 2,0 prosent og innskudd ble økt med 23,2 prosent. Det arbeides aktivt med breddesalg av konsernets produkter, og produktdekningen er økende. Provisjoner og andre inntekter økte sammenlignet med 2016.

Det ble resultatført netto individuelle nedskrivninger på 482 mill kroner og 2 mill kroner i reduserte gruppevis nedskrivninger i 2017, sammenlignet med 510 mill kroner i individuelle nedskrivninger og 144 mill kroner i gruppevis nedskrivninger i 2016. Divisjonens ordinære resultat før skatt ble 298 mill kroner høyere enn på samme tid i 2016.

Balansert og lønnsom volumvekst, gode kunderelasjoner, og et godt utviklet produktspekter er prioriterte områder for divisjonen, sammen med tett oppfølging knyttet til utvikling av risiko i porteføljen.

Kapitalmarkedsdivisjonen

Divisjonens kompetanseområder er komplementær til tradisjonell bankdrift og har samlet konsernets ressurser innenfor verdipapirvirksomhet og forvaltning. Verdipapirvirksomheten er organisert under merkenavnet SR-Bank Markets og omfatter kunde- og egenhandel med renter, valuta og Corporate Finance-tjenester.

SR-Bank Markets hadde i 2017 driftsinntekter før allokering av kundeinntekter til øvrige forretningsområder på 201 mill kroner (175 mill kroner). Verdiøkning på bankens obligasjonsportefølje gjennom 2017 bidro positivt i forhold til samme periode i fjor. Størstedelen av inntektene kom fortsatt fra kundeforvaltning med rente- og valutainstrumenter. Inntekter fra omsetning av aksjer og obligasjoner falt bort i 4. kvartal 2017 som følge av at aksjebordet ble solgt til SpareBank 1 Markets AS. Corporate Finance har ferdigstilt flere prosjekt i 2017 og oppnådde et resultat på høyde med 2016.

Datterselskapene

Datterselskapene bidrar gjennom sine produkter og tjenester til at konsernet kan gi et bredere tilbud til kundene, og et bedre

inntjeningsgrunnlag for banken. Gjennom god samhandling og felles markedsføring er konsernet en totalleverandør av finansielle produkter og tjenester.

EiendomsMegler 1 SR-Eiendom AS er godt representert i hele konsernets markedsområde og har 40 avdelinger fra Grimstad i sørøst til Bergen i nord. Selskapet er den ledende eiendomsmegleren i Rogaland og Vest-Agder og øker også sin markedsandel i Hordaland og Aust-Agder. Selskapet oppnådde et resultat før skatt på 26,7 mill kroner (16,2 mill kroner). Økt resultat skyldes i hovedsak bedret boligmarked i Stavanger-regionen, med økt antall omsetninger i 2017.

I 2017 ble det formidlet 6 565 eiendommer, mot 6 042 året før. Samlet sett har selskapet formidlet eiendommer til en verdi på 20,6 mrd kroner mot 19,0 mrd kroner året før. Tilgangen på nye oppdrag er god, og var 13 prosent høyere enn i 2016. Selskapet har fortsatt en sterk markedsposisjon i Rogaland med over 40 prosent markedsandel, samt god markedsposisjon også i Agderfylkene og i Hordaland. Innenfor næringseiendom var tilgangen på lokaler både for utleie og salg god. Ledighetsgraden på kontorlokaler har i Stavangerregionen stabilisert seg i 2017. Det er økt aktivitet i leiemarkedet, og stadig flere leietakere søker nye lokaler tilpasset forventet aktivitetsnivå framover. I Bergen er aktiviteten fremdeles god innenfor både utleie og salg av næringseiendom, og selskapet har etablert seg som en ledende aktør innenfor næringsmegling i Bergensområdet.

SR-Forvaltning AS er et verdipapirforetak med konsesjon for aktiv forvaltning og fondsforvaltning. Resultat før skatt i 2017 ble 33,5 mill kroner (28,1 mill kroner). Selskapet har opplevd god kundetilvekst i 2017, særlig for diskresjonære mandat. Kapital under forvaltning var ved utgangen av 2017 11,0 mrd kroner (9,5 mrd kroner).

SpareBank 1 Regnskapshuset SR AS ble etablert 2015 og har siden oppstarten vokst fra 0 til nærmere 100 mill kroner i omsetning. Selskapet har ved utgangen av 2017 syv kontor, fire i Rogaland og tre i Bergen, samt i overkant av 1 600 kunder. Regnskapshuset har gjennom de oppkjøp som er gjennomført fått et solid fotfeste på Sør- og Vestlandet, og det er bygget et godt fundament for videre vekst i bankens markedsområde. SpareBank 1 Regnskapshuset SR AS oppnådde i 2017 et resultat før skatt på 3,5 mill kroner (1,6 mill kroner), som inkluderer avskrivning av immaterielle eiendeler på 1,9 mill kroner (1,6 mill kroner).

SR-Boligkreditt AS er et heleid datterselskap og ble etablert i 2. kvartal 2015. Selskapets formål er å kjøpe boliglån av SpareBank 1 SR-Bank og finansiere dette ved å utstede obligasjoner med fortrinnsrett. Gjennom SR-Boligkreditt AS kan SpareBank 1 SR-Bank diversifisere og optimalisere sin

funding. Moody's har gitt sin beste rating, Aaa til SR-Boligkreditt AS. SR-Boligkreditt AS oppnådde i 2017 et resultat før skatt på 272,8 mill kroner (113,1 mill kroner). Ved utgangen av 2017 har selskapet utstedt obligasjoner med fortrinnsrett (OMF) pålydende 39,6 mrd kroner og kjøpt lån for 40,8 mrd kroner (29,3 mrd kroner) av SpareBank 1 SR-Bank.

Tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet

SpareBank 1 Boligkreditt AS og

SpareBank 1 Næringskreditt AS

SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS har konsesjoner som kredittforetak og utsteder obligasjoner med fortrinnsrett (OMF) i henholdsvis boliglåns- og nærings-eiendomsporteføljer kjøpt av eierbankene. Selskapene eies av banker i SpareBank 1-alliansen og bidrar til å sikre eierbankene tilgang til stabil og langsiktig finansiering til konkurransedyktige priser.

SpareBank 1 Boligkreditt AS hadde ved utgangen av 2017 et samlet utlånsvolum på 177,7 mrd kroner, hvorav 14,1 mrd kroner var boliglån kjøpt fra SpareBank 1 SR-Bank. Bankens eierandel i selskapet var 8,0 prosent og oppdateres årlig i samsvar med andel solgt volum ved hvert årsskifte.

SpareBank 1 Næringskreditt AS hadde ved utgangen av 2017 et samlet utlånsvolum på 9,9 mrd kroner, hvorav 0,5 mrd kroner var lån kjøpt fra SpareBank 1 SR-Bank. Bankens eierandel i selskapet var 19,2 prosent ved utgangen av 2017.

SpareBank 1-alliansen

SpareBank 1-alliansens formål er å anskaffe og levere konkurransedyktige, finansielle tjenester og produkter, samt å ta ut stordriftsfordeler i form av lavere kostnader og/eller høyere kvalitet. Alliansen bidrar til å sikre de deltagende sparebankene verdiskaping til nytte for egen region og bankens eiere.

SpareBank 1-bankene driver alliansesamarbeidet gjennom sitt eierskap og deltagelse i SpareBank 1 Banksamarbeidet DA. Utvikling og drift av produktselskaper er organisert gjennom bankenes eierskap i holdingselskapet SpareBank 1 Gruppen AS.

SpareBank 1 Gruppen AS eies av SpareBank 1 SR-Bank ASA (19,5 prosent), SpareBank 1 Nord-Norge (19,5 prosent), SpareBank 1 SMN (19,5 prosent), SpareBank 1 Østlandet (12,4 prosent), Samarbeidende Sparebanker AS (19,5 prosent – eid av 11 sparebanker i Sør-Norge), og Landsorganisasjonen (LO)/ tilknyttede fagforbund (9,6 prosent).

SpareBank 1 Gruppen AS eier 100 prosent av aksjene i SpareBank 1 Forsikring AS, SpareBank 1 Skadeforsikring AS, ODIN Forvaltning AS, Conecto AS, SpareBank 1 Gruppen Finans AS og 51 prosent av aksjene i SpareBank 1 Medlemskort.

SpareBank 1 Gruppen AS leverte et resultat før skatt i 2017 på 2 210 mill kroner (2 019 mill kroner). Resultatforbedringen kom primært fra høye finansinntekter i SpareBank 1 Forsikring AS som følge av god avkastning på aksjeporteføljen og positiv verdiutvikling på eiendommer. Øvrige selskap som inngår i Gruppen leverte gode resultat og forbedring fra 2016, med unntak av SpareBank 1 Skadeforsikring AS som fikk ett svakere resultat i 2017 som følge av høyere skade- og kostnadsprosent. SpareBank 1 SR-Bank sin andel av resultatet i 2017 var 349 mill kroner mot 318 mill kroner i 2016.

SpareBank 1 Banksamarbeidet DA

SpareBank 1 Banksamarbeidet DA er ansvarlig for samarbeidsprosesser og leveranse av tjenester til SpareBank 1-alliansen. Selskapet utvikler og leverer blant annet felles IT/mobil-løsninger, merkevare- og markedsføringskonsepter, forretningskonsepter, produkter og tjenester, kompetanse, analyser, prosesser, beste-praksis-løsninger og innkjøp. SpareBank 1 SR-Banks eierandel i SpareBank 1 Banksamarbeidet DA var ved utgangen av 2017 på 18,0 prosent.

BN Bank ASA

BN Bank ASA er en landsdekkende bank med hovedkontor i Trondheim. Banken eies av banker i SpareBank 1-alliansen, hvor SpareBank 1 SR-Bank eier 23,5 prosent. BN Bank ASA oppnådde i 2017 et resultat før skatt på 395 mill kroner (348 mill kroner). Økt resultat skyldes hovedsakelig økte renteinntekter og lavere tap sammenlignet med 2016.

Hendelser etter balansedagen

Det har ikke vært registrert vesentlige hendelser etter 31.12.2017 som påvirker det avlagte årsregnskapet.

Regnskapsprinsipper

SpareBank 1 SR-Bank utarbeider morbank- og konsern-regnskapet i henhold til International Financial Reporting Standards (IFRS) som fastsatt av EU.

En nærmere redegjørelse for viktige forhold relatert til den regnskapsmessige behandlingen i henhold til IFRS regelverket, samt konsernets anvendte regnskapsprinsipper, er gitt i note 2 til årsregnskapet.

Eierstyring og selskapsledelse (Corporate Governance)

Eierstyring og selskapsledelse i SpareBank 1 SR-Bank omfatter de mål og overordnede prinsipper som konsernet styres og kontrolleres etter for å sikre aksjonærenes, kundenes og andre gruppers interesser i konsernet. Konsernets virksomhetsstyring skal sikre en forsvarlig formuesforvaltning og gi økt trygghet for at kommuniserte mål og strategier blir nådd og realisert.

Prinsippene for eierstyring og selskapsledelse bygger på tre hovedpilarer; åpenhet, forutsigbarhet og transparens. Konsernet har definert følgende hovedprinsipper for eierstyring og selskapsledelse:

- Verdiskaping for aksjonærene og øvrige interessegrupper
- En struktur som sikrer målrettet og uavhengig styring og kontroll
- Systemer som sikrer god måling og ansvarliggjøring
- En effektiv risikostyring
- Oversiktlig, lett forståelig og rettidig informasjon
- Likebehandling av aksjonærer og et balansert forhold til øvrige interessegrupper
- Overholdelse av lover, regler og etiske standarder

SpareBank 1 SR-Bank har ikke vedtektsbestemmelser som begrenser omsetteligheten av selskapets aksjer. Styret er ikke kjent med noen avtaler mellom aksjeeiere som begrenser mulighetene til å omsette eller utøve stemmerett for aksjer. Sparebankstiftelsen SR-Bank skal ifølge konsesjonsvilkårene eie minst 25 prosent av utestående aksjer. Styret godkjenner årlig retningslinjer for godtgjørelse til ledende ansatte. De veiledende retningslinjene for det kommende regnskapsåret fremlegges generalforsamlingen for rådgivende avstemning, mens de bindende retningslinjene for tildeling av aksjer mv som ledd i konsernets godtgjørelsesordning for det kommende regnskapsåret fremlegges generalforsamlingen for godkjenning.

Konsernets prinsipper for eierstyring og selskapsledelse bygger på «Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse». En nærmere redegjørelse for prinsippene samt praksis for foretaksstyring som er i samsvar med regnskapslovens § 3-3b, følger av eget kapittel i årsrapporten. Det samme gjelder for redegjørelse for samfunnsansvar. Redegjørelsene er også offentliggjort på www.sr-bank.no/ir.

Risikostyring

Kjernevirksomheten til SpareBank 1 SR-Bank er å oppnå verdiskaping gjennom å ta bevisst og akseptabel risiko. Konsernet bruker derfor betydelige ressurser på å vedlikeholde og videreutvikle risikostyringssystemer og -prosesser i tråd med ledende internasjonal praksis. Styret i SpareBank 1 SR-Bank har etablert et eget risikoutvalg.

Risiko- og kapitalstyringen skal støtte opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse, samt sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Dette skal oppnås gjennom:

- å ha en god risikokultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyringen og konsernets verdigrunnlag
- å ha en god forståelse av hvilke risikoer som driver inntjening og tap
- i størst mulig grad prise aktiviteter og produkter i tråd med underliggende risiko
- å ha en tilstrekkelig soliditet ut fra valgt risikoprofil, og samtidig tilstrebe en optimal kapitalanvendelse på de ulike forretningsområdene
- å utnytte diversifiseringseffekter
- å unngå at enkelthendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad

Konsernets risiko tallfestes blant annet gjennom beregninger av forventet tap og risikojustert kapital for å kunne dekke uventede tap. Forventet tap beskriver det beløpet konsernet statistisk må forvente å tape i løpet av en 12 måneders periode, mens risikojustert kapital beskriver hvor mye kapital konsernet mener det trenger for å dekke den faktiske risikoen konsernet er eksponert mot.

De vesentligste risikoene konsernet er eksponert mot er kredittrisiko, markedsrisiko, likviditetsrisiko, operasjonell risiko og eierrisiko.

Kredittrisiko

Kredittrisikoen styres gjennom rammeverket for kreditt-innvilgelse, engasjementsoppfølging og porteføljestyring. Den overordnende kredittstrategien fastsetter at konsernet skal ha en moderat risikoprofil. Mislighold har hatt en reduksjon og utlånstapene er lavere i 2017. Et godt og kontinuerlig fokus på risikohåndtering har bidratt til at den gode kredittkvaliteten i porteføljen er opprettholdt.

Kvaliteten i bedriftsmarkedsporteføljen er god og stabil. Kvaliteten i personmarkedsporteføljen er meget god og utviklingen i 2017 preges av uendrede belåningsgrader og lav risikoprofil i porteføljen. Det meste av porteføljen er sikret med pant i fast eiendom, og belåningen er gjennomgående moderat sett opp mot sikkerhetsverdiene. Dette tilsier begrenset tapspotensial så lenge disse verdiene ikke forringes vesentlig.

Markedsrisiko

Styringen av markedsrisiko tar utgangspunkt i konservative rammer for posisjoner i rente- og valutamarkedet, samt investeringer i aksjer og obligasjoner. Rammene gjennomgås og vedtas av styret minst årlig.

Deler av konsernets markedsrisiko knyttes til investeringer i obligasjoner og sertifikater. Ved utgangen av 2017 var konsernets beholdning av likvide eiendeler i form av obligasjoner og sertifikater 31,9 mrd kroner. I kvantifisering av risiko knyttet til verdifall på likviditetsporteføljen skiller SpareBank 1 SR-Bank mellom systematisk risiko (markedsrisiko) og usystematisk risiko (misligholdsrisiko). Misligholdsrisiko forbundet med nevnte portefølje kvantifiseres som kredittrisiko.

Risikoaktivitetene knyttet til handel i valuta, renter og verdipapirer skjer innenfor de til enhver tid vedtatte rammer, fullmakter og kredittlinjer på motparter. SpareBank 1 SR-Bank tar i begrenset omfang rente- og valutakursrisiko i forbindelse med egenhandelsaktiviteter. Virksomhetens inntekter skapes i størst mulig grad i form av kundemarginer. Dette bidrar til en mest mulig stabil og god inntjening.

Konsernets eksponering overfor markedsrisiko vurderes som moderat.

Likviditetsrisiko

Bankens rammeverk for styring av likviditetsrisiko skal gjenspeile bankens konservative risikoprofil. Likviditetsrisikoen skal være lav. Konsernets utlån finansieres i hovedsak med kundeinnskudd og langsiktig verdipapirgjeld, herunder salg av boliglånporteføljer til SpareBank 1 Boligkreditt AS. Likviditetsrisikoen begrenses ved at verdipapirgjelden utstedes i ulike markeder, innlånskilder, instrumenter og løpetider.

SpareBank 1 SR-Bank hadde ved utgangen av 2017 meget god likviditet og legger til grunn fortsatt god tilgang på langsiktig finansiering til konkurransedyktige priser. Konsernet tilstreber en jevn forfallsstruktur på innlån og vektlegger gode relasjoner til norske og internasjonale investorer og banker. Likviditetsbufferen¹ var 32,3 mrd kroner ved utgangen av 2017, og dekker normal drift i 32 måneder med stengte markeder. Bankens forfall på fremmedfinansiering de neste 12 månedene utgjør 10,9 mrd kroner. I tillegg til likviditetsbufferen har banken 19,7 mrd kroner i boliglån klaggjort for OMF-finansiering.

Konsernets likviditetssituasjon er meget god, og konsernet har det siste året videreført en høy andel langsiktig finansiering. Net Stable Funding Ratio² var ved utgangen av 2017 119 prosent (118 prosent) for konsernet.

¹ Likviditetsbuffer: kontanter, korte plasseringer og trekkrettigheter i Norges Bank (obligasjoner inkl OMF). Forutsatt uendrede innskudd og utlån, og ingen nye innlån i perioden.

² NSFR er beregnet i henhold til retningslinjer fra Finanstilsynet og er beregnet som tilgjengelig stabil finansiering relativt til nødvendig stabil finansiering.

Operasjonell risiko

Proessen for styring av operasjonell risiko skal i størst mulig grad sikre at ingen enkelthendelser forårsaket av operasjonell risiko kan skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad. Risikostyringen er fundert på innsikt og forståelse for hva som skaper og driver den operasjonelle risikoen i konsernet, og i størst mulig grad forene effektive prosesser med ønsket nivå på eksponeringen.

Konsernet benytter en systematisk prosess for å identifisere og kvantifisere operasjonelle risikoer som konsernet til enhver tid er eksponert for, og det er etablert egne systemer for rapportering av uønskede hendelser og oppfølging av forbedrings tiltak. Dette bidrar til at SpareBank 1 SR-Bank forblir en robust og lønnsom organisasjon over tid, gjennom riktig prioritering og kontinuerlig forbedring.

Eierisiko

Eierisiko er risikoen for at SpareBank 1 SR-Bank blir påført negative resultater fra eierposter i strategisk eide selskap og/eller må tilføre ny egenkapital til disse selskapene. Eierselskap defineres som selskaper hvor SpareBank 1 SR-Bank har en vesentlig eierandel og innflytelse. SpareBank 1 SR-Bank har i hovedsak eierisiko gjennom eierandelen i

- SpareBank 1 Gruppen AS (19,5 prosent)
- SpareBank 1 Boligkreditt AS (8,0 prosent)
- SpareBank 1 Næringskreditt AS (19,2 prosent)
- BN Bank ASA (23,5 prosent)
- SpareBank 1 Kredittkort AS (17,9 prosent)
- SMB Lab AS (20 prosent)
- SpareBank 1 Betaling AS (19,7 prosent)

Compliance (etterlevelse)

SpareBank 1 SR-Bank har som mål å ha gode prosesser for å sikre etterlevelse av gjeldende lover og forskrifter. Styret vedtar konsernets compliance policy som beskriver hovedprinsippene for ansvar og organisering.

EUs arbeid med å fullharmonisere regelverket innenfor EU/EØS-området medfører nye reguleringer som konsernet må tilpasse seg. Det arbeides fortløpende med å vurdere beste tilpasning til nye reguleringer og nytt regelverk for både å ivareta etterlevelsen og effektiviteten i organisasjonen. Nye reguleringer og nytt regelverk som påvirker konsernets drift skal fortløpende inkluderes i rutiner og retningslinjer.

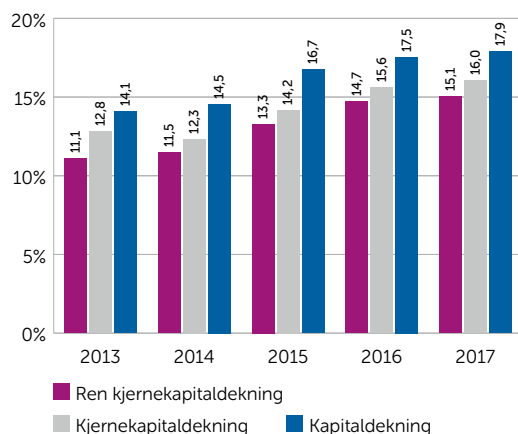
SpareBank 1 SR-Bank's compliance funksjon er organisert uavhengig av forretningsenhetene. Avdelingen har det overordnede ansvaret for rammeverk, oppfølging og rapportering innenfor området.

Kapitalstyring

Kapitalstyringen sikrer at SpareBank 1 SR-Bank balanserer forholdet mellom:

- En effektiv kapitalanskaffelse og kapitalanvendelse i forhold til konsernets strategiske mål og vedtatte forretningsstrategi
- Konkurransedyktig egenkapitalavkastning
- En tilfredsstillende kapitaldekning ut fra valgt risikoprofil og de til enhver tid gjeldende krav fra myndigheter og markedsaktører
- Konkurransedyktige vilkår og en langsiktig god tilgang på innlån i kapitalmarkedene
- Utnyttelse av vekstmuligheter i konsernets definerte markedsområde

Ren kjernekapital-, Kjernekapital- og kapitaldekning

Det utarbeides årlig en kapitalplan for å sikre en langsiktig og effektiv kapitalstyring. Disse framskrivningene tar hensyn til både forventet utvikling i de neste årene, samt en situasjon med et alvorlig økonomisk tilbakeslag over flere år. Det gjennomføres ulike stresstester av enkeltfaktorer og scenarioanalyser der konsernet utsettes for en rekke negative makroøkonomiske hendelser gjennom flere år. SpareBank 1 SR-Bank har i tillegg utarbeidet beredskapsplaner for i størst mulig grad å kunne håndtere slike kriser hvis de likevel skulle oppstå. SpareBank 1 SR-Bank har en solid finansiell stilling. Ved utgangen av 2017 var ren kjernekapitaldekning 15,1 prosent (14,7 prosent) mens kjernekapitaldekningen var 16,0 prosent (15,6 prosent) og kapitaldekningen 17,9 prosent (17,5 prosent). På grunn av overgangsregler kan minstekrav til kapitaldekning ikke utgjøre mindre enn 80 prosent av tilsvarende størrelse beregnet etter Basel I-reglene.

Samlet krav for SpareBank 1 SR Bank til ren kjernekapitaldekning inkludert motsyklisk kapitalbuffer og Pilar 2 påslag var pr 31.12.2017 14,0 prosent. I tillegg kommer en management buffer på 1 prosent- poeng. Kravet til kapitaldekning var 17,5 prosent. Kravene oppfylles med god margin. Banker klassifisert som systemviktige finansinstitusjoner pålegges i tillegg ett særskilt kapitalbufferkrav. SpareBank 1 SR-Bank er ikke definert som systemviktig finansinstitusjon.

I Norge blir det krevd en motsyklisk kapitalbuffer i intervallet 0 - 2,5 prosent i form av ren kjernekapital. Formålet med motsyklisk kapitalbuffer er å gjøre bankene mer solide og robuste mot utlånstap. Kapitalbufferkravet økte fra 1,5 prosent-poeng til 2,0 prosent-poeng fra 31.12.2017.

Pilar 2 –påslaget er et institusjonsspesifikt påslag med formål å skape sikkerhet for at norske banker har tilstrekkelig kapital til å dekke risikoen forbundet med virksomheten også utover de risikoene som inngår i det regulatoriske minimumskravet. Finanstilsynet har i sin vurdering gitt konsernet et individuelt Pilar 2 - påslag på 2,0 prosent-poeng.

Ekstern revisjon

Konsernets ekstern revisor er PricewaterhouseCoopers AS (PwC).

Intern revisjon

Internrevisjonen utføres av EY (tidligere Ernst & Young). Internrevisjonen rapporterer direkte til styret.

Medarbeidere og arbeidsmiljø

Medarbeiderne i SpareBank 1 SR-Bank er den viktigste ressursen for å skape verdier til beste for kundene, regionen og banken. Ved utgangen av 2017 hadde konsernet 1 218 årsverk, hvorav 1 142 fast ansatte. Det har i 2017 vært en økning på 46 årsverk. Det ble 24 flere årsverk i morbanken, mens datterselskapene i samme periode økte antallet med 22 årsverk. Økningen i årsverk i morbanken skyldes i stor grad midlertidige ansettelser knyttet til implementering av nye produkter og løsninger mot kunder. Konsernet er en viktig kompetansearbeidsplass i regionen og fremstår som en attraktiv arbeidsplass med gode utviklingsmuligheter.

Konsernets organisasjons- og arbeidsmiljøundersøkelser for 2017 viser at medarbeiderne trives og har et godt forhold til konsernet som arbeidsgiver. Undersøkelsen blir gjennomgått og fulgt opp i alle enheter for å sikre positiv utvikling og styrke et helsefremmende arbeidsmiljø preget av langsiktighet, åpenhet, ærlighet og trygghet i tråd med konsernets verdigrunnlag.

Kompetanseutvikling

Konsernet har over mange år satset målrettet på kompetanseutvikling for å imøtekomme økende krav fra både kunder og myndigheter og for at kundene skal oppleve at selskapet tilbyr bedre rådgivning og service enn konkurrentene. I gjennomsnitt brukes det mellom 5 og 10 prosent av arbeidstiden til oppdatering og utvikling av kompetanse og det ble i 2017 investert overkant av 10 000 kroner (8 000 kroner) pr medarbeider i kompetanseutvikling.

Helse, miljø og sikkerhet

Arbeidet med helse, miljø og sikkerhet (HMS) har høy prioritet i konsernet. Det er etablert en god struktur på arbeidet og samarbeidet med de tillitsvalgte vurderes som meget godt. Der er innført obligatorisk HMS-opplæring for alle ledere og verneombud, og det arbeides kontinuerlig med å forbedre sikkerhetsrutinene gjennom ulike opplæringstiltak

Konsernet tilstreber å bidra til en bærekraftig miljøforvaltning både gjennom egen drift og ved å påvirke kunder og leverandører til å gjøre miljø- og klimavennlige valg. Konsernets direkte miljøpåvirkning er i hovedsak knyttet til klimagassutslipp og produksjon av avfall gjennom kontorvirksomheten, mens indirekte miljøpåvirkning skjer gjennom innkjøp av varer og tjenester og krav som stilles til kunder og leverandører.

Sykefravær og inkluderende arbeidsliv

Konsernet har et langsiktig mål om 97 prosent friskhetsgrad. Ved utgangen av 2017 var friskhetsgraden 96,4 prosent (96,4 prosent). Det har over tid vært jobbet helhetlig og systematisk med å fremme og forbedre de ansattes helse, ivareta denne og hjelpe de som blir syke tilbake til arbeid. Gjennom deltakelse i Inkluderende Arbeidsliv (IA) og god oppfølging fra ledere arbeides det kontinuerlig for å øke friskhetsgraden.

SpareBank 1 SR-Bank har utarbeidet et livsfasedokument med formål å tilby medarbeidere ulike tiltak tilpasset den enkeltes livsfase, og som i sum skal gi konsernets medarbeidere en bedre hverdag og bidra til økt avgangsalder. Målsatt avgangsalder er 64,5 år og gjennomsnittlig avgangsalder i 2017 var 63,0 år, en nedgang på 0,9 år fra 2016.

Likestilling

SpareBank 1 SR-Bank skal gi ansatte de samme muligheter for faglig og personlig utvikling, lønn og karriere. Fordelingen mellom kvinner og menn i 2017 var 54 prosent kvinner og 46 prosent menn. Det var ingen vesentlig endring i kjønnsfordelingen fra 2016. Gjennomsnittsalderen er 44,8 år og gjennomsnittlig ansiennitet 14,3 år. Kvinneandelen blant ledere i konsernet i 2017 er 37,0 prosent.

Bankens aksjer

Kursen på bankens aksjer (SRBANK) var kroner 87,00 ved utgangen av 2017. Dette var en oppgang på 46,9 prosent fra utgangen av 2016 hensyntatt utbytte på 2,25 kroner. Hovedindeksen på Oslo Børs steg i samme periode med 19,1 prosent. Omsetningen av SRBANK aksjen har gjennom 2017 vært økende.

Det var 10 834 (10 428) aksjonærer ved utgangen av 2017. Andelen eid av selskap og personer i utlandet var 23,5 prosent, mens 44,7 prosent var hjemmehørende i Rogaland, Agderfylkene og Hordaland. De 20 største eierne eide til sammen 56,6 prosent. Bankens egenbeholdning utgjorde 206 757 aksjer, mens ansatte i konsernet eide 1,6 prosent.

Fortsatt drift

Soliditeten ble styrket i 2017 og markedsutsiktene synes gode. Sammen med iverksatte og planlagte tiltak, bidrar dette til gode forutsetninger for fortsatt framgang for konsernet i 2017. Årsoppgjøret er derfor avlagt under forutsetning om fortsatt drift.

Disponering av årsresultat/utbytte

SpareBank 1 SR-Bank har som økonomisk mål for sin virksomhet å oppnå resultater som gir god og stabil avkastning på bankens egenkapital og derigjennom skape verdier for eierne ved konkurransedyktig avkastning i form av utbytte og verdi-stigning på aksjene. Ved fastsettelse av størrelsen på årlig utbytte tas det hensyn til konsernets kapitalbehov, herunder kapitaldekningskrav, samt konsernets mål og strategiske planer. Med mindre kapitalbehovet tilsier noe annet, er styrets mål at om lag halvparten av årets resultat etter skatt utdeles som utbytte.

Disponibelt morbankresultat som ligger til grunn for utdeling av utbytte ble i 2017 1 859 mill kroner, tilsvarende 7,27 kroner pr aksje. I tråd med vedtatt utbyttepolitikk er ulike forhold hensyntatt i utbyttevurderingen, herunder særlig vekt på kapitalbehov og kjernekapitaldekning. Styret foreslår derfor et utbytte på 4,25 kroner pr aksje for 2017, som tilsvarer 52,1 prosent av konsernresultatet pr aksje.

Samlet sett foreslår styret følgende disponeringer for regnskapsåret 2017:

	Mill kr
Morbankresultat etter skatt	1 859
Overført fra fond for vurderingsforskjeller	9
Til disposisjon	1 868
Utbytte (4,25 kroner pr. aksje)	1 087
Tilbakeholdt overskudd	781
Sum	1 868

Etter styrets vurdering har SpareBank 1 SR-Bank, etter de foreslåtte disponeringene og øvrige gjennomførte kapitaltiltak, god finansiell styrke og fleksibilitet til å støtte opp om konsernets planlagte virksomhet framover.

*Utbytte dividert på aksjekurs pr. årsslutt.

Utsikter for 2018

Det forventes moderat til økende vekst i verdensøkonomien i 2018 og 2019. Veksten i norsk økonomi er god og aktiviteten i oljerelatert virksomhet viser tegn til bedring. Investeringene i petroleumssektoren falt om lag 10 prosent i 2017. Oljedirektoratet forventer en svak økning i oljeinvesteringene på om lag 1,5 prosent i 2018 og videre en markant oppgang på 15 prosent i 2019.

Det samlede aktivitetsnivået i Rogaland har vært avdempet i 2017, men forventes å øke i årene fremover. Både oljeselskap og leverandørindustrien melder nå om bedre utsikter med økt omsetning, nye investeringer og flere ansettelser. Eksportrettede næringer opplever fremgang som følge av en svak norsk krone og økt konkurransekraft. Bygg- og anleggsbransjen er positivt påvirket av et lokalt boligmarked i bedring, og det forventes moderat økende aktivitet innen denne sektoren fremover. I Hordaland og Agder forventes det fortsatt stabil og god aktivitet innen de fleste sektorer.

Arbeidsledigheten i Norge har blitt gradvis redusert og ble 2,4 prosent ved utgangen av 2017. I Rogaland ble ledigheten redusert fra 4,5 prosent for ett år siden til 3,2 prosent ved utgangen av 2017. Ledigheten ble også redusert i Hordaland og Agder. EiendomsMegler 1 melder om økt aktivitet i boligmarkedet hvor totalmarkedet i Rogaland økte med 7,7 prosent siste året. Markedet var stabilt i Agder og svakt fallende i Hordaland. Prisvekst på boliger i Norge siste 12 måneder ble snudd fra 12,8 prosent pr desember 2016 til -2,1 prosent pr desember 2017, mens prisnedgangen i Stavanger snudde fra -2,6 prosent pr desember 2016 til 0,0 prosent vekst pr desember 2017. Kombinasjonen av lavere arbeidsledighet i konsernets markedsområde og at den negative prisvekst på boliger vi har hatt i Stavangerregionen nå har snudd, gjør at konsernet fremover forventer at utlånsvolumene skal øke moderat med 4-6 prosent i 2018.

Konsernets langsiktige mål for egenkapitalavkastning er minimum 12 prosent. Konsernet har videre en målsetting om ren kjernekapitaldekning på 15 prosent. SpareBank 1 SR-Bank er et solid og lønnsomt konsern, og har de senere år styrket sin soliditet i tråd med myndighetenes krav. Dette er oppnådd gjennom inntjening fra en forretningsmodell med god bredde i inntekter og effektiv drift.

Det er i konsernets prognoser tatt høyde for at konsernet i 2018 vil måtte ta nedskrivninger som overstiger gjennomsnittet i en konjunktursyklus. Noen av bankens kunder innenfor oljeindustrien opplever et fortsatt krevende marked. Samtidig har arbeidsledighet og boligpriser utviklet seg bedre enn tidligere antatt og flertallet av bankens kunder har nå snudd pessimisme til optimisme. Med bakgrunn i dette forventes et nedskrivningsbehov for 2018 på 400 – 500 mill kroner. Styret understreker at det er knyttet usikkerhet til alle vurderinger av fremtidige forhold.

For å gi enda bedre kundeopplevelser, øke effektiviteten ytterligere, samt øke salget, investerer konsernet i ny teknologi og kompetanse hos våre medarbeidere. Resultatet av denne satsingen er blant annet tilbud av nye betalingstjenester gjennom sammenslåing av Vipps, BankAxept og Bank ID. Videre vil kundene samtidig oppleve økt tilgjengelighet og servicegrad gjennom utvikling av bankens egen «chat robot» og som første bank i Norge med tilbud om digital løsning for samtykkebasert lånesøknad. Som et ledd i utvikling av ny teknologi har konsernet også startet FinStart Nordic AS. Det er et heleiet datterselskap som skal investere i selskap som skal drive med utviklings- og innovasjonsarbeid. Dette kan gi bankens et konkurransemessig fortrinn. Konsernet ønsker å styrke satsingen mot kunder i det sentrale østlandsområdet og vil i

begynnelsen av 2018 etablere et eget kontor i Oslo som skal betjene større bedrifts- og personkunder. Investeringer i ny teknologi og etablering i Oslo skal sammen med kundevekst, riktig risikoprising av utlån og kostnadskontroll sikre konsernet konkurranseevne framover.

Et gjensidig godt forhold mellom innbyggere, næringsliv og bank er viktig for utviklingen i konsernets markedsområde. Styret vil takke konsernets kunder, eiere og samarbeidspartnere for øvrig for god oppslutning om SpareBank 1 SR-Bank også i 2017, og vil legge betydelig vekt på å videreføre det gode samspillet. Styret vil også takke konsernets medarbeidere og tillitsvalgte for god innsats og godt samarbeid i 2017.

Stavanger 8.3.2018

Dag Mejdell
Styreleder

Kate Henriksen

Tor Dahle

Birthe Cecilie Lepsøe

Therese Log Bergjord

Jan Skogseth

Sally Lund-Andersen
Ansattes representant

Kristian Kristensen
Ansattes representant

Arne Austreid
Administrerende direktør

Årsregnskap

	Resultatregnskap	48
	Balanse	49
	Endring i egenkapital	50
	Kontantstrømoppstilling	51
Note 1	Generell informasjon	52
Note 2	Regnskapsprinsipper	52
Note 3	Kritiske estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper	59
Note 4	Segmentrapportering	60
Note 5	Kapitaldekning	62
Note 6	Finansiell risikostyring	64
	Kredittrisiko	
Note 7	Kredittinstitusjoner - fordringer og gjeld	67
Note 8	Utlån til kunder	68
Note 9	Utlån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt	70
Note 10	Aldersfordeling på forfalte, men ikke nedskrevne utlån	71
Note 11	Nedskrivninger på utlån og garantier	72
Note 12	Kredittrisikoeksponering for hver interne risikokategori	74
Note 13	Maksimal kredittrisikoeksponering	75
Note 14	Kredittkvalitet pr klasse av finansielle eiendeler	76
	Markedsrisiko	
Note 15	Markedsrisiko knyttet til renterisiko	78
Note 16	Markedsrisiko knyttet til valutarisiko	78
	Likviditetsrisiko	
Note 17	Likviditetsrisiko	79
Note 18	Forfallsanalyse av eiendeler og gjeld/forpliktelser	80
	Resultatregnskap	
Note 19	Netto renteinntekter	82
Note 20	Netto provisjons- og andre inntekter	82
Note 21	Netto inntekter/tap fra finansielle instrumenter	83
Note 22	Godtgjørelseserklæring, personalkostnader og ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte	83
Note 23	Andre driftskostnader	88
Note 24	Pensjoner	89
Note 25	Skatt	93
	Balanse	
Note 26	Klassifisering av finansielle instrumenter	94
Note 27	Sertifikater og obligasjoner	97
Note 28	Finansielle derivater	98
Note 29	Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	99
Note 30	Immaterielle eiendeler	101
Note 31	Varige driftsmidler	102
Note 32	Andre eiendeler	103
Note 33	Innskudd fra kunder	103
Note 34	Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	104
Note 35	Annen gjeld og andre forpliktelser	105
Note 36	Bundne midler	105
Note 37	Ansvarlig lånekapital	106
Note 38	Investeringer i eierinteresser	107
	Øvrige opplysninger	
Note 39	Vesentlige transaksjoner med nærstående parter	110
Note 40	Aksjekapital og eierstruktur	111
Note 41	Virksomhet som skal selges	113
Note 42	IFRS 9 Finansielle instrumenter	113
Note 43	Hendelser etter balansedagen	119
	Revisors beretning	120
	Erklæring fra styret og administrerende direktør	126

RESULTATREGNSKAP

Morbank		(tall i mill kroner)	Note	Konsern	
2016	2017			2017	2016
4 868	4 863	Renteinntekter	19	5 747	5 563
2 407	2 095	Rentekostnader	19	2 585	2 692
2 461	2 768	Netto renteinntekter		3 162	2 871
1 054	1 069	Provisjonsinntekter	20	1 597	1 511
68	76	Provisjonskostnader	20	79	72
5	8	Andre driftsinntekter	20	6	4
991	1 001	Netto provisjons- og andre inntekter		1 524	1 443
109	9	Utbytte		11	110
776	500	Inntekter fra eierinteresser	38	425	384
145	238	Netto inntekter/tap fra finansielle instrumenter	21	198	160
1 030	747	Netto inntekter fra finansielle investeringer		634	654
4 482	4 516	Sum netto inntekter		5 320	4 968
854	952	Personalkostnader	22	1 263	1 166
680	724	Andre driftskostnader	23	904	866
1 534	1 676	Sum driftskostnader før nedskrivninger på utlån		2 167	2 032
2 948	2 840	Driftsresultat før nedskrivninger på utlån		3 153	2 936
684	542	Nedskrivninger på utlån og garantier	11	543	778
2 264	2 298	Driftsresultat før skatt		2 610	2 158
343	439	Skattekostnad	25	524	403
1 921	1 859	Resultat etter skatt		2 086	1 755
1 921	1 857	Aksjonærenes andel av resultatet		2 084	1 755
-	2	Hybridkapitaleiernes andel av resultatet		2	-
1 921	1 859	Resultat etter skatt		2 086	1 755
Utvidet resultatregnskap					
-62	-12	Estimatavvik pensjoner		-12	-62
15	3	Skatteeffekt estimatavvik pensjoner		3	15
-47	-9	Sum poster som ikke reklassifiseres over resultatet		-9	-47
-62	9	Verdiendring finansielle eiendeler tilgjengelig for salg		9	-62
-	-	Andel av utvidet resultat i TS og FKV		8	-7
-62	9	Sum poster som kan reklassifiseres over resultatet		17	-69
-109	-	Årets utvidede resultat		8	-116
1 812	1 859	Totalresultat		2 094	1 639
Resultat pr aksje					
7,51	7,27	Resultat pr aksje	40	8,16	6,87
7,51	7,27	Utvannet resultat pr aksje	40	8,16	6,86
1,09	1,07	Resultat etter skatt i % av gjennomsnittlig forvaltningskapital		1,01	0,90

BALANSE

Morbank				Konsern	
2016	2017	(tall i mill kroner)	Note	2017	2016
		Eiendeler			
1 079	207	Kontanter og fordringer på sentralbanken	36	207	1 079
10 138	1 607	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	1 608	4 334
120 252	130 579	Utlån til kunder	8,10,12,14	171 237	156 372
22 042	32 203	Sertifikater og obligasjoner	14,27	31 909	21 024
5 057	6 033	Finansielle derivater	28	5 541	4 315
433	507	Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	29	717	596
22	-	Virksomhet som skal selges	41	-	22
2 884	2 363	Investering i eierinteresser	38	3 953	4 460
3 713	4 853	Investering i konsernselskap	38	-	-
-	-	Immaterielle eiendeler	30	96	89
354	329	Varige driftsmidler	31	572	495
344	395	Andre eiendeler	32	778	622
166 318	179 076	Sum eiendeler		216 618	193 408
		Gjeld			
2 140	4 538	Gjeld til kredittinstitusjoner	7	2 335	1 583
86 183	95 635	Innskudd fra kunder	33	95 384	85 913
54 079	51 307	Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	34	90 497	80 275
2 711	5 013	Finansielle derivater	28	3 787	2 515
621	393	Betalbar skatt	25	487	681
315	417	Utsatt skatteforpliktelse	25	393	360
1 063	960	Annen gjeld	35,24	1 082	1 147
2 646	2 764	Ansvarlig lånekapital	37	2 764	2 646
149 758	161 027	Sum gjeld		196 729	175 120
		Egenkapital			
6 394	6 394	Aksjekapital	40	6 394	6 394
1 587	1 587	Overkursfond		1 587	1 587
575	1 087	Avsatt utbytte		1 087	575
52	43	Fond for urealiserte gevinster		43	52
-	150	Hybridkapital	40	150	-
7 952	8 788	Annen egenkapital		10 628	9 680
16 560	18 049	Sum egenkapital		19 889	18 288
166 318	179 076	Sum gjeld og egenkapital		216 618	193 408

Stavanger 8.3.2018

Dag Mejdell
Styreleder

Kate Henriksen

Tor Dahle

Birthe Cecilie Lepsøe

Therese Log Bergjord

Jan Skogseth

Sally Lund-Andersen
Ansattes representant

Kristian Kristensen
Ansattes representant

Arne Austreid
Administrerende direktør

ENDRING I EGENKAPITAL

(tall i mill kroner)

Morbank	Aksjekapital	Overkurs fond	Hybrid- kapital	Annen egenkapital	Fond for urealiserte gevinster	Sum egenkapital
Egenkapital 31.12.2015	6 394	1 587		6 990	163	15 134
Resultat etter skatt				2 032	-111	1 921
Estimatavvik etter skatt på pensjonsordning				-47		-47
Verdiendring finansielle eiendeler tilgjengelig for salg				-62		-62
Årets utvidede resultat				1 923	-111	1 812
Utbytte år 2015, endelig besluttet i 2016				-384		-384
Omsetning egne aksjer				-2		-2
Transaksjoner med aksjonærene				-386		-386
Egenkapital 31.12.2016	6 394	1 587		8 527	52	16 560
Resultat etter skatt				1 868	-9	1 859
Estimatavvik etter skatt på pensjonsordning				-9		-9
Verdiendring finansielle eiendeler tilgjengelig for salg				9		9
Årets utvidede resultat				1 868	-9	1 859
Hybridkapital			150			150
Renter hybridkapital				-3		-3
Skatteeffekt renter hybridkapital				1		1
Fusjon SR-Finans				65		65
Utbytte år 2016, endelig besluttet i 2017				-575		-575
Omsetning egne aksjer				-8		-8
Transaksjoner med aksjonærene				-583		-583
Egenkapital 31.12.2017	6 394	1 587	150	9 875	43	18 049
Konsern						
Egenkapital 31.12.2015	6 394	1 587		8 770	163	16 914
Resultat etter skatt				1 866	-111	1 755
Estimatavvik etter skatt på pensjonsordning				-47		-47
Verdiendring finansielle eiendeler tilgjengelig for salg				-62		-62
Andel utvidet resultat tilknyttede selskap				-7		-7
Årets utvidede resultat				1 750	-111	1 639
Korrigert egenkapital i tilknyttede selskap				121		121
Utbytte år 2015, endelig besluttet i 2016				-384		-384
Omsetning egne aksjer				-2		-2
Transaksjoner med aksjonærene				-386		-386
Egenkapital 31.12.2016	6 394	1 587		10 255	52	18 288
Resultat etter skatt				2 095	-9	2 086
Estimatavvik etter skatt på pensjonsordning				-9		-9
Verdiendring finansielle eiendeler tilgjengelig for salg				9		9
Andel utvidet resultat tilknyttede selskap				8		8
Årets utvidede resultat				2 103	-9	2 094
Hybridkapital			150			150
Renter hybridkapital				-3		-3
Skatteeffekt renter hybridkapital				1		1
Korrigert egenkapital i tilknyttede selskap				-58		-58
Utbytte år 2016, endelig besluttet i 2017				-575		-575
Omsetning egne aksjer				-8		-8
Transaksjoner med aksjonærene				-583		-583
Egenkapital 31.12.2017	6 394	1 587	150	11 715	43	19 889

KONTANTSTRØMOPPSTILLING

(tall i mill kroner)

Morbank		Note	Konsern	
2016	2017		2017	2016
16 959	-10 609	8	-14 916	-2 448
4 256	4 313		5 199	5 095
-3 448	9 451	33	9 470	-3 530
-839	-829		-823	-835
-1 963	9 279	7	738	-1 837
-491	-593		-776	-629
-1 728	-10 196	27	-10 901	-1 510
443	445		446	422
991	1 016		1 540	1 445
60	-25		-43	59
-1 495	-1 550		-2 039	-1 990
-544	-621	25	-683	-637
-481	3 911		3 697	369
11 720	3 992		-9 091	-6 026
A Netto likviditetsendring fra operasjonelle aktiviteter				
-85	-50	31	-156	-167
-	8	31	8	-
-1 090	-2 145		-158	-168
368	919		756	376
886	509		387	681
79	-759		837	722
B Netto likviditetsendring investering				
8 395	5 382	34	16 303	29 255
-15 813	-10 256		-9 471	-19 332
-835	-519		-737	-1 075
-	930	37	930	-
-746	-825	37	-825	-746
-132	-103		-102	-132
-	150		150	-
-	-3		-3	-
-384	-511		-511	-384
-9 515	-5 755		5 734	7 586
C Netto likviditetsendring finansiering				
2 284	-2 522		-2 520	2 282
A+B+C Netto endring likvider i året				
1 109	3 393		3 393	1 111
3 393	871		873	3 393
Likviditetsbeholdning spesifisert				
1 079	207		207	1 079
2 314	664		666	2 314
3 393	871		873	3 393

Likviditetsbeholdningen inkluderer kontanter og fordringer på sentralbanken, samt den del av sum utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner som gjelder rene plasseringer i kredittinstitusjoner. Kontantstrømoppstillingen viser hvordan morbanken og konsernet har fått tilført likvide midler og hvordan disse er brukt.

Totalt ble likviditetsbeholdningen i konsernet redusert med 2 520 mill kroner i 2017.

NOTE 1 GENERELL INFORMASJON

Konsernet SpareBank 1 SR-Bank består av morbanken SpareBank 1 SR-Bank ASA ("Banken") med datterselskaper.

Datterselskap - eierandel 100 %

SR-Boligkreditt AS
EiendomsMegler 1 SR-Eiendom AS
Finstart Nordic AS
SpareBank 1 Regnskapshuset SR AS
SR-Forvaltning AS
Finansparken Bjergsted AS
Rygir Industrier AS med datterselskaper (overtatte eiendeler)

Investeringer i tilknyttede selskaper	Eierandel i prosent
SpareBank 1 Boligkreditt AS	8,0
SpareBank 1 Næringskreditt AS	19,2
BN Bank ASA	23,5
SpareBank 1 Kredittkort AS	17,9
SMB Lab AS	20,0
SpareBank 1 Betaling AS	19,7

Investeringer i felles kontrollert virksomhet	Eierandel i prosent
SpareBank 1 Gruppen AS	19,5
SpareBank 1 Banksamarbeidet DA	18,0

Fordeling av eierandeler i selskaper der styringsstrukturen er regulert i avtale mellom eierne (eierandel i prosent)

	SpareBank 1 Gruppen AS	BN Bank ASA
SpareBank 1 SR-Bank	19,5	23,5
SpareBank 1 SMN	19,5	33,0
SpareBank 1 Nord-Norge	19,5	23,5
Samarbeidende Sparebanker AS	19,5	20,0
SpareBank 1 Østlandet	12,4	
LO	9,6	

Banken har hovedkontor i Stavanger og har totalt 36 kontorer i fylkene Rogaland, Vest-Agder, Aust-Agder og Hordaland. Noen av kontorene er samlokalisert med EiendomsMegler 1 SR-Eiendom AS. Alle datterselskapene har hovedkontor i Stavanger.

Konsernets hovedvirksomhet er salg og formidling av et bredt spekter av finansielle produkter og tjenester, investeringstjenester, regnskapstjenester samt leasing og eiendomsmegling.

Konsernregnskapet ble godkjent av styret 8.3.2018. Generalforsamlingen er Banken sitt øverste organ.

NOTE 2 REGNSKAPSPRINSIPPER GRUNNLAG FOR UTARBEIDELSE AV ÅRSREGNSKAPET

Morbank- og konsernregnskapet 2017 for SpareBank 1 SR-Bank ("Konsernet") er satt opp i overensstemmelse med Internasjonale standarder for finansiell rapportering (IFRS) som fastsatt av EU. Dette omfatter også fortolkninger fra IFRS fortolkningskomité og dens forgjenger, Den faste fortolkningskomité (SIC).

Årsregnskapet for SpareBank 1 SR-Bank for 2017 er avlagt etter IFRS regelverket for morbank og konsern.

SpareBank 1 SR-Bank er et allmennaksjeselskap registrert hjemmehørende i Norge med hovedkontor i Stavanger. SpareBank 1 SR-Bank er notert på Oslo Børs.

Målegrunnlaget for både morbank- og konsernregnskapet er historisk kost med følgende modifikasjoner: finansielle derivater, deler av finansielle eiendeler og deler av finansiell gjeld regnskapsføres til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet.

Utarbeidelse av regnskaper i samsvar med IFRS krever bruk av estimater. Videre krever anvendelse av de internasjonale regnskapsstandarder at ledelsen må utøve skjønn. Områder som i stor grad inneholder slike skønnsmessige estimater, høy grad av kompleksitet, eller områder hvor forutsetninger og estimater er vesentlige for morbank- og konsernregnskapet, er beskrevet i note 3.

Årsregnskapet er avlagt i henhold til IFRS standarder og fortolkninger obligatoriske for årsregnskap som avlegges pr 31.12.2017. Årsregnskapet er avlagt under forutsetning om fortsatt drift.

Nye og endrede standarder som er tatt i bruk i 2017:
Fra 1. januar 2017 er ingen nye standarder, endringer til standardene eller fortolkninger, som påvirker regnskapet for Konsernet eller morselskapet vesentlig, tatt i bruk.

Nye standarder og fortolkninger som ennå ikke er tatt i bruk:
En rekke nye standarder, endringer til standardene og fortolkninger, er pliktige for fremtidige årsregnskap. De vesentligste av disse, som Konsernet har valgt å ikke anvende tidlig, er opplyst om nedenfor:

IFRS 9 erstatter klassifikasjons- og målemodellene i IAS 39.
Finansielle instrumenter: Innregning og måling med én enkelt modell, som i utgangspunktet bare har to kategorier: amortisert kost og virkelig verdi. Klassifisering av utlån avhenger av enhetens forretningsmodell for styring av sine finansielle eiendeler og karakteristikken av kontantstrømmene til de finansielle eiendelene.

I note 42 fremgår en mer utfyllende redegjørelse om IFRS 9 vurderinger.

IFRS 15 Inntekter fra kundekontrakter omhandler inntektsføring. Denne vil erstatte IAS 18 som gjelder kontrakter for varer og

(fortsettelse av note 2)

tjenester og IAS 11 som gjelder byggekontrakter. Den nye standarden er basert på prinsippet om at inntektsføring skjer når kontroll over en vare eller en tjeneste overføres til en kunde. Prinsippet om kontroll erstatter det eksisterende prinsippet om risiko og avkastning.

Konsernets vurdering er at regnskapet i liten grad vil være påvirket av implementering av IFRS 15 fra og med 1.1.2018.

IFRS 16 Leieavtaler vil primært påvirke leietakers regnskapsføring og vil føre til at nesten alle leieavtaler balanseføres. Standarden fjerner dagens skille mellom operasjonell og finansiell leie og krever innregning av en bruksrettseiendel (rett til å bruke den leide eiendelen) og en finansiell forpliktelse til å betale leie for nesten alle leiekontrakter. Fritak finnes for kortsiktige leieavtaler og leieavtaler med lav verdi.

Resultatregnskapet vil også påvirkes fordi den totale kostnaden vanligvis er høyere i de første årene av en leiekontrakt og lavere i senere år. I tillegg vil driftskostnader bli erstattet med renter og avskrivninger, så viktige forholdstill vil endre seg.

Kontantstrøm fra driften vil øke fordi betalingen av hovedstolen av leieforpliktelsen klassifiseres som en finansieringsaktivitet. Bare den delen av betalingene som er renter kan eventuelt presenteres som kontantstrøm fra driften.

Utleiers regnskapsføring vil ikke endres vesentlig. Noen forskjeller kan oppstå som følge av ny veiledning om definisjonen av en leieavtale. Under IFRS 16 er, eller inneholder en kontrakt, en leieavtale dersom kontrakten overfører retten til å kontrollere bruken av en identifisert eiendel for en periode i bytte mot vederlag. Konsernet vurderer for tiden virkningen av IFRS 16

Det er ingen andre standarder eller fortolkninger som ikke er trådt i kraft som forventes å kunne gi en vesentlig påvirkning på Konsernets regnskap.

Presentasjonsvaluta

Presentasjonsvalutaen er norske kroner (NOK), som også er Konsernets presentasjonsvaluta. Den funksjonelle valuta i morselskap og alle vesentlige datterselskaper er norske kroner (NOK). Alle beløp er angitt i millioner kroner med mindre noe annet er angitt.

Datterselskap

I morbank regnskapet blir eierandelene i datterselskap vurdert etter kostmetoden. Investeringen er vurdert til anskaffelseskost for aksjene med mindre nedskrivning har vært nødvendig.

Utbytte, konsernbidrag og andre utdelinger inntektsføres det året det vedtas av generalforsamlingen. Overstiger utbyttet eller konsern bidraget andel av tilbakeholdt resultat etter kjøpet, representerer den overskytende del tilbakebetaling av investert kapital, men er i henhold til endring i IAS 27 inntektsført i utbetalingsåret.

Konsolidering

Konsernregnskapet omfatter alle datterselskaper. Datterselskaper er alle enheter (inkludert strukturerte enheter) som Konsernet har kontroll over. Kontroll over en enhet oppstår når Konsernet er utsatt for variabilitet i avkastningen fra enheten og har evnen til å påvirke denne avkastningen gjennom sin makt over enheten. Datterselskaper konsolideres fra dagen kontroll oppstår, og dekonsolideres når kontroll opphører.

Ved oppkjøp av virksomhet anvendes oppkjøpsmetoden. Vederlaget som er ytt måles til virkelig verdi av overførte eiendeler, pådratte forpliktelser og utstedte egenkapitalinstrumenter. Inkludert i vederlaget er også virkelig verdi av alle eiendeler eller forpliktelser som følge av avtale om betinget vederlag. Identifiserbare eiendeler, gjeld og betingede forpliktelser regnskapsføres til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Ikke-kontrollerende eierinteresser i det oppkjøpte foretaket måles fra gang til gang enten til virkelig verdi, eller til sin andel av det overtatte foretakets nettoeiendeler.

Utgifter knyttet til oppkjøp kostnadsføres når de påløper.

Når oppkjøpet skjer i flere trinn skal eierandel fra tidligere kjøp verdsettes på nytt til virkelig verdi på kontrolltidspunktet med resultatføring av verdiendringen.

Betinget vederlag måles til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Behandlingen av etterfølgende endringer i virkelig verdi av det betingede vederlaget er avhengig av om det betingede vederlaget klassifiseres som eiendel, gjeld eller egenkapital. Eiendeler og gjeld som ikke er finansielle eiendeler eller forpliktelser (dvs. utenfor virkeområdet til IAS 39) måles til virkelig verdi med verdiendringene presentert i resultatet. Finansielle eiendeler eller forpliktelser måles til virkelig verdi og verdiendringene skal i henhold til IAS 39 resultatføres eller presenteres i utvidet resultat. Det foretas ikke ny verdimåling av betingede vederlag klassifisert som egenkapital, og etterfølgende oppgjør føres mot egenkapitalen.

Konserninterne transaksjoner, mellomværender og urealisert gevinst mellom konsernselskaper elimineres. Urealisert tap elimineres også. Rapporterte tall fra datterselskapene omarbeides om nødvendig for å oppnå samsvar med Konsernet sine regnskapsprinsipper.

Minoritetens (ikke kontrollerende eiers) andel av Konsernets resultat blir presentert i egen linje under resultat etter skatt i resultatregnskapet. I egenkapitalen vises minoritetens andel som en egen post.

Endring i eierinteresser i datterselskaper uten tap av kontroll

Transaksjoner med minoritet (ikke-kontrollerende eiere) i datterselskaper som ikke medfører tap av kontroll behandles som egenkapitaltransaksjoner. Ved ytterligere kjøp føres forskjellen mellom vederlaget og aksjenes forholdsmessige andel av balanseført verdi av nettoeiendeler i datterselskapet mot egenkapitalen til

(fortsettelse av note 2)

morselskapets eiere. Gevinst eller tap ved salg til ikke-kontrollerte eiere føres tilsvarende mot egenkapitalen.

Avhending av datterselskaper

Ved tap av kontroll måles eventuell gjenværende eierinteresse til virkelig verdi med endring over resultatet. Virkelig verdi utgjør deretter anskaffelseskost for den videre regnskapsføring, enten som investering i tilknyttet selskap, felleskontrollert virksomhet eller finansiell eiendel. Beløp som tidligere er ført i utvidet resultat relatert til dette selskapet behandles som om Konsernet hadde avhendet underliggende eiendeler og gjeld. Dette vil kunne innebære at beløp som tidligere er ført i utvidet resultat omklassifiseres til resultatet.

Tilknyttet foretak

Tilknyttet foretak er enheter der Konsernet har betydelig innflytelse, men ikke kontroll. Normalt foreligger det betydelig innflytelse når Konsernet har en eierandel på mellom 20 og 50 prosent av stemmeberettiget kapital. Investering i tilknyttede foretak regnskapsføres etter kostmetoden i selskapsregnskapet og etter egenkapitalmetoden i konsernregnskapet.

I konsernregnskapet føres nyinvesteringer til anskaffelseskost. Investeringer i tilknyttet selskap inkluderer goodwill/badwill identifisert på oppkjøpstidspunktet, redusert ved eventuelle senere nedskrivninger.

Konsernets andel av over- eller underskudd i tilknyttede selskap resultatføres og tillegges balanseført verdi av investeringene. Konsernets andel av utvidet resultat i det tilknyttede selskapet føres i utvidet resultat i Konsernet og tillegges også balanseført beløp for investeringene. Konsernet resultatfører ikke andel av underskudd hvis dette medfører at balanseført beløp av investeringen blir negativt (inklusive usikrede fordringer på enheten), med mindre Konsernet har pådratt seg forpliktelser eller foretatt betalinger på vegne av det tilknyttede selskapet.

Felleskontrollerte ordninger

Etter IFRS 11 skal investeringer i felleskontrollerte ordninger klassifiseres enten som felleskontrollerte driftsordninger eller felleskontrollerte virksomheter avhengig av de avtalemessige rettighetene og forpliktelsene til hver enkelt investor. SpareBank 1 SR-Bank har vurdert sine felleskontrollerte ordninger og kommet til at de er felleskontrollerte virksomheter. Felleskontrollerte virksomheter regnskapsføres ved bruk av egenkapitalmetoden i Konsernet og kostmetoden i selskapsregnskapet.

Ved bruk av egenkapitalmetoden regnskapsføres felleskontrollerte virksomheter opprinnelig til anskaffelseskost. Deretter reguleres det balanseførte beløpet for å innregne andelen av resultater etter kjøpet, samt andel av utvidet resultat. Når Konsernets andel av tap i en felleskontrollert virksomhet overstiger balanseført beløp (inkludert andre langsiktige investeringer som i realiteten er en del av Konsernets nettoinvestering i virksomheten) innregnes ikke ytterligere tap, med mindre det er pådratt forpliktelser eller det er gjennomført utbetalinger på vegne av de felleskontrollerte virksomhetene.

Urealisert gevinst på transaksjoner mellom Konsernet og dets felleskontrollerte virksomheter elimineres i henhold til eierandelen i virksomheten. Urealiserte tap elimineres også med mindre transaksjonen gir bevis for et verdifall på den overførte eiendelen. Beløp rapportert fra felleskontrollerte virksomheter omarbeides om nødvendig for å sikre sammenfall med regnskapsprinsippene til Konsernet.

Utlån og nedskrivninger på utlån

Utlån med flytende rente måles til amortisert kost i samsvar med IAS 39. Amortisert kost er anskaffelseskost minus tilbakebetalinger på hovedstolen tatt hensyn til transaksjonskostnader, pluss eller minus kumulativ amortisering som følger av en effektiv rentemetode, og fratrullet eventuelle beløp for verdifall eller tapsutsatthet. Den effektive renten er den renten som nøyaktig diskonterer estimerte framtidige kontante inn- eller utbetalinger over det finansielle instrumentets forventede levetid.

Fastrentelån til kunder øremerkes ved førstegangs innregning som vurdert til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet i henhold til IAS 39.9. Gevinst og tap som skyldes endring i virkelig verdi bokføres over resultatregnskapet som verdiendring. Opptjente renter og over/underkurs regnskapsføres som renter. Banken benytter seg av virkelig verdi opsjon for måling av fastrente lån, da dette i stor grad vil eliminere inkonsistens i måling av sammenstilte instrumenter i balansen.

Salg av utlån

Banken har inngått avtale om juridisk salg av utlån med høy sikkerhet og pant i fast eiendom til SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS. I tråd med forvaltningsavtale mellom Banken og kredittforetakene, forestår Banken forvaltning av utlånene og opprettholder kundekontakten. Banken mottar et vederlag i form av provisjon for de plikter som følger med forvaltning av utlånene. Avtalene mellom Banken og SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS innebærer at Banken har overført praktisk talt alle risikoer og fordeler ved eierskap knyttet til de solgte lånene. Salgene er behandlet som rene salg og lånene er fullt ut fjernet fra Bankens balanse. Det vises til beskrivelse i note 9.

Banken har inngått avtale om juridisk salg av utlån med høy sikkerhet og pant i fast eiendom til SR-Boligkreditt AS. I tråd med forvaltningsavtale mellom Banken og kredittforetaket, forestår Banken forvaltning av utlånene og opprettholder kundekontakten. Banken mottar et vederlag i form av provisjon for de plikter som følger med forvaltning av utlånene.

Vurdering av verdifall på finansielle eiendeler

På hver balansedag vurderer Konsernet om det eksisterer objektive bevis på forhold som indikerer at forventet kontantstrøm ved første gangs balanseføring ikke vil realiseres og at dermed verdien på en finansiell eiendel eller gruppe av finansielle eiendeler er redusert. Verditap på en finansiell eiendel vurdert til amortisert kost eller gruppe av finansielle eiendeler vurdert til amortisert kost er pådratt dersom, og bare dersom, det eksisterer objektive bevis på verdifall som kan medføre redusert framtidig kontantstrøm til betjening

(fortsettelse av note 2)

av engasjementet. Verdifallet må være et resultat av en eller flere hendelser inntruffet etter første gangs bokføring (en tapshendelse) og resultatet av tapshendelsen (eller hendelsene) må også kunne måles pålitelig. Objektive bevis på at verdien av en finansiell eiendel eller gruppe av finansielle eiendeler er redusert omfatter observerbare data som blir kjent for Konsernet som følgende tapshendelser:

- Vesentlige finansielle vanskeligheter hos utsteder eller låntaker
- Mislighold av kontrakt, som manglende betaling av avdrag og renter
- Banken innvilger låntaker spesielle betingelser med bakgrunn i økonomiske eller legale grunner knyttet til låntakers økonomiske situasjon
- Sannsynlighet for at skyldner vil inngå gjeldsforhandlinger eller andre finansielle reorganiseringer
- På grunn av finansielle problemer opphører de aktive markedene for den finansielle eiendelen
- Observerbare data indikerer at det er målbar reduksjon i framtidige kontantstrømmer fra en gruppe finansielle eiendeler siden første gangs bokføring, selv om reduksjonen enda ikke kan fullt ut identifiseres til en individuell finansiell eiendel i gruppen inkludert:
 - ugunstig utvikling i betalingsstatus for låntakere i gruppen
 - nasjonale eller lokale økonomiske betingelser som korrelerer med mislighold av eiendelene i gruppen

Konsernet vurderer først om det eksisterer individuelle objektive bevis på verdifall for finansielle eiendeler som er individuelt signifikante. For finansielle eiendeler som ikke er individuelt signifikante, vurderes de objektive bevisene på verdifall individuelt eller kollektivt. Dersom Konsernet bestemmer at det ikke eksisterer objektive bevis på verdifall for en individuell vurdert finansiell eiendel, signifikant eller ikke, inkluderes eiendelen i en gruppe av finansielle eiendeler med samme kredittrisiko karakteristikk. Gruppen vurderes så samlet for eventuell verdireduksjon. Eiendeler som vurderes individuelt med hensyn på verdireduksjon, og hvor et verditap identifiseres eller fortsatt er identifisert, tas ikke med i en samlet vurdering av verdireduksjon. Se også note 3.

Dersom det er objektive bevis på at en verdireduksjon har inntruffet, beregnes størrelsen på tapet til differansen mellom eiendelens bokførte verdi og nåverdien av estimerte framtidige kontantstrømmer (eksklusiv framtidige kredittap som ikke er pådratt) diskontert med den finansielle eiendelens sist fastsatte effektive rentesats. Bokført verdi av eiendelen reduseres ved bruk av en avsetningskonto og tapet bokføres over resultatregnskapet.

Framtidige kontantstrømmer fra en gruppe av finansielle eiendeler som samlet er vurdert med hensyn på verdireduksjon, estimeres med utgangspunkt i de kontraktsmessige kontantstrømmene for gruppen samt historiske tap for eiendeler med lignende kredittrisiko. Historiske tap justeres for eksisterende observerbare data for å kunne ta hensyn til effekter av eksisterende forhold som ikke var tilstede på tidspunktet for de historiske tapene samt justere effekter av tidligere forhold som ikke eksisterer i dag.

Misligholdte/tapsutsatte engasjementer

Samlet engasjement fra en kunde regnes som misligholdt og tas med i Konsernets oversikter over misligholdte engasjementer når forfalte avdrag eller renter ikke er betalt 90 dager etter forfall, rammekreditter er overtrukket i 90 dager eller mer, eller kunden er konkurs. Utlån og andre engasjementer som ikke er misligholdte, men hvor kundens økonomiske situasjon gjør det sannsynlig at Konsernet vil bli påført tap, klassifiseres som tapsutsatte engasjementer.

Konstaterte tap

Når det er overveiende sannsynlig at tapene er endelige, klassifiseres tapene som konstaterte tap. Konstaterte tap som er dekket ved tidligere foretatte spesifiserte tapsavsetninger føres mot avsetningene. Konstaterte tap uten dekning i tapsavsetningene, samt over- eller underdekning i forhold til tidligere tapsavsetninger resultatføres.

Overtatte eiendeler

Som ledd i behandlingen av misligholdte lån og garantier overtar Konsernet i en del tilfeller eiendeler som har vært stilt som sikkerhet for slike engasjementer. Ved overtakelse verdsettes eiendelene til antatt realisasjonsverdi og verdien av låneengasjementet justeres tilsvarende. Overtatte eiendeler som skal realiseres, klassifiseres som virksomhet som skal selges og beholdninger eller anleggsmidler holdt for salg regnskapsføres etter relevante IFRS standarder (normalt IAS 16, IAS 38, IAS 39 eller IFRS 5).

Leieavtaler

Finansielle leieavtaler er ført under hovedposten «Netto utlån til kunder» i balansen og regnskapsføres etter amortisert kost prinsippet. Alle faste inntekter innenfor leieavtalens forventede løpetid inngår i beregningen av avtalens effektive rente.

Konsernet har ikke kontrakter av typen «salg og tilbakeleie» av eiendom, anlegg og utstyr.

Verdipapirer

Verdipapirer består av aksjer og andeler, sertifikater og obligasjoner. Aksjer og andeler klassifiseres enten som holde for omsetning eller som virkelig verdi med verdiendring over resultatet. Sertifikater og obligasjoner klassifiseres enten som holde for omsetning, som virkelig verdi med verdiendring over resultatet, som holde til forfall eller som fordring. Konsernet benytter kurs på handelsdato ved førstegangsinnregning av verdipapirer.

Alle finansielle instrumenter som er klassifisert som holde for omsetning eller til virkelig verdi med verdiendring over resultatet, måles til virkelig verdi, og endring i verdi fra inngående balanse resultatføres som inntekt fra finansielle investeringer. Det er Konsernets vurdering at finansielle instrumenter klassifisert som til virkelig verdi med verdiendring over resultatet gir mer relevant informasjon om verdiene av disse postene i balansen enn om de var vurdert til amortisert kost. De finansielle instrumentene som inngår i denne kategorien blir løpende rapportert og styrt ut fra en vurdering av virkelig verdi. Sertifikater og obligasjoner som klassifiseres som holde til forfall eller som fordring, måles til amortisert kost ved en effektiv rentemetode. Se omtale av denne metoden under avsnittet om utlån.

(fortsettelse av note 2)

Derivater og sikring

Derivater består av valuta- og renteinstrumenter. Derivater føres til virkelig verdi over resultatet. Virkelig verdi av derivater inkluderer verdi av motpartsrisiko (CVA).

Konsernet benytter derivater i operasjonell og regnskapsmessig sikringsøyemed (innlån) for å minimere renterisiko på fastrente-instrumenter (fastrenteinnlån, fastrenteutlån), obligasjoner (eiendel og gjeld) og sertifikater (eiendel og gjeld). Sikringens effektivitet vurderes og dokumenteres både ved første gangs klassifisering og på løpende basis. Ved virkeligverdisikring blir sikringsinstrumentet regnskapsført til virkelig verdi, men for sikringsobjektet regnskapsføres endringer i virkelig verdi knyttet til den sikrede risikoen, i resultat og mot sikringsobjektet. Se note 28 for ytterligere opplysninger.

Goodwill/badwill

Goodwill er den positive forskjellen mellom anskaffelseskost ved kjøp av virksomhet og virkelig verdi av bankens andel av netto identifiserbare eiendeler i virksomheten på oppkjøpstidspunktet. Goodwill ved oppkjøp av datterselskap er klassifisert som immateriell eiendel. Goodwill ved kjøp av andel i tilknyttet selskap og felleskontrollert virksomhet er inkludert i investeringen, og testes for nedskrivning som en del av balanseført verdi på investeringen. Goodwill avskrives ikke, men er gjenstand for en årlig nedskrivningstest med sikte på å avdekke et eventuelt verdifall, i samsvar med IAS 36. Ved vurdering av verdifall foregår vurderingen på det laveste nivå i foretaket hvor goodwill følges opp for interne ledelsesformål. Nedskrivning på goodwill reverseres ikke. I de tilfeller hvor anskaffelseskost ved kjøp av virksomhet er lavere enn virkelig verdi av bankens andel av netto identifiserbare eiendeler på oppkjøpstidspunktet, såkalt badwill, inntektsføres differansen umiddelbart og inngår i inntekter fra eierinteresser.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler omfatter bygninger, tomter og driftsløsøre. Bygninger og driftsløsøre er bokført til kostpris fratrukket avskrivninger og nedskrivninger. Tomter er bokført til kostpris fratrukket nedskrivninger. Tomter avskrives ikke. Kostpris inkluderer alle direkte henførbare kostnader knyttet til kjøpet av eiendelen.

Det er benyttet lineære avskrivninger for å allokere kostpris fratrukket eventuell restverdi over driftsmidlenes brukstid.

Virksomhet/eiendeler som skal selges

Disse postene i balansen inneholder Konsernets eiendeler som er besluttet solgt. Postene inneholder eiendeler og gjeld knyttet til overtatte eiendeler, samt eiendomsselskaper som skal syndikeres og selges ut i andeler til kunder. Posten er vurdert til den laveste verdien av balanseført verdi og virkelig verdi fratrukket salgsutgifter.

Innlån

Innlån regnskapsføres første gang til opptakskost, som er virkelig verdi av det mottatte vederlaget etter fradrag for transaksjonsutgifter. Innlån med flytende rente måles deretter til amortisert kost og eventuell over-/underkurs blir periodisert over løpetiden. Innlån med fast rente vurderes til virkelig verdi med nediskontering etter gjeldende rentekurve, dog ikke hensyntatt endringer i egne

kreditspreader og transaksjonskostnader da Konsernet benytter virkeligverdisikring på slike innlån. Innskudd fra kunder og kreditt-institusjoner vurderes til amortisert kost.

Pensjoner

SpareBank 1 SR-Bank Konsernet har to typer pensjonsavtaler – ytelsesbasert og innskuddsbasert. Konsernet har både sikrede og usikrede ytelsesbaserte pensjonsavtaler. Den sikrede ytelsesbaserte pensjonsavtalen var frem til 31.12.15 dekket av Konsernets pensjonskasse. I tillegg til pensjonsforpliktelsene som dekkes gjennom pensjonskassen, har Konsernet udekkede pensjonsforpliktelser som ikke kan dekkes av midlene i de kollektive ordningene.

Den sikrede ytelsesbaserte pensjonsavtalen for Konsernet ble lukket for nye medlemmer fra og med 1.4.2011. I tillegg ble det i styremøte i juni 2015 besluttet at ansatte som var igjen i den sikrede ytelsesbaserte pensjonsavtalen måtte gå over til innskuddsbasert pensjonsordning fra 1.1.2016.

Ytelsesbasert pensjonsavtale

En ytelsesordning er definert som en ordning som ikke er en innskuddsordning.

En ytelsesordning vil typisk definere et beløp en ansatt vil motta fra og med pensjoneringstidspunktet, vanligvis avhengig av alder, antall år i arbeid og lønn.

Regnskapsmessig forpliktelse for ytelsesordningen er nåverdien av forpliktelsen på balansedagen, med fradrag for virkelig verdi av pensjonsmidlene. Bruttoforpliktelsen er beregnet av uavhengig aktuar som anvender lineærmetoden («unit credit method») ved beregningene. Bruttoforpliktelsen diskonteres til nåverdi ved bruk av renten på høykvalitets bedriftsobligasjoner, og med tilnærmet lik løpetid som utbetalingshorisonten av forpliktelsen.

Gevinster og tap som oppstår ved rekalkulering av forpliktelsen som følge av erfaringsavvik og endringer i aktuarmessige forutsetninger føres mot egenkapitalen via utvidet resultat i perioden de oppstår. Virkningen av endringer i ordningenes ytelser resultatføres umiddelbart.

Innskuddsbasert pensjonsavtale

Ved innskuddsplaner betaler selskapet inn faste bidrag til et forsikringsselskap. Selskapet har ingen rettslige eller selvpålagte forpliktelser til å skyte inn ytterligere midler dersom det viser seg at det ikke er tilstrekkelige midler til å betale alle ansatte de ytelser som er knyttet til deres opptjening i denne eller tidligere perioder. Innskuddene regnskapsføres som lønnskostnad. Eventuelle forskuddsbetalte innskudd balanseføres som eiendel (pensjonsmidler) i den grad innskuddet kan refunderes eller redusere framtidige innbetalinger.

Usikre forpliktelser

Konsernet utsteder finansielle garantier som ledd i den ordinære virksomheten. Brutto latent forpliktelse framgår av note 35. Tapsvurderinger skjer som ledd i vurderingen av nedskrivninger på utlån og etter de samme prinsipper og rapporteres sammen med

(fortsettelse av note 2)

disse, jfr. note 11. Det foretas avsetninger for andre usikre forpliktelser dersom det er sannsynlighetsovervekt for at forpliktelsen materialiserer seg og de økonomiske konsekvensene kan beregnes pålitelig. Det gis opplysninger om usikre forpliktelser som ikke fyller kriteriene for balanseføring dersom de er vesentlige.

Avsetning for restruktureringsutgifter foretas når Konsernet har en avtalemessig eller rettslig forpliktelse, det er sannsynlighetsovervekt for at forpliktelsen vil komme til oppgjør ved en overføring av økonomiske ressurser, og forpliktelsens størrelse kan estimeres med tilstrekkelig grad av pålitelighet.

Ansvarlige lån og utstedte fondsobligasjoner

Ansvarlige lån klassifiseres som ansvarlig lånekapital i balansen og måles til amortisert kost slik som andre langsiktige lån. Banken benytter seg av virkelig verdi sikring for måling av fastrente lån. Konsernet har fondsobligasjoner som ut fra ulike vurderingsalternativer kan klassifiseres som gjeld eller egenkapital. Fondsobligasjoner som er en obligasjon med pålydende rente, hvor Konsernet ikke har plikt til å betale ut renter i en periode hvor det ikke utbetales utbytte, og hvor investor heller ikke har senere krav på renter som ikke er utbetalt, klassifiseres som ansvarlig lånekapital i balansen. Slike obligasjoner måles til amortisert kost som andre langsiktige lån og rentene akkumuleres ikke. Fondsobligasjoner som er evigvarende, og hvor Konsernet har en ensidig rett til ikke å betale renter til investorene under gitte vilkår, tilfredsstiller ikke definisjonen av finansielle forpliktelser i henhold til IAS 32. Slike obligasjoner klassifiseres som egenkapital i balansen (hybridkapital) og renten presenteres som reduksjon i annen egenkapital.

Utbytte

Utbytte bokføres som egenkapital i perioden fram til det er vedtatt av bankens generalforsamling.

Renteinntekter og -kostnader

Renteinntekter og -kostnader knyttet til eiendeler og forpliktelser som måles til amortisert kost resultatføres løpende basert på en effektiv rentemethode. Effektiv rente er den renten som medfører at nåverdien av forventet kontantstrøm, over forventet levetid for en finansiell eiendel eller finansiell forpliktelse, blir lik bokført verdi av den respektive finansielle eiendelen eller forpliktelsen. Ved beregningen av effektiv rente estimeres kontantstrøms-effekten som ligger i avtalen, men uten å ta hensyn til framtidige kreditttap. Beregningen tar således hensyn til blant annet gebyrer, transaksjonskostnader, overkurs og underkurs.

Dersom en finansiell eiendel blir nedskrevet for tap blir ny effektiv rente beregnet basert på justert estimert kontantstrøm.

Renteinntekter og -kostnader på finansielle instrumenter som måles til virkelig verdi, klassifiseres som henholdsvis renteinntekter og rentekostnader. Øvrige verdiendringer klassifiseres som inntekter fra finansielle instrumenter.

Provisjonsinntekter og -kostnader

Provisjonsinntekter og -kostnader blir generelt periodisert i takt med at en tjeneste blir levert/mottatt. Gebyrer knyttet til

rentebærende instrumenter blir ikke ført som provisjoner, men inngår i beregningen av effektiv rente og resultatføres tilsvarende. Honorarer for rådgivning opptjenes i samsvar med inngått rådgivningsavtale, som oftest etter hvert som tjenesten ytes.

Det samme gjelder for løpende forvaltningstjenester. Honorar og gebyr ved omsetning eller formidling av finansielle instrumenter, eiendom eller andre investeringsobjekter som ikke genererer balanseposter i Konsernets regnskap, resultatføres når transaksjonen sluttføres.

Transaksjoner og balanseposter i utenlandsk valuta

Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner ved kursen på transaksjonstidspunktet. Gevinst og tap knyttet til gjennomførte transaksjoner, eller til omregning av beholdninger av balanseposter i valuta på balansedagen, resultatføres. Gevinst og tap knyttet til omregning av andre poster enn pengeposter, innregnes på samme måte som den tilhørende balansepost.

For balanseposter benyttes kurs på balansedagen.

Skatt

Skattekostnad består av betalbar skatt og utsatt skatt. Betalbar skatt er beregnet skatt på årets skattepliktige resultat.

Betalbar skatt for perioden beregnes i samsvar med de skatte-lover og skatteregler som er vedtatt, eller i hovedsak vedtatt på balansedagen.

Utsatt skatt regnskapsføres etter gjeldsmetoden i samsvar med IAS 12. Det beregnes utsatt skatteforpliktelse eller -fordel på midlertidige forskjeller, som er differansen mellom balanseført verdi og skattemessig verdi på eiendeler og forpliktelser. Det beregnes likevel ikke forpliktelse eller fordel ved utsatt skatt på goodwill som ikke gir skattemessige fradrag, og heller ikke på førstegangsinnregnede poster som verken påvirker regnskapsmessig eller skattepliktig resultat.

Det beregnes utsatt skattefordel på framførbare skattemessige underskudd. Eiendel ved utsatt skatt innregnes bare i det omfang det forventes framtidig skattepliktige resultater som gjør det mulig å utnytte den tilhørende skattefordelen.

Kontantstrømpoppstilling

Kontantstrømpoppstillingen viser kontantstrømmene gruppert etter kilder og anvendelsesområder. Kontanter er definert som kontanter, fordringer på sentralbanker og fordringer på kredittinstitusjoner uten oppsigelsesfrist. Kontantstrømpoppstillingen utarbeides etter direkteметoden.

Segmentrapportering

Et virksomhetssegment er en del av virksomheten som leverer produkter eller tjenester som er gjenstand for risiko og avkastning som er forskjellig fra andre virksomhetsområder. Et geografisk marked (segment) er en del av virksomheten som leverer produkter og tjenester innenfor et avgrenset geografisk område som er gjenstand for risiko og avkastning som er forskjellig fra

(fortsettelse av note 2)

andre geografiske markeder. Konsernledelsen anses i henhold til segmentrapportering som øverste beslutningsmyndighet. Tallene i segmentrapporteringen baserer seg på internrapportering til konsernledelsen.

Hendelser etter balansedagen

Regnskapet anses som godkjent for offentliggjøring når styret har behandlet regnskapet. Generalforsamling og regulerende myndigheter vil etter dette kunne nekte å godkjenne regnskapet, men ikke forandre dette.

Hendelser fram til regnskapet anses godkjent for offentliggjøring og som vedrører forhold som allerede var kjent på balansedagen, vil inngå i informasjonsgrunnlaget for fastsettelsen av regnskaps-estimer og således reflekteres fullt ut i regnskapet. Hendelser som vedrører forhold som ikke var kjent på balansedagen, vil bli opplyst om dersom de er vesentlige.

Regnskapet er avlagt etter en forutsetning om fortsatt drift.

Styrets forslag til utbytte framgår av årsberetningen og note 43. Foreslått utbytte klassifiseres som egenkapital inntil det er endelig vedtatt.

NOTE 3 KRITISKE ESTIMATER OG VURDERINGER VEDRØRENDE BRUK AV REGNSKAPSPRINSIPPER

Nedskrivninger utlån og garantier

Konsernet foretar en årlig evaluering av hele bedriftsmarkedsporteføljen. Store engasjement, engasjement i mislighold og engasjement med høy risiko evalueres kvartalsvis. Lån til privatpersoner evalueres når det er misligholdt med mer enn 60 dager. Større engasjement med mislighold evalueres kvartalsvis.

Konsernets systemer for risikoklassifisering er omtalt under finansiell risikostyring.

Konsernet nedskriver utlån og garantier individuelt dersom det foreligger en objektiv hendelse som kan identifiseres på enkeltengasjement, og den objektive hendelsen medfører redusert framtidig kontantstrøm til betjening av engasjementet. Objektiv hendelse vil kunne være mislighold, konkurs, illikviditet eller andre vesentlige finansielle problemer.

Individuelle nedskrivninger beregnes som forskjellen mellom lånets bokførte verdi og nåverdien av framtidig kontantstrøm basert på effektiv rente på tidspunktet for første gangs beregning av individuell nedskrivning. Senere renteendringer tas hensyn til for låneavtaler med flytende rente i den grad dette påvirker forventet kontantstrøm.

Gruppevis nedskrivninger beregnes på grupper av utlån der det foreligger objektive bevis på at en tapshendelse har inntruffet etter

første gangs balanseføring av utlånene. Objektive bevis omfatter observerbare data som fører til en målbar reduksjon i estimerte framtidige kontantstrømmer fra utlånsgruppen, herunder negative endringer i betalingsstatus til debitorer i utlånsgruppen – eller nasjonale eller lokale økonomiske forhold som korrelerer med mislighold i utlånsgruppen. Dersom objektive bevis for verdifall finnes, beregnes tap på utlån som forskjellen mellom balanseført verdi og nåverdien av de estimerte framtidige kontantstrømmene neddiskontert med effektiv rente.

Virkelig verdi på egenkapitalinteresser

Eiendeler som vurderes til virkelig verdi over resultatet vil normalt omsettes i aktive markeder og verdien vil således kunne fastsettes med rimelig grad av sikkerhet. Markedsverdier for eiendeler og forpliktelser som er regnskapsført til amortisert kost og som framkommer i noter, kan være estimater basert på diskonterte forventede kontantstrømmer, multiplikatoranalyser eller andre beregningsmetoder. Slike vil kunne være beheftet med betydelig usikkerhet. Med unntak av noen få aksjer, er det norske aksjemarkedet lite likvid. Aksjekurser vil i de fleste tilfeller være sist omsatte kurs.

Virkelig verdi på derivater

Virkelig verdi av derivater framkommer vanligvis ved bruk av verdivurderingsmodeller der prisen på underliggende, for eksempel renter og valuta, innhentes i markedet. For opsjoner vil volatiliteter være observerte implisitte volatiliteter eller beregnede volatiliteter basert på historiske kursbevegelser for underliggende.

NOTE 4 SEGMENTRAPPORTERING

Ledelsen har vurdert hvilke segmenter som er rapporterbare med utgangspunkt i distribusjonsform, produkter og kunder. Det primære rapporteringsformatet tar utgangspunkt i eiendelenes risiko og avkastningsprofil og er delt opp i personmarked (inklusiv selvstendig næringsdrivende), bedriftsmarked, kapitalmarked og datterselskap av vesentlig betydning. Egenhandel/stab/støtte omfatter alle stabsavdelinger og treasury området i morbank. Aktiviteten i SR-Boligkreditt er fordelt på segmentene personmarked og egenhandel/stab/støtte i morbank. Provisjonsinntekter fra Sparebank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt rapporteres under posten "Netto provisjons- og andre inntekter". Fra 1.1.2017 er SpareBank 1 SR-Finans innfusjonert i morbank, og regnskapstallene for 2016 er fordelt ut etter estimat 38 % i personmarked og 62 % i bedriftsmarkedet for å få sammenlignbare tall.

Rapportering pr virksomhetsområde:

(tall i mill kroner)

2017	Person- marked	Bedrifts- marked	Kapital- marked	Egenhandel/ stab/støtte	Eiendoms- Megler 1	Øvrig virk- somhet	Elimin- eringer	SR-Bank Konsern
Renteinntekter	1 992	1 922	135	1 724	2	3	-31	5 747
Rentekostnader	448	447	97	1 617	-	4	-28	2 585
Netto renteinntekter¹⁾	1 544	1 475	38	107	2	-1	-3	3 162
Provisjonsinntekter	697	340	24	7	389	199	-59	1 597
Provisjonskostnader	44	25	4	29	-	35	-58	79
Andre driftsinntekter	-	-	-	8	-	-	-2	6
Netto provisjons- og andre inntekter	653	315	20	-14	389	164	-3	1 524
Utbytte	2	-	-	7	-	2	-	11
Inntekter fra eierinteresser	-	9	-	490	-	-	-74	425
Netto inntekter/tap fra finansielle instrumenter	6	-3	80	61	-	14	40	198
Netto inntekter fra finansielle investeringer	8	6	80	558	-	16	-34	634
Personalkostnader	415	201	53	284	226	88	-4	1 263
Administrasjonskostnader	99	32	16	282	37	12	-	478
Andre driftskostnader	94	35	6	162	101	54	-26	426
Sum driftskostnader før nedskrivninger på utlån	608	268	75	728	364	154	-30	2 167
Driftsresultat før nedskrivninger på utlån	1 598	1 529	63	-77	27	25	-10	3 153
Endring individuell nedskrivning utlån og garantier	59	482	-	-	-	-	-	541
Endring gruppenedskrivning utlån og garantier	4	-2	-	-	-	-	-	2
Driftsresultat før skatt	1 535	1 049	63	-77	27	25	-10	2 610
Netto renteinntekter								
Netto eksterne renteinntekter	1 549	1 475	38	102	-	-	-2	3 162
Netto interne renteinntekter	-5	-	-	5	2	-1	-1	-
Netto renteinntekter	1 544	1 475	38	107	2	-1	-3	3 162
Balanse								
Brutto utlån til kunder	108 700	61 060	293	2 668	-	-	-167	172 554
Individuelle nedskrivninger	-93	-546	-	-	-	-	-	-639
Nedskrivninger på grupper av utlån	-67	-611	-	-	-	-	-	-678
Sertifikater/obligasjoner/finansielle derivater	-	-	2 393	37 081	-	11	-2 035	37 450
Andre eiendeler	-490	1 440	169	11 327	173	1 020	-5 708	7 931
Sum eiendeler	108 050	61 343	2 855	51 076	173	1 031	-7 910	216 618
Innskudd fra kunder	49 239	46 009	9	377	-	-	-250	95 384
Annen gjeld og egenkapital ¹⁾	58 811	15 334	2 846	50 699	173	1 031	-7 660	121 234
Sum gjeld og egenkapital	108 050	61 343	2 855	51 076	173	1 031	-7 910	216 618
Sum utlån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt								
	14 114	469						14 583

(fortsettelse av note 4)

2016	Person- marked	Bedrifts- marked	Kapital- marked	Egenhandel/ stab/støtte	Eiendoms- Megler 1	Øvrig virk- somhet	Elimin- eringer	SR-Bank Konsern
Renteinntekter	1 781	1 983	30	1 941	2	3	-177	5 563
Rentekostnader	507	526	-16	1 848	-	-	-174	2 692
Netto renteinntekter¹⁾	1 274	1 457	46	93	2	3	-3	2 871
Provisjonsinntekter	668	331	48	10	348	167	-61	1 511
Provisjonskostnader	44	35	4	17	-	30	-58	72
Andre driftsinntekter	-	-	-	5	-	-	-1	4
Netto provisjons- og andre inntekter	624	296	44	-2	348	137	-3	1 443
Utbytte	5	-	2	103	-	-	-1	110
Inntekter fra eierinteresser	-	18	-	758	-	-	-392	384
Netto inntekter/tap fra finansielle instrumenter	7	11	37	61	-	-1	45	160
Netto inntekter fra finansielle investeringer	12	29	39	922	-	-1	-348	654
Personalkostnader	400	196	54	237	205	79	-4	1 166
Administrasjonskostnader	89	31	16	283	35	11	-1	464
Andre driftskostnader	103	41	11	134	94	22	-3	402
Sum driftskostnader før nedskrivninger på utlån	592	268	81	654	334	112	-8	2 032
Driftsresultat før nedskrivninger på utlån	1 318	1 514	48	359	16	27	-346	2 936
Endring individuell nedskrivning utlån og garantier	39	581	-	-	-	-	-	620
Endring gruppenedskrivning utlån og garantier	6	152	-	-	-	-	-	158
Driftsresultat før skatt	1 273	781	48	359	16	27	-346	2 158
Netto renteinntekter								
Netto eksterne renteinntekter	1 319	1 531	46	-26	-	3	-2	2 871
Netto interne renteinntekter	-45	-74	-	119	2	-	-1	-
Netto renteinntekter	1 274	1 457	46	93	2	3	-3	2 871
Balanse								
Brutto utlån til kunder	95 820	59 264	379	2 183	-	-	-8	157 638
Individuelle nedskrivninger	-65	-442	-	-	-	-	-83	-590
Nedskrivninger på grupper av utlån	-64	-612	-	-	-	-	-	-676
Sertifikater/obligasjoner/finansielle derivater	-	-	2 222	25 098	-	9	-1 990	25 339
Andre eiendeler	15	960	71	18 490	148	789	-8 777	11 696
Sum eiendeler	95 706	59 170	2 672	45 771	148	798	-10 857	193 408
Innskudd fra kunder	47 754	37 355	4	1 072	-	-	-272	85 913
Annen gjeld og egenkapital ¹⁾	47 952	21 815	2 668	44 699	148	798	-10 586	107 494
Sum gjeld og egenkapital	95 706	59 170	2 672	45 771	148	798	-10 857	193 408
Sum utlån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt								
	24 177	517						24 694

¹⁾ Netto renteinntekter og annen gjeld inneholder allokert mellomregning mellom segmentene. Mellomregningsrenter for personmarkedsdivisjonen og bedriftsmarkedsdivisjonen fastsettes med basis i en forventet observerbar markedsrente (NIBOR) med tillegg for forventede merkostnader knyttet til konsernets langsiktige finansiering (kredittpremie). Avvik mellom konsernets faktiske finansieringskostnader og de anvendte mellomregningsrentene elimineres i morbank.

(fortsettelse av note 4)

Konsernet opererer hovedsakelig i et geografisk avgrenset område fra Grimstad i sørøst til Bergen i nordvest. I tillegg er viktige eiendelsklasser (utlån og innskudd) fordelt geografisk i egne noter under innskudd og utlån.

Geografisk fordeling	Rogaland		Agder		Hordaland		SR-Bank Konsern	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Netto renteinntekter	2 627	2 386	251	228	283	257	3 162	2 871
Netto provisjons- og andre inntekter	1 229	1 164	133	126	162	153	1 524	1 443
Netto inntekter fra finansielle investeringer	631	651	1	1	2	2	634	654
Driftskostnader	1 868	1 752	135	127	163	153	2 167	2 032
Driftsresultat før nedskrivninger på utlån	2 619	2 449	250	228	284	259	3 153	2 936
Nedskrivninger på utlån og garantier	516	771	6	1	21	6	543	778
Driftsresultat før skatt	2 103	1 678	244	227	263	253	2 610	2 158
Brutto utlån til kunder	139 256	127 218	16 463	15 040	16 835	15 380	172 554	157 638
Individuelle nedskrivninger	-546	-492	-40	-56	-53	-42	-639	-590
Nedskrivninger på grupper av utlån	-509	-655	-53	-8	-116	-13	-678	-676
Sertifikater/obligasjoner/finansielle derivater	37 450	25 339	-	-	-	-	37 450	25 339
Andre eiendeler	7 928	11 692	1	2	2	3	7 931	11 696
Sum eiendeler	183 579	163 102	16 371	14 978	16 668	15 328	216 618	193 408
Innskudd fra kunder	85 418	76 937	5 058	4 555	4 908	4 421	95 384	85 913
Annen gjeld og egenkapital	98 161	86 165	11 313	10 423	11 760	10 907	121 234	107 494
Sum gjeld og egenkapital	183 579	163 102	16 371	14 978	16 668	15 328	216 618	193 408
Sum utlån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt	12 027	21 735	1 780	1 929	776	1 030	14 583	24 694

NOTE 5 KAPITALDEKNING

(tall i mill kroner)

Kapitaldekning beregnes og rapporteres i samsvar med EUs kapitalkrav for banker og verdipapirforetak (CRD IV / CRR).

SpareBank 1 SR-Bank har tillatelse fra Finanstilsynet til å benytte interne målemetoder (Internal Rating Based Approach) for kredittrisiko. Bruk av IRB stiller omfattende krav til bankens organisering, kompetanse, risikomodeller og risikostyringssystemer.

Alle kapitaldekningstall er basert på overgangsregelen ("Basel I-gulvet") som sier at kapitalkravet ved bruk av interne metoder ikke kan bli mindre enn 80 prosent av kapitalkravet etter Basel I-regelverket.

Samlet minstekrav for SpareBank 1 SR Bank til ren kjernekapitaldekning inkludert motsyklisk kapitalbuffer og Pilar 2 påslag var pr 31.12.2017 14,0 prosent. Kravet består av 4,5 prosent i minstekrav, i tillegg til øvrige bufferkrav hvorav kravet til bevaringsbuffer er 2,5 prosent, systemrisikobuffer 3,0 prosent og motsyklisk kapitalbuffer 2,0 prosent. Videre har Finanstilsynet fastsatt et individuelt Pilar 2-krav på 2,0 prosent.

Investeringer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet blir bokført etter egenkapitalmetoden i konsernet og etter kostmetoden i morbanken. Investeringene blir behandlet likt for kapitaldekningsformål bortsett fra konsernets investeringer i SpareBank 1 Boligkreditt, SpareBank 1 Næringskreditt, BN Bank og SpareBank 1 Kredittkort. I konsernets kapitaldekning foretas en forholdsmessig konsolidering.

Morbank			Konsern	
2016	2017		2017	2016
6 394	6 394	Aksjekapital	6 394	6 394
1 587	1 587	Overkursfond	1 587	1 587
575	1 087	Avsatt utbytte	1 087	575
52	43	Fond for urealiserte gevinster	43	52
-	150	Hybridkapital	150	-
7 952	8 788	Annen egenkapital	10 628	9 680
16 560	18 049	Sum balanseført egenkapital	19 889	18 288

(fortsettelse av note 5)

Morbank			Konsern	
2016	2017		2017	2016
		Kjernekapital		
-	-	Utsatt skatt, goodwill og andre immaterielle eiendeler	-116	-94
-575	-1 087	Fradrags for avsatt utbytte	-1 087	-575
-210	-277	Fradrags forventet tap IRB fratrasket tapsavsetninger	-337	-263
-	-150	Hybridkapital som ikke kan medregnes i ren kjernekapital	-150	-
-	-	Fradrags ren kjernekapital for vesentlige investeringer i finansinstitusjoner	-72	-163
-36	-42	Verdijustering som følge av kravene om forsvarlig verdsettelse	-38	-50
15 739	16 493	Sum ren kjernekapital	18 089	17 143
-	150	Hybridkapital	392	-
791	797	Fondsobligasjon	797	1 084
16 530	17 440	Sum kjernekapital	19 278	18 227
		Tilleggskapital		
1 778	1 897	Tidsbegrenset ansvarlig kapital	2 254	2 276
-60	-43	Fradrags for vesentlige investeringer i finansinstitusjoner	-43	-60
1 718	1 854	Sum tilleggskapital	2 211	2 216
18 248	19 294	Netto ansvarlig kapital	21 489	20 443
		Kredittrisiko Basel II		
17 228	19 218	SMB	19 220	17 231
18 176	20 724	Spesialiserte foretak	21 916	19 471
6 435	6 735	Øvrige foretak	6 868	6 785
997	1 115	Massemarked SMB	1 303	1 194
15 599	16 019	Massemarked pant i fast eiendom	27 026	25 899
1 992	1 905	Øvrige massemarked	1 942	2 027
10 439	9 387	Egenkapitalposisjoner	-	-
70 866	75 103	Sum kreditt- og motpartsrisiko IRB	78 275	72 607
68	51	Stater og sentralbanker	51	68
269	118	Lokale og regionale myndigheter, offentlige foretak	140	333
3 400	1 803	Institusjoner	1 864	2 169
3 324	8 903	Foretak	9 474	7 446
546	1 838	Massemarked	2 531	2 058
-	-	Massemarked pant i fast eiendom	1 353	2 506
1 400	2 330	Obligasjoner med fortrinnsrett	2 686	1 817
2 938	4 029	Egenkapital posisjoner	5 036	4 950
824	916	Øvrige eiendeler	1 678	1 726
12 769	19 988	Sum kreditt- og motpartsrisiko standardmetoden	24 813	23 073
415	562	Risiko for svekket kredittverdighet hos motpart (CVA)	933	701
5 458	5 591	Operasjonell risiko	7 430	7 054
-	-	Overgangsordning	8 709	13 216
89 508	101 244	Risikovektet balanse	120 160	116 651
4 028	4 556	Minimumskrav ren kjernekapital 4,5 %	5 407	5 249
		Bufferkrav		
2 238	2 531	Bevaringsbuffer 2,5 %	3 004	2 916
2 685	3 037	Systemrisikobuffer 3 %	3 605	3 500
1 343	2 025	Motsyklisk buffer 2,0 %	2 403	1 750
6 266	7 593	Sum bufferkrav til ren kjernekapital	9 012	8 166
5 446	4 344	Tilgjengelig ren kjernekapital etter bufferkrav	3 670	3 728
20,39 %	19,06 %	Kapitaldekning	17,88 %	17,52 %
18,47 %	17,23 %	herav kjernekapitaldekning	16,04 %	15,63 %
1,92 %	1,83 %	herav tilleggskapitaldekning	1,84 %	1,90 %
17,58 %	16,29 %	Ren kjernekapitaldekning	15,05 %	14,70 %
20,39 %	19,06 %	Kapitaldekning IRB	19,28 %	19,76 %
18,47 %	17,23 %	Kjernekapitaldekning IRB	17,30 %	17,62 %
17,58 %	16,29 %	Ren kjernekapitaldekning, IRB	16,23 %	16,57 %
9,17 %	9,13 %	Uvektet kjernekapital (Leverage Ratio)	7,37 %	7,28 %

NOTE 6 FINANSIELL RISIKOSTYRING

Risiko- og kapitalstyringen i SpareBank 1 SR-Bank skal skape finansiell og strategisk merverdi gjennom:

- å ha en god risikokultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyringen og konsernets verdigrunnlag
- å ha en god forståelse av hvilke risikoer som driver inntjening og tap
- i størst mulig grad prise aktiviteter og produkter i tråd med underliggende risiko
- å ha en tilstrekkelig soliditet ut fra valgt risikoprofil, og samtidig tilstrebe en optimal kapitalanvendelse på de ulike forretningsområdene
- å utnytte diversifiseringseffekter
- å unngå at enkelthendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad

SpareBank 1 SR-Bank bygger risiko- og kapitalstyringen på følgende hovedprinsipper:

- Konsernets rammeverk for risiko- og kapitalstyring skal være dokumentert og bygge på beste internasjonale praksis
- Konsernet skal ha en kontroll- og styringsstruktur som fremmer forsvarlig og uavhengig styring og kontroll
- Risiko- og kapitalstyringen skal være en integrert del av styrings- og beslutningsprosessen i konsernet
- Risiko- og kapitalstyringen i konsernet skal støtte opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse, og samtidig sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning
- Konsernet skal ha en god risikokultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risiko- og kapitalstyring
- Styret skal minimum årlig vedta konsernets ønskede risikoprofil
- SpareBank 1 SR-Bank skal ha en risikovilje som gir tilstrekkelig buffer i forhold til konsernets risikoevne, og der ingen enkelthendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad
- Prosessen for risikoidentifikasjon skal gjennomføres jevnlig, være framoverskuende og dekke alle vesentlige risikoområder
- Kvantifiseringen av risiko skal bygge på anerkjente metoder og være tilstrekkelig konservativ slik at eventuelle modellsvakheter hensyntas på en god måte
- Det skal gjennomføres grundige analyser av de identifiserte risikoene for å forstå risikoenes påvirkning på inntekter, kostnader og tap
- På bakgrunn av risikoanalysen skal det etableres effektive kontroll- og styringstiltak for de enkelte risikoene. Sannsynlighetsreduserende tiltak skal prioriteres foran konsekvensreduserende tiltak
- Konsernet skal minst årlig gjennomføre en finansiell framskrivning med varighet på minimum fem år, og den skal minimum dekke en forventet finansiell utvikling samt en periode med et alvorlig økonomisk tilbakeslag. Det alvorlige økonomiske tilbakeslaget skal være strengt, men realistisk
- Avkastningen på regulatorisk kapital skal være et av de viktigste strategiske resultatmålene i den interne styringen av SpareBank 1 SR-Bank. Risikojustert avkastning skal være grunnlaget for fastsettelse av de kredittstrategiske rammene for EAD mellom henholdsvis BM og PM.

- Konsernet skal ha en oversiktlig og periodisk risikooppfølging og -rapportering
- Konsernet skal i størst mulig grad prise aktiviteter og produkter i tråd med den underliggende risiko for å sikre riktig risikotaking
- Konsernet skal utarbeide robuste beredskaps- og recoveryplaner for å i best mulig grad kunne håndtere kritiske situasjoner hvis de skulle oppstå
- Konsernet skal ha entydige og klare definisjoner av de ulike risikotypene

SpareBank 1 SR Bank eksponeres for ulike typer risiko:

Kredittrisiko: risikoen for tap som følge av at kunder eller motparter ikke har evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser

Likviditetsrisiko: risikoen for at konsernet ikke er i stand til å refinansiere sin gjeld eller ikke har evnen til å finansiere økninger i eiendeler uten vesentlige ekstrakostnader

Markedsrisiko: risikoen for tap som skyldes endringer i observerbare markedsvariabler som renter, valutakurser og verdipapirmarkeder

Operasjonell risiko: risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser

Eierisiko: risikoen for at SpareBank 1 SR-Bank blir påført negative resultat fra eierposter i strategisk eide selskap og/eller må tilføre ny egenkapital til disse selskapene. Eierselskap defineres som selskaper hvor SpareBank 1 SR-Bank har en vesentlig eierandel og innflytelse

Compliance-risiko: risikoen for at konsernet pådrar seg offentlige sanksjoner/bøter eller økonomisk tap som følge av manglende etterlevelse av lover og forskrifter

Forretningsrisiko: risikoen for uventede inntekts- og kostnadssvingninger som følge av endringer i eksterne forhold som markedssituasjonen eller myndighetenes reguleringer

Omdømmerisiko: risiko for svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet, det vil si hos kunder, motparter, aksjemarked og myndigheter

Strategisk risiko: risikoen for tap som følge av feilslåtte strategiske satsinger

Konsentrasjonsrisiko: risikoen for at det oppstår en opphopning av eksponering mot en enkelt kunde, bransje eller geografisk område. Konsentrasjonsrisiko på tvers er eksponeringer som kan oppstå på tvers av ulike risikotyper eller forretningsområder i konsernet, for eksempel på grunn av en felles underliggende risikodriver (for eksempel oljepris)

Risikoeksponering i SpareBank 1 SR-Bank

SpareBank 1 SR Bank eksponeres for ulike typer risiko, og de viktigste risikoene er beskrevet nedenfor:

Kredittrisiko styres gjennom rammeverket for kredittinnvilgelse, engasjementsoppfølging og porteføljestyling. Konsernets kredittstrategi består av overordnede kredittstrategiske rammer for å sikre en diversifisert portefølje og en tilfredsstillende risikoprofil. Rammene setter krav og begrensninger knyttet til henholdsvis overordnet tapsprofil og porteføljekvalitet.

Konsernet har et særskilt fokus på konsentrasjonsrisiko knyttet til eksponeringen mot store enkeltkunder og mot enkeltbransjer. For å unngå uønsket konsentrasjonsrisiko setter de kredittstrategiske rammene også begrensninger knyttet til eksponering og risikoprofil på porteføljnivå, og for ulike bransjer og enkeltkunder. Disse begrensningene kommer i tillegg til de rammer som «Forskrift om store engasjementer» fastsetter. De kredittpolitiske retningslinjene fastsetter minimumskrav som gjelder for alle typer finansiering, unntatt for engasjementer innvilget som ledd i utøvelse av særskilte kredittsikringsfullmakter. I tillegg til de generelle kredittpolitiske retningslinjene er det utarbeidet et sett av mer spesifikke kredittpolitiske retningslinjer knyttet til bransjer eller segmenter som kan innebære en særskilt risiko. Eksempelvis settes det ved finansiering av eiendomsengasjementer minimumskrav til henholdsvis egenkapital, forhåndssalg på boligprosjekter og finansieringsgrad i forhold til leieinntekter på eiendom for utleie.

Styret er ansvarlig for konsernets låne- og kredittinnvilgelser, men delegerer innen visse rammer kredittfullmaktene til administrerende direktør, som igjen kan videredelegere disse innenfor egne fullmakter. De delegerte kredittfullmaktene er knyttet opp mot et engasjements misligholdssannsynlighet og tapsgrad. Fullmaktene er personlige. Kredittbehandlingsrutinene regulerer i detalj alle forhold knyttet til konsernets kredittgivning og engasjementsoppfølging.

Konsernet bruker kredittmodeller for risikoklassifisering, risikoprising og porteføljestyling. Risikoklassifiseringssystemet baserer seg på følgende hovedkomponenter:

1. Sannsynlighet for mislighold (PD): Kundene blir klassifisert i misligholdsklasser ut fra sannsynligheten for mislighold i løpet av en 12 måneders periode basert på et langsiktig utfall i en full tapssyklus. Misligholdssannsynligheten beregnes på grunnlag av historiske data for finansielle nøkkeltall knyttet til inntjening og tæring, samt på grunnlag av ikke-finansielle kriterier som atferd og alder. Ved finansiering av næringseiendom for utleie benyttes det internt en egen kredittmodell som beregner misligholdssannsynligheten på grunnlag av forventet kontantstrøm fra utleievirksomheten kombinert med kriterier for atferd. For å gruppere kundene etter misligholdssannsynlighet benyttes det ni misligholdsklasser (A-I). I tillegg har konsernet to misligholdsklasser (J og K) for kunder med misligholdte og/eller nedskrevne engasjement.

2. Eksponering ved mislighold (EAD): Dette er en beregnet størrelse som angir konsernets eksponering mot kunden ved mislighold. Denne eksponeringen består av henholdsvis utlånsvolum, garantier og innvilgede, men ikke trukne rammer. Innvilgede, men ikke trukne rammer hos en personmarkeds-kunde har en konverteringsfaktor lik 1. Dette betyr at rammen forutsettes 100 prosent opptrukket ved mislighold. For bedrifts-markedet blir innvilgede, men ikke trukne rammer multiplisert med en konverteringsfaktor mellom 60 og 90 prosent, avhengig av kundens misligholdssannsynlighet. For garantier er konverteringsfaktoren en myndighetsfastsatt parameter som er satt til 1 for lånegarantier og 0,5 for øvrige garantier.

3. Tapsgrad ved mislighold (LGD): Dette er en beregnet størrelse av hvor mye konsernet potensielt kan tape dersom kunden misligholder sine forpliktelser. I vurderingen tas det blant annet hensyn til verdien av underliggende sikkerheter, grad av gjenvinning på usikret del av engasjementet, grad av tilfriskning før realisasjon og inndrivelseskostnader. Konsernet fastsetter realisasjonsverdien på stilt sikkerheter på bakgrunn av statistiske data over tid, samt ekspertvurderinger i tilfeller hvor statistiske data ikke har tilstrekkelig utsagnskraft. Realisasjonsverdiene er satt slik at de ut fra en konservativ vurdering reflekterer antatt realisasjonsverdi i en lavkonjunktur. Det benyttes syv klasser (1-7) for klassifisering av engasjementer i henhold til tapsgrad ved mislighold.

Konsernet driver kontinuerlig videreutvikling og etterprøving av risikostyringssystemet og kredittinnvilgelsesprosessen for å sikre at dette holder en god kvalitet over tid. Den kvantitative valideringen skal sikre at de benyttede estimer for misligholdssannsynlighet, eksponering ved mislighold og tapsgrad ved mislighold holder en tilstrekkelig god kvalitet. Det gjennomføres analyser som vurderer modellenes evne til å rangere kundene etter risiko (diskriminerings-evne), og evnen til å fastsette riktig nivå på risikoparameterne. I tillegg analyseres stabiliteten i modellenes estimer og modellenes konjunkturfølsomhet. Den kvantitative valideringen vil i enkelte tilfeller suppleres med mer kvalitative vurderinger. Dette gjelder særlig dersom tilfanget av statistiske data er begrenset.

I tillegg til kredittrisikoen i utlånsporteføljen har konsernet kreditt-risiko gjennom likviditetsreserveporteføljen. Denne porteføljen skal i hovedsak bestå av obligasjoner og sertifikater med lav risiko som kvalifiserer for låneadgang i Norges Bank.

For ytterligere informasjon vises til notene 7-14.

Likviditetsrisiko styres gjennom konsernets overordnede likviditetsstrategi som blir gjennomgått og vedtatt av styret minimum årlig. Likviditetsstyringen bygger på konservative rammer og gjenspeiler konsernets moderate risikoprofil. Det er konsernets treasuryavdeling som har ansvaret for likviditetsstyringen, mens avdeling for risikostyring overvåker og rapporterer utnyttelse av rammer i henhold til likviditetsstrategien.

Konsernets utlån finansieres hovedsakelig med kundeinnskudd og langsiktig verdipapirgjeld. Likviditetsrisikoen begrenses ved at

verdipapirgjelden fordeles på ulike markeder, innlånskilder, instrumenter og løpetider.

For ytterligere informasjon vises til note 17 og 18.

Markedsrisiko styres gjennom markedsrisikostrategien som definerer konsernets risikovilje. Strategien med tilhørende spesifikasjon av nødvendige risikorammer, rapporteringslinjer og fullmakter behandles og godkjennes av styret minimum årlig.

Markedsrisiko i SpareBank 1 SR-Bank relateres i all hovedsak til konsernets langsiktige investeringer i verdipapirer. I tillegg har konsernet en viss eksponering for markedsrisiko fra handelsaktiviteter i rente- og valutamarkedene, samt fra aktiviteter som understøtter ordinær innlåns- og utlånsvirksomhet. Konsernets markedsrisiko måles og overvåkes med bakgrunn i konservative rammer som fornyes og godkjennes av styret minimum årlig. Størrelsen på rammene fastsettes på bakgrunn av stresstester og analyser av negative markedsbevegelser. Konsernets eksponering overfor markedsrisiko er moderat.

Renterisiko er risikoen for tap som oppstår ved endringer i rentenivået. Konsernets renterisiko reguleres av rammer for maksimal verdiendring ved en endring i rentenivået på ett prosentpoeng. Rentebindingen på konsernets instrumenter er i all hovedsak kort og konsernets renterisiko er lav.

Valutakursrisiko er risikoen for tap ved endringer i valutakursene. Konsernet måler valutarisikoen ut fra nettoposisjoner i de ulike valutaer hvor konsernet har eksponering. Valutakursrisikoen reguleres av nominelle rammer for maksimal aggregert valutaposisjon og maksimal posisjon i en enkeltvaluta. Omfanget av konsernets handelsaktiviteter i valuta er beskjedent og valutakursrisikoen vurderes som lav.

Kursrisiko knyttet til verdipapirer er risikoen for tap som oppstår ved endringer i verdien på konsernets obligasjoner, sertifikater og egenkapitalinstrumenter. Spreadrisiko defineres som risikoen for endringer i markedsverdi av obligasjoner som følge av generelle endringer i kredittspreader. Kredittspreadrisiko uttrykker tapspotensialet på obligasjonsporteføljene som går utover konkursrisikoen. Kvantifisering av risikojustert kapital for spreadrisiko i obligasjonsporteføljene beregnes med utgangspunkt i Finanstilsynets modell for risikobasert tilsyn av markedsrisiko i forsikringsselskaper. Konsernets risikoeksponering mot denne formen for risiko er regulert gjennom rammer for maksimale investeringer i de ulike porteføljene.

For ytterligere informasjon vises til notene 15, 16 og 28.

Operasjonell risiko styres gjennom risikostrategien som fastsettes årlig av styret for å definere konsernets risikovilje. I henhold til gjeldende strategi skal det tilstrebes en god balanse mellom tillit og kontroll som sikrer at effektivitet ivaretas, samtidig som konsernet ikke eksponeres for unødvendig risiko. Strategien inneholder konkrete rammer for hvor mye operasjonell risikoeksponering som tillates.

For å sikre at det styres etter et oppdatert og relevant risikobilde har konsernet en dynamisk tilnærming til styring av operasjonell risiko, hvor nye og endrede risikoestimer oppdateres løpende og risikoreduserende tiltak vurderes. I tillegg gjennomføres det en årlig totalgjennomgang i samarbeid med prosess- og risikoeiere for vesentlige forretningsområder.

SpareBank 1 SR-Bank anser organisasjonskultur for å være den viktigste enkeltfaktoren i operasjonell risikostyring. Det gjennomføres derfor jevnlig en organisasjonsundersøkelse som måler operasjonell risikokultur for alle ansatte.

Eierisiko styres gjennom aktiv styredeltakelse i en rekke av de deleide selskapene. SpareBank 1 SR-Bank har i hovedsak eierisiko gjennom eierandelene i SpareBank 1 Gruppen AS (19,5 prosent), BN Bank ASA (23,5 prosent), SpareBank 1 Boligkreditt AS (8,0 prosent), SpareBank 1 Næringskreditt AS (19,2 prosent), Sparebank 1 Banksamarbeidet DA (18,0 prosent), SpareBank 1 Kredittkort AS (17,9 prosent), SpareBank 1 Betaling AS (19,7 prosent) og SMB Lab AS (20,0 prosent)

Compliance-risiko styres gjennom rammeverket for compliance som fremkommer av bankens compliance-policy og skal sikre at konsernet ikke pådrar seg offentlige sanksjoner/bøter eller økonomisk tap som følge av manglende implementering og etterlevelse av lover og forskrifter. Konsernets compliance-policy vedtas av styret og beskriver hovedprinsippene for ansvar og organisering.

SpareBank 1 SR-Bank er opptatt av å ha gode prosesser for å sikre etterlevelse av gjeldende lover og forskrifter. Fokusområder er fortløpende oppfølging av etterlevelse av gjeldende regelverk og å sørge for at konsernet har beste tilpasning til kommende endringer i regelverk.

SpareBank 1 SR-Bank sin compliance-funksjon er organisert uavhengig av forretningsenhetene. Avdelingen har det overordnede ansvaret for rammeverk, oppfølging og rapportering innenfor complianceområdet. Verdipapirforetaket og datterselskaper har egne complianceansvarlige der dette er påkrevd.

NOTE 7 KREDITTINSTITUSJONER - FORDRINGER OG GJELD

(tall i mill kroner)

Morbank			Konsern	
2016	2017		2017	2016
		Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner		
2 314	664	Uten avtalt løpetid eller oppsigelsestid	666	2 314
7 824	943	Med avtalt løpetid eller oppsigelsestid	942	2 020
10 138	1 607	Sum	1 608	4 334
7 550	943	NOK	944	2 018
2 588	664	Valuta	664	2 316
10 138	1 607	Sum	1 608	4 334
		Gjeld til kredittinstitusjoner		
1 813	4 537	Uten avtalt løpetid eller oppsigelsestid	2 334	1 258
327	1	Med avtalt løpetid eller oppsigelsestid	1	325
2 140	4 538	Sum	2 335	1 583
1 582	3 306	NOK	1 103	1 028
558	1 232	Valuta	1 232	555
2 140	4 538	Sum	2 335	1 583
		Mottatte verdipapirer som kan selges eller pantsettes		
		Gjensalgsavtaler		
1 005	-	Sertifikater og obligasjoner	-	1 005
1 005	-	Sum mottatte verdipapirer	-	1 005
		Herav mottatte verdipapirer som er solgt eller pantsatt		
-	-	Sertifikater og obligasjoner	-	-

Verdipapirer som er kjøpt med en avtale om tilbakesalg innregnes ikke, da risiko og avkastning forbundet med eierskapet til eiendelene ikke er overført. Slike transaksjoner omfatter i hovedsak rentebærende verdipapirer. Mottatte verdipapirer, inkludert sikkerhetsstillelser, registreres utenfor balansen uavhengig av om konsernet har lov til å selge eller pantsette verdipapiret. Ved salg av mottatte verdipapirer vil konsernet registrere en forpliktelse i balansen. Balanseposten utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner inkluderer fordringer i forbindelse med gjensalgsavtaler.

NOTE 8 UTLÅN TIL KUNDER

(tall i mill kroner)

Morbank			Konsern	
2016	2017		2017	2016
		Fordeling på fordringstype		
-	5 093	Leiefinansieringsavtaler (finansiell leasing)	5 093	5 129
19 148	17 628	Kasse-, drifts- og brukskreditter	29 573	26 635
3 216	2 556	Byggelån	2 556	3 215
99 256	106 601	Nedbetalingslån	135 281	122 981
132	116	Merverdi fastrente utlån/amortisering etableringsgebyr	116	118
272	297	Opptjente renter	334	301
-741	-399	Netto konsernkonti valuta ¹⁾	-399	-741
121 283	131 892	Brutto utlån	172 554	157 638
-434	-639	Individuelle nedskrivninger	-639	-590
-597	-674	Nedskrivninger på grupper av utlån	-678	-676
120 252	130 579	Netto utlån	171 237	156 372
		Fordeling på markeder		
60 523	64 099	Personmarkedet	104 299	91 171
60 954	67 458	Bedriftsmarkedet	67 883	66 497
143	321	Offentlig forvaltning	321	292
132	116	Merverdi fastrente utlån/amortisering etableringsgebyr	116	118
272	297	Opptjente renter	334	301
-741	-399	Netto konsernkonti valuta ¹⁾	-399	-741
121 283	131 892	Brutto utlån	172 554	157 638
-434	-639	Individuelle nedskrivninger	-639	-590
-597	-674	Nedskrivninger på grupper av utlån	-678	-676
120 252	130 579	Netto utlån	171 237	156 372
		Herav ansvarlig lånekapital		
45	45	Ansvarlig kapital	45	45
45	45	Ansvarlig lånekapital bokført under utlån	45	45
1 945	1 947	Utlån til ansatte	2 462	2 500
617	428	Herav lån i SpareBank 1 Boligkreditt	536	815
304	227	Herav lån i SR Boligkreditt	289	418
		Vilkårene er ett prosent-poeng under normrenten som fastsettes av Finansdepartementet.		
29 333	40 790	Utlån solgt til SR-Boligkreditt	-	-
15	26	Mottatt provisjon fra SR-Boligkreditt	-	-
24 177	14 114	Utlån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt	14 114	24 177
145	146	Mottatt provisjon fra SpareBank 1 Boligkreditt	146	145
517	469	Utlån solgt til SpareBank 1 Næringskreditt	469	517
4	3	Mottatt provisjon fra SpareBank 1 Næringskreditt	3	4
		Totalt engasjement fordelt på misligholdssannsynlighet PD ^{2) 3) 4)}		
77 337	77 861	0,00 - 0,50 %	115 458	104 240
50 721	56 331	0,50 - 2,50 %	62 479	59 296
13 007	15 077	2,50 - 5,00 %	15 415	14 244
7 098	8 540	5,00 - 99,9 %	8 930	8 574
2 034	2 104	Mislighold	2 104	2 155
150 196	159 913	Totalt engasjement	204 386	188 510
-19 154	-18 978	Ubenyttede kreditter til kunder	-22 712	-21 037
-9 759	-9 043	Garantier	-9 120	-9 835
121 283	131 892	Brutto utlån	172 554	157 638
		Brutto utlån fordelt på misligholdssannsynlighet PD ^{2) 3) 4)}		
62 623	65 049	0,00 - 0,50 %	98 735	87 347
41 071	46 790	0,50 - 2,50 %	52 970	49 687
10 532	11 216	2,50 - 5,00 %	11 573	11 936
5 748	6 900	5,00 - 99,9 %	7 300	7 185
1 647	1 923	Mislighold	1 925	1 806
404	413	Opptjente renter og merverdi fastrente utlån/amortisering etableringsgebyr	450	419
-741	-399	Netto konsernkonti valuta ¹⁾	-399	-741
121 283	131 892	Brutto utlån	172 554	157 638

(fortsettelse av note 8)

Morbank			Konsern	
2016	2017		2017	2016
Individuelle nedskrivninger fordelt på risikogrupper⁴⁾				
434	639	Mislighold	639	590
434	639	Totalt	639	590
Forventet årlig gjennomsnittlig netto tap fordelt på misligholdssannsynlighet PD^{2) 3) 4)}				
9	10	0,00 - 0,50 %	11	9
73	76	0,50 - 2,50 %	77	78
56	85	2,50 - 5,00 %	86	60
90	137	5,00 - 99,9 %	138	104
6	28	Mislighold	28	7
234	336	Totalt	339	258
Totalt engasjement fordelt på sektor og næring				
6 746	7 372	Jordbruk/skogbruk	7 493	7 094
650	1 433	Fiske/fiskeoppdrett	1 434	900
4 866	9 825	Bergverksdrift/utvinning	9 827	5 109
3 941	3 785	Industri	3 800	4 534
4 602	6 479	Kraft og vannforsyning/bygg og anlegg	6 585	5 327
4 070	4 327	Varehandel, hotell og restaurantvirksomhet	4 416	4 596
9 469	12 123	Utenriks sjøfart, rørtransport, øvrig transport	12 196	10 042
33 217	27 379	Eiendomsdrift	27 387	33 354
8 509	10 451	Tjenesteytende virksomhet	10 492	10 633
3 825	3 423	Offentlig forvaltning og finansielle tjenester	3 423	3 837
79 895	86 597	Sum næring	87 052	85 426
70 301	73 316	Personmarked	117 334	103 084
150 196	159 913	Totalt	204 386	188 510
Brutto utlån fordelt på sektor og næring				
4 199	4 711	Jordbruk/skogbruk	4 833	4 549
506	860	Fiske/fiskeoppdrett	860	755
4 535	4 874	Bergverksdrift/utvinning	4 876	4 780
2 320	3 617	Industri	3 632	2 914
2 808	3 560	Kraft og vannforsyning/bygg og anlegg	3 666	3 533
2 358	2 895	Varehandel, hotell og restaurantvirksomhet	2 984	2 885
9 189	9 941	Utenriks sjøfart, rørtransport, øvrig transport	10 015	9 766
27 115	27 034	Eiendomsdrift	27 042	27 269
6 317	8 418	Tjenesteytende virksomhet	8 428	8 441
1 749	1 869	Offentlig forvaltning og finansielle tjenester	1 869	1 898
61 097	67 779	Sum næring	68 204	66 789
60 523	64 099	Personmarked	104 299	91 171
404	413	Opptjente renter og merverdi fastrente utlån/amortisering etableringsgebyr	450	419
-741	-399	Netto konsernkonti valuta ¹⁾	-399	-741
121 283	131 892	Brutto utlån	172 554	157 638
Individuelle nedskrivninger fordelt på sektor og næring				
7	4	Jordbruk/skogbruk	4	8
-	-	Fiske/fiskeoppdrett	-	-
-	-	Bergverksdrift/utvinning	-	-
9	28	Industri	28	15
13	7	Kraft og vannforsyning/bygg og anlegg	7	26
25	29	Varehandel, hotell og restaurantvirksomhet	29	25
212	308	Utenriks sjøfart, rørtransport, øvrig transport	308	212
93	89	Eiendomsdrift	89	92
27	87	Tjenesteytende virksomhet	87	150
-	-	Offentlig forvaltning og finansielle tjenester	-	-
384	552	Sum næring	552	528
50	87	Personmarked	87	62
434	639	Totalt	639	590

(fortsettelse av note 8)

Morbank			Konsern	
2016	2017		2017	2016
		Forventet årlig gjennomsnittlig netto tap fordelt på sektor og næring ^{2) 3)}		
2	6	Jordbruk/skogbruk	6	4
1	2	Fiske/fiskeoppdrett	2	1
18	38	Bergverksdrift/utvinning	38	20
14	30	Industri	30	18
37	40	Kraft og vannforsyning/bygg og anlegg	40	38
18	24	Varehandel, hotell og restaurantvirksomhet	24	21
31	36	Utenriks sjøfart, rørtransport, øvrig transport	36	33
73	86	Eiendomsdrift	86	72
22	47	Tjenesteytende virksomhet	47	28
4	6	Offentlig forvaltning og finansielle tjenester	6	5
220	315	Sum næring	315	240
14	21	Personmarked	24	18
234	336	Totalt	339	258
		Brutto utlån fordelt på geografiske områder		
82 287	86 335	Rogaland	117 332	109 307
10 532	11 997	Agder-fylkene	15 848	13 985
19 753	22 126	Hordaland	26 651	24 118
2 490	2 565	Utlandet	2 619	2 502
6 221	8 869	Øvrige	10 104	7 726
121 283	131 892	Brutto utlån	172 554	157 638
		Utlån til og fordringer på kunder knyttet til finansielle leieavtaler		
		Bruttoinvesteringer knyttet til finansielle leieavtaler		
	1 570	Inntil 1 år	1 570	1 724
	2 134	Mellom 1 og 5 år	2 134	3 090
	1 611	Mer enn 5 år	1 611	504
	5 315	Sum	5 315	5 318
		Nettoinvesteringer knyttet til finansielle leieavtaler		
	1 432	Inntil 1 år	1 432	1 579
	1 976	Mellom 1 og 5 år	1 976	2 863
	1 540	Senere enn 5 år	1 540	489
	4 948	Sum	4 948	4 931

¹⁾ Utlån til kunder med positiv saldo på konsernkonti²⁾ PD = Probability of Default (misligholdssannsynlighet)³⁾ Forventet årlig gjennomsnittlig netto tap er det beløp som morbanken og konsernet statistisk forventer å tape på utlånsporteføljen i løpet av en 12 måneders periode. Beregningene er basert på et langsiktig snitt gjennom en konjunktursyklus.⁴⁾ Ved nedskrivning blir kapital på alle utlån uavhengig av tidligere risikoklassifisering flyttet til risikoklassen mislighold.

NOTE 9 UTLÅN SOLGT TIL SPAREBANK 1 BOLIGKREDITT OG SPAREBANK 1 NÆRINGSKREDITT

Utlån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt AS

SpareBank 1 Boligkreditt AS er eid av sparebanker som inngår i SpareBank 1-alliansen og er samlokalisert med SpareBank 1 Næringskreditt AS i Stavanger. Banken har en eierandel på 8,0 prosent pr 31.12.2017 (13,9 prosent pr 31.12.2016). Hensikten med kredittforetaket er å sikre bankene i alliansen stabil og langsiktig finansiering av boliglån til konkurransedyktige priser. Obligasjoner med fortrinnsrett (OMF) utstedt av

SpareBank 1 Boligkreditt AS har en rating på Aaa og AAA fra henholdsvis Moody's og Fitch. SpareBank 1 Boligkreditt AS utsteder også obligasjoner som ikke er OMF til en lavere rating. SpareBank 1 Boligkreditt AS erverver utlån med pant i boliger og utsteder OMF innenfor regelverket for dette som ble etablert i 2007. Som en del av alliansen kan Banken tilby SpareBank 1 Boligkreditt AS å kjøpe utlån, og som en del av Bankens finansieringsstrategi er det solgt utlån til SpareBank 1 Boligkreditt AS. Lån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt AS er sikret med pant i bolig innenfor 75 prosent av takst. Solgte lån er juridisk eid av

(fortsettelse av note 9)

SpareBank 1 Boligkreditt AS og Banken har, utover retten til å forestå forvaltning og motta provisjon, samt rett til å overta helt eller delvis nedskrevne lån, ingen rett til bruk av lånene. Ved utgangen av desember 2017 er verdi av overdratte utlån 14,1 mrd kroner (24,2 mrd kroner). Banken forestår forvaltningen av de solgte utlånene og Banken mottar en provisjon basert på nettoen av avkastningen på utlånene banken har solgt og kostnadene i selskapet.

Utlån solgt til SpareBank 1 Næringskreditt AS

SpareBank 1 Næringskreditt AS ble etablert i 2009 og har konsesjon fra Finanstilsynet til å drive som kredittforetak som utsteder obligasjoner med fortrinnsrett (OMF). OMF utstedt av SpareBank 1 Næringskreditt AS har en Aaa rating fra Moody's. Foretaket er eid av sparebanker som inngår i SpareBank 1-alliansen og er samlokalisert med SpareBank 1 Boligkreditt AS i Stavanger. Banken har en eierandel på 19,2 prosent pr 31.12.2017 (21,9 prosent pr 31.12.2016). Hensikten med kredittforetaket er å sikre bankene i alliansen stabil og langsiktig finansiering av næringsseiendom til konkurransedyktige priser. SpareBank 1 Næringskreditt AS erverver utlån med pant i næringsseiendom og utsteder OMF innenfor regelverket for dette som ble etablert i 2007. Som en del av SpareBank

1-alliansen kan Banken tilby foretaket å kjøpe utlån, og som en del av bankens finansieringsstrategi er det solgt utlån fra Banken. Lån solgt til SpareBank 1 Næringskreditt AS er sikret med pant i næringsseiendom innenfor 60 prosent av takst. Solgte lån er juridisk eid av SpareBank 1 Næringskreditt AS og Banken har, utover retten til å forestå forvaltning og å motta provisjon for dette og rett til å overta helt eller delvis nedskrevne lån, ingen rett til bruk av lånene. Ved utgangen av desember 2017 er verdi av solgte utlån 0,47 mrd kroner (0,52 mrd kroner). Banken forestår forvaltningen av solgte utlån og Banken mottar en provisjon basert på nettoen av avkastningen på utlånene Banken har solgt og kostnadene i selskapet.

De lånene som er solgt til SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS er svært godt sikret og har en svært liten tapssannsynlighet.

Avtalene mellom Banken, SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS innebærer at Banken har overført praktisk talt alle risikoer og fordeler ved eierskap knyttet til de solgte lånene. Salget er dermed behandlet som et rent salg og lånene er derfor fullt ut fjernet fra Bankens balanse.

NOTE 10 ALDERSFORDELING PÅ FORFALTE, MEN IKKE NEDSKREVNE UTLÅN

(tall i mill kroner)

Tabellen angir forfalte beløp på utlån og overtrekk på kreditt/innskudd fordelt på antall dager etter forfall som ikke skyldes forsinkelser i betalingsformidlingen.

Morbank

2017	Under 30 dager	31 - 60 dager	61 - 90 dager	Over 91 dager	Totalt
Utlån til kunder					
- Personmarked	950	104	33	125	1 212
- Bedriftsmarked	1 381	180	3	68	1 632
Sum	2 331	284	36	193	2 844

2016

Utlån til kunder					
- Personmarked	1 190	49	4	74	1 317
- Bedriftsmarked	356	26	-	253	635
Sum	1 546	75	4	327	1 952

Konsern

2017					
Utlån til kunder					
- Personmarked	1 079	120	33	125	1 357
- Bedriftsmarked	1 381	180	3	68	1 632
Sum	2 460	300	36	193	2 989

2016

Utlån til kunder					
- Personmarked	1 347	61	6	89	1 503
- Bedriftsmarked	395	31	3	261	690
Sum	1 742	92	9	350	2 193

NOTE 11 NEDSKRIVNINGER PÅ UTLÅN OG GARANTIER

(tall i mill kroner)

Morbank

	2017			2016		
	Person- marked	Bedrifts- marked	Totalt	Person- marked	Bedrifts- marked	Totalt
Nedskrivninger på utlån og garantier						
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	28	28	56	-2	236	234
Periodens endring i gruppenedskrivninger	1	-1	-	3	144	147
Konstaterte tap på engasjement som tidligere er nedskrevet	14	248	262	31	95	126
Konstaterte tap på engasjement som tidligere ikke er nedskrevet	18	213	231	5	173	178
Periodens endring i nedskrivninger overtatte eiendeler	1	-	1	-	-	-
Amortisert utlån	-1	9	8	-1	7	6
Innbetalinger på tidligere nedskrevne utlån og garantier	-7	-9	-16	-3	-4	-7
Sum nedskrivninger på utlån og garantier	54	488	542	33	651	684
Individuelle nedskrivninger						
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier 1.1.	61	461	522	63	225	288
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier 1.1. SR-Finans	4	70	74			
Konstaterte tap i perioden på utlån og garantier hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	-14	-248	-262	-31	-95	-126
Tilbakeføring av tidligere års nedskrivninger	-8	-15	-23	-6	-40	-46
Økning i nedskrivninger på engasjement hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	3	160	163	11	22	33
Amortisert kost	2	1	3	1	-8	-7
Nedskrivninger på engasjement hvor det tidligere år ikke er foretatt individuelle nedskrivninger	45	130	175	23	357	380
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier 31.12.	93	559	652	61	461	522
Nedskrivninger på grupper av utlån						
Nedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier 1.1.	48	550	598	45	406	451
Nedskrivninger for dekning av tap på utlån og garantier 1.1. SR-Finans	14	62	76			
Periodens nedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier	1	-1	-	3	144	147
Gruppenedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier 31.12.	63	611	674	48	550	598
Nedskrivninger fordelt på sektor og næring						
Jordbruk/skogbruk		1 %	4		0 %	3
Fiske/fiskeoppdrett		0 %	-		0 %	-
Bergverksdrift/utvinning		0 %	-		0 %	-
Industri		0 %	1		1 %	4
Kraft og vannforsyning/bygg og anlegg		-1 %	-3		1 %	8
Varehandel, hotell og restaurantvirksomhet		3 %	15		1 %	5
Utenriks sjøfart, rørtransport, øvrig transport		35 %	188		28 %	194
Eiendomsdrift		6 %	33		4 %	30
Tjenesteytende virksomhet		46 %	250		40 %	271
Overført fra nedskrivninger på grupper av utlån		0 %	-		21 %	147
Personmarked		10 %	54		3 %	22
Nedskrivninger på utlån og garantier		100 %	542		100 %	684
Misligholdte og tapsutsatte engasjement		2017	2016	2015	2014	2013
Misligholdte engasjement		555	917	829	395	804
Øvrige tapsutsatte engasjement		1 562	1 069	493	481	378
Totalt tapsutsatte engasjement		2 117	1 986	1 322	876	1 182
Individuelle nedskrivninger på utlån og garantier		-652	-522	-288	-302	-405
Netto tapsutsatte engasjement		1 465	1 464	1 034	574	777

(fortsettelse av note 11)

Konsern

	2017			2016		
	Person- marked	Bedrifts- marked	Totalt	Person- marked	Bedrifts- marked	Totalt
Nedskrivninger på utlån og garantier						
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	28	28	56	2	275	277
Periodens endring i gruppenedskrivninger	4	-2	2	6	152	158
Konstaterte tap på engasjement som tidligere er nedskrevet	14	248	262	31	111	142
Konstaterte tap på engasjement som tidligere ikke er nedskrevet	18	213	231	18	190	208
Periodens endring i nedskrivninger overtatte eiendeler	1	-	1	-	-	-
Amortisert utlån	-1	8	7	-1	7	6
Innbetalinger på tidligere nedskrevne utlån og garantier	-7	-9	-16	-8	-5	-13
Sum nedskrivninger på utlån og garantier	57	486	543	48	730	778
Individuelle nedskrivninger						
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier 1.1.	65	530	595	63	255	318
Konstaterte tap i perioden på utlån og garantier hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	-14	-248	-262	-31	-110	-141
Tilbakeføring av tidligere års nedskrivninger	-8	-15	-23	-6	-45	-51
Økning i nedskrivninger på engasjement hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	3	160	163	11	22	33
Amortisert kost	2	2	4	1	-8	-7
Nedskrivninger på engasjement hvor det tidligere år ikke er foretatt individuelle nedskrivninger	45	130	175	27	416	443
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier 31.12.	93	559	652	65	530	595
Nedskrivninger på grupper av utlån						
Nedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier 1.1.	64	612	676	58	460	518
Periodens nedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier	4	-2	2	6	152	158
Gruppenedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier 31.12.	68	610	678	64	612	676
Nedskrivninger fordelt på sektor og næring						
Jordbruk/skogbruk		1 %	4		1 %	4
Fiske/fiskeoppdrett		0 %	-		0 %	-
Bergverksdrift/utvinning		0 %	-		0 %	-
Industri		0 %	1		1 %	10
Kraft og vannforsyning/bygg og anlegg		-1 %	-3		3 %	21
Varehandel, hotell og restaurantvirksomhet		3 %	15		1 %	5
Utenriks sjøfart, rørtransport, øvrig transport		35 %	188		25 %	195
Eiendomsdrift		6 %	33		4 %	29
Tjenesteytende virksomhet		46 %	250		41 %	322
Overført fra nedskrivninger på grupper av utlån		0 %	-		20 %	158
Personmarked		10 %	55		4 %	34
Nedskrivninger på utlån og garantier		100 %	543		100 %	778
Misligholdte og tapsutsatte engasjement		2017	2016	2015	2014	2013
Misligholdte engasjement		555	1 070	853	427	830
Øvrige tapsutsatte engasjement		1 562	1 141	548	513	439
Totalt tapsutsatte engasjement		2 117	2 211	1 401	940	1 269
Individuelle nedskrivninger på utlån og garantier		-652	-595	-318	-322	-446
Netto tapsutsatte engasjement		1 465	1 616	1 083	618	823

Inntektsførte renter i 2017 på engasjement med nedskrivning pr 31.12.2017 utgjør 72 mill kroner i morbank og 72 mill kroner i konsern.

Virkelig verdi av panteverdier knyttet til utlån og fordringer som er gjenstand for individuell nedskrivning er lik bokført verdi pluss nedskrivningen.

De pantsatte verdiene består av kontanter, verdipapirer, garantibrev og eiendommer.

NOTE 12 KREDITTRISIKOEKSPONERING FOR HVER INTERNE RISIKOKATEGORI

(beløp i mill kroner)

	Gjennom- snittlig usikret eksponering	Totalt engasjement	Gjennom- snittlig usikret eksponering	Totalt engasjement
Morbank	2017		2016	
Misligholdssannsynlighet PD ¹⁾				
0,00 - 0,50 %	23,6 %	77 861	27,5 %	77 337
0,50 - 2,50 %	28,6 %	56 331	30,0 %	50 721
2,50 - 5,00 %	37,9 %	15 077	33,6 %	13 007
5,00 - 99,9 %	37,7 %	8 540	33,1 %	7 098
Mislighold og nedskrevet	53,9 %	2 104	42,6 %	2 034
Totalt	27,9 %	159 913	29,3 %	150 196
Konsern				
Misligholdssannsynlighet PD ¹⁾				
0,00 - 0,50 %	18,2 %	115 458	22,4 %	104 240
0,50 - 2,50 %	26,9 %	62 479	28,1 %	59 296
2,50 - 5,00 %	36,9 %	15 415	33,3 %	14 244
5,00 - 99,9 %	36,9 %	8 930	32,9 %	8 574
Mislighold og nedskrevet	54,2 %	2 104	42,7 %	2 155
Totalt	23,4 %	204 386	25,8 %	188 510

¹⁾ PD = Probability of Default (misligholdssannsynlighet)

NOTE 13 MAKSIMAL KREDITTRISIKOEKSPONERING

(tall i mill kroner)

Maksimal eksponering mot kredittrisiko for komponentene i balansen, inkludert derivater.

Eksponeringen er vist brutto før eventuelle pantestillelser og tillatte motregninger.

Morbank			Konsern	
2016	2017		2017	2016
		Eiendeler		
889	13	Fordringer på sentralbanken	13	889
10 138	1 607	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1 608	4 334
120 252	130 579	Utlån til og fordringer på kunder	171 237	156 372
22 042	32 203	Sertifikater og obligasjoner	31 909	21 024
5 057	6 033	Derivater	5 541	4 315
158 378	170 435	Sum kreditteksponering balanseposter	210 308	186 934
		Finansielle garantistillelser og lånetilsagn		
9 759	9 043	Garantier kunder	9 120	9 835
588	588	Garantier andre	588	588
5 371	5 000	Ubenyttede kreditter til kredittinstitusjoner	-	-
19 154	18 978	Ubenyttede kreditter til kunder	22 712	21 037
1 558	4 824	Lånetilsagn	4 749	1 650
36 430	38 433	Sum finansielle garantistillelser og lånetilsagn	37 169	33 110
194 808	208 868	Total kredittrisikoeksponering	247 477	220 044

Kredittrisikoeksponering knyttet til finansielle eiendeler fordelt på geografiske områder

Morbank			Konsern	
2016	2017		2017	2016
		Bank aktiviteter		
115 882	113 587	Rogaland	142 404	133 119
13 099	14 882	Agder-fylkene	19 096	16 850
24 492	27 303	Hordaland	32 256	28 992
3 115	3 156	Utlandet	3 216	3 034
11 121	11 704	Øvrige	13 055	12 710
167 709	170 632	Totalt bank aktiviteter	210 027	194 705
		Markets aktiviteter		
10 880	15 447	Norge	15 153	10 091
10 886	16 179	Europa/Asia	16 179	10 657
276	577	Nord Amerika/Oseania	577	276
22 042	32 203	Totalt markets aktiviteter	31 909	21 024
5 057	6 033	Derivater	5 541	4 315
194 808	208 868	Totalt fordelt på geografiske områder	247 477	220 044

NOTE 14 KREDITTKVALITET PR KLASSE AV FINANSIELLE EIENDELER

(tall i mill kroner)

Kredittkvaliteten av finansielle eiendeler håndteres ved at banken benytter sine interne retningslinjer for kredittrater. Tabellen angir kredittkvaliteten pr klasse av eiendeler for utlånsrelaterte eiendeler i balansen, basert på kunden sin misligholdssannsynlighet i % (probability of default, PD).

Morbank

2017	0,00 - 0,50 %	0,50 - 2,50 %	2,50 - 5,00 %	5,00 - 99,99 %	Mislighold	Ned-skrivninger	Sum
Netto utlån							
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1 607	-	-	-	-	-	1 607
Utlån til og fordringer på kunder							
- Personmarked	48 342	13 173	843	1 345	396	-156	63 943
- Bedriftsmarked	16 614	33 404	10 321	5 523	1 518	-1 157	66 223
- Opptjente renter, merverdi fastrente utlån og amortisering etableringsgebyr	-	-	-	-	-	-	413
Sum netto utlån	66 563	46 577	11 164	6 868	1 914	-1 313	132 186
Finansielle investeringer							
Norske statsobligasjoner	-	-	-	-	-	-	-
Noterte obligasjoner og sertifikater	31 302	154	1	92	2	-	31 551
Unoterte obligasjoner og sertifikater	500	-	-	-	-	-	500
Opptjente renter	148	2	-	2	-	-	152
Sum finansielle investeringer	31 950	156	1	94	2	-	32 203
Sum utlånsrelaterte eiendeler	98 513	46 733	11 165	6 962	1 916	-1 313	164 389

Morbank

2016							
Netto utlån							
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	10 138	-	-	-	-	-	10 138
Utlån til og fordringer på kunder							
- Personmarked	46 676	11 569	778	1 310	190	-108	60 415
- Bedriftsmarked	16 172	29 749	8 172	5 536	727	-923	59 433
- Opptjente renter, merverdi fastrente utlån og amortisering etableringsgebyr	-	-	-	-	-	-	404
Sum netto utlån	72 986	41 318	8 950	6 846	917	-1 031	130 390
Finansielle investeringer							
Norske statsobligasjoner	-	-	-	-	-	-	-
Noterte obligasjoner og sertifikater	20 364	143	6	88	4	-	20 605
Unoterte obligasjoner og sertifikater	1 303	-	-	3	-	-	1 306
Opptjente renter	129	1	-	1	-	-	131
Sum finansielle investeringer	21 796	144	6	92	4	-	22 042
Sum utlånsrelaterte eiendeler	94 782	41 462	8 956	6 938	921	-1 031	152 432

(fortsettelse av note 14)

Konsern

2017	0,00 - 0,50 %	0,50 - 2,50 %	2,50 - 5,00 %	5,00 - 99,99 %	Mislighold	Ned- skrivninger	Sum
Netto utlån							
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1 608	-	-	-	-	-	1 608
Utlån til og fordringer på kunder							
- Personmarked	81 670	19 279	1 215	1 733	402	-160	104 139
- Bedriftsmarked	16 867	33 546	10 327	5 547	1 518	-1 157	66 648
- Opptjente renter, merverdi fastrente utlån og amortisering etableringsgebyr	-	-	-	-	-	-	450
Sum netto utlån	100 145	52 825	11 542	7 280	1 920	-1 317	172 845
Finansielle investeringer							
Norske statsobligasjoner	-	-	-	-	-	-	-
Noterte obligasjoner og sertifikater	31 003	154	1	92	2	-	31 252
Unoterte obligasjoner og sertifikater	500	10	-	-	-	-	510
Opptjente renter	143	2	-	2	-	-	147
Sum finansielle investeringer	31 646	166	1	94	2	-	31 909
Sum utlånsrelaterte eiendeler	131 791	52 991	11 543	7 374	1 922	-1 317	204 754

Konsern

2016

Netto utlån							
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	4 305	-	-	-	-	-	4 305
Utlån til og fordringer på kunder							
- Personmarked	70 606	17 536	1 075	1 741	213	-129	91 042
- Bedriftsmarked	16 770	32 813	9 083	6 524	857	-1 137	64 911
- Opptjente renter, merverdi fastrente utlån og amortisering etableringsgebyr	-	-	-	-	-	-	419
Sum netto utlån	91 681	50 349	10 158	8 265	1 070	-1 266	160 677
Finansielle investeringer							
Norske statsobligasjoner	-	-	-	-	-	-	-
Noterte obligasjoner og sertifikater	19 340	143	6	88	4	-	19 581
Unoterte obligasjoner og sertifikater	1 303	8	-	3	-	-	1 314
Opptjente renter	127	1	-	1	-	-	129
Sum finansielle investeringer	20 770	152	6	92	4	-	21 024
Sum utlånsrelaterte eiendeler	112 451	50 501	10 164	8 357	1 074	-1 266	181 701

Klassifisering av finansielle investeringer:

Obligasjonene allokeres til SpareBank 1 SR-Bank sitt estimat av PD, basert på eksterne ratinger. Dersom et verdipapir har en offisiell rating skal denne benyttes, men i tilfeller hvor offisiell rating ikke eksisterer benyttes eksterne meglers skyggerating som grunnlag for risiko-klassifiseringen. Oversikten under illustrerer sammenhengen mellom SpareBank 1 SR-Bank sin PD og Standard & Poor's ratingmatrise (Long-Term Credit Ratings).

Bankens risikoklassifisering	S&P rating
PD 0,00 - 0,50 %	AAA til BBB-
PD 0,50 - 2,50 %	BB+ til BB-
PD 2,50 - 5,00 %	B+
PD 5,00 - 99,99 %	B og lavere

NOTE 15 MARKEDSRISIKO KNYTTET TIL RENTERISIKO

(tall i mill kroner)

Tabellen angir resultateffekten ved et positivt parallellskift i rentekurven på ett prosentpoeng ved utgangen av de to siste årene før skatt dersom samtlige finansielle instrumenter ble vurdert til virkelig verdi.

Morbank			Konsern	
2016	2017		2017	2016
-28	-45	Sertifikater og obligasjoner	-45	-28
-21	-16	Fastrenteutlån til kunder	-16	-21
-58	-39	Øvrige utlån og innskudd	-83	-86
87	67	Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	121	127
-3	1	Annet	1	-3
-23	-32	Total renterisiko	-22	-11
		Løpetidsbånd		
-18	-21	0 - 3 mnd	-11	-6
-4	-	3 - 6 mnd	-	-4
13	-3	6 - 9 mnd	-3	13
5	2	9 - 12 mnd	2	5
-6	-1	12 - 18 mnd	-1	-6
-	-2	18 - 24 mnd	-2	-
-13	-7	2 - 10 år	-7	-13
-	-	10 år +	-	-
-23	-32	Total renterisiko	-22	-11
		Valuta		
5	7	NOK	17	-2
-23	-27	EUR	-27	-4
-6	-11	USD	-11	-6
3	-1	CHF	-1	3
-2	-	Øvrige	-	-2
-23	-32	Total renterisiko	-22	-11

Renterisiko oppstår ved at konsernet kan ha ulik rentebindingstid på sine eiendeler og forpliktelser. Handelsaktivitetene knyttet til omsetning av renteinstrumenter skal til enhver tid skje innenfor vedtatte rammer og fullmakter. Konsernets rammer definerer kvantitative mål for maksimalt potensielt tap ved et parallellskift i rentekurven på ett prosentpoeng.

Rammen er totalt 85 mill kroner fordelt på 50 mill kroner og 35 mill kroner på totalbalansen for henholdsvis Treasury og SR-Bank Markets. Den kommersielle risikoen kvantifiseres og overvåkes kontinuerlig.

NOTE 16 MARKEDSRISIKO KNYTTET TIL VALUTARISIKO

(tall i mill kroner)

Tabellen angir netto valutaeksponering medregnet finansielle derivater pr 31.12. beregnet i henhold til kapitalkravsforskriften § 38-3.

Morbank			Konsern	
2016	2017		2017	2016
		Valuta		
-75	-31	EUR	-31	-75
-	1	USD	1	-
-13	-	CHF	-	-13
-1	-	GBP	-	-1
-1	3	SEK	3	-1
-	-38	DKK	-38	-
1	2	Øvrige	2	1
-89	-63	Sum	-63	-89
2,7	-1,9	Resultat effekt ved 3 prosent endring før skatt	-1,9	2,7

Valutarisiko oppstår ved at konsernet har forskjeller mellom eiendeler og forpliktelser i den enkelte valuta. Handelsaktivitetene knyttet til omsetning av valuta skal til enhver tid skje innenfor vedtatte rammer og fullmakter. Konsernets rammer definerer kvantitative mål for maksimal nettoeksponering i valuta, målt i kroner. Den kommersielle risikoen kvantifiseres og overvåkes kontinuerlig.

Konsernet har utarbeidet rammer for nettoeksponeringen i hver enkelt valuta, samt rammer for aggregert netto valutaeksponering (uttrykt som den høyeste av sum lange og korte posisjoner). Overnatten kursrisiko for spotthandel i valuta må netto ikke overstige 100 mill kroner pr enkeltvaluta og 175 mill kroner aggregert.

NOTE 17 LIKVIDITETSRISIKO

(tall i mill kroner)

Tabellen angir kontantstrømmer inklusiv kontraktsmessige renteforfall.

Morbank ¹⁾

2017	På fore- spørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	over 5 år	Totalt
Gjeld til kredittinstitusjoner	3 422	1 116	-	-	-	4 538
Innskudd fra kunder	95 635	-	-	-	-	95 635
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	999	10 618	33 598	9 604	54 819
Ansvarlig lånekapital	-	10	102	491	2 875	3 478
Totale forpliktelser	99 057	2 125	10 720	34 089	12 479	158 470

Derivater

Kontraktsmessige kontantstrømmer ut	-	-41 109	-19 686	-30 862	-14 823	-106 480
Kontraktsmessige kontantstrømmer inn	-	42 138	20 230	31 923	14 311	108 602

2016

Gjeld til kredittinstitusjoner	1 831	318	-	-	-	2 149
Innskudd fra kunder	86 183	-	-	-	-	86 183
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	6 968	1 501	36 254	10 921	55 644
Ansvarlig lånekapital	-	13	123	546	3 139	3 821
Totale forpliktelser	88 014	7 299	1 624	36 800	14 060	147 797

Derivater

Kontraktsmessige kontantstrømmer ut	-	-31 703	-13 906	-36 021	-10 781	-92 411
Kontraktsmessige kontantstrømmer inn	-	32 046	14 223	38 668	11 530	96 467

Konsern ¹⁾**2017**

Gjeld til kredittinstitusjoner	1 219	1 116	-	-	-	2 335
Innskudd fra kunder	95 384	-	-	-	-	95 384
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	1 073	10 899	61 465	22 078	95 515
Ansvarlig lånekapital	-	10	102	491	2 875	3 478
Totale forpliktelser	96 603	2 199	11 001	61 956	24 953	196 712

Derivater

Kontraktsmessige kontantstrømmer ut	-	-40 975	-19 287	-12 226	-3 886	-76 374
Kontraktsmessige kontantstrømmer inn	-	42 063	19 944	13 347	2 820	78 174

2016

Gjeld til kredittinstitusjoner	1 274	318	-	-	-	1 592
Innskudd fra kunder	85 913	-	-	-	-	85 913
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	7 039	1 728	57 337	16 617	82 721
Ansvarlig lånekapital	-	13	123	546	3 139	3 821
Totale forpliktelser	87 187	7 370	1 851	57 883	19 756	174 047

Derivater

Kontraktsmessige kontantstrømmer ut	-	-31 702	-13 852	-24 361	-5 898	-75 813
Kontraktsmessige kontantstrømmer inn	-	31 991	13 972	25 768	6 301	78 032

¹⁾ Se også note 6 finansiell risikostyring.

NOTE 18 FORFALLSANALYSE AV EIENDELER OG GJELD/FORPLIKTELSE

(tall i mill kroner)

Morbank

31.12.2017	På fore- spørsel ¹⁾	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanken	194	13	-	-	-	207
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	-	729	-	860	18	1 607
Brutto utlån til kunder	19 722	1 895	7 284	32 849	70 142	131 892
- Individuelle nedskrivninger	-639	-	-	-	-	-639
- Nedskrivninger på grupper av utlån	-674	-	-	-	-	-674
Utlån til kunder	18 409	1 895	7 284	32 849	70 142	130 579
Sertifikater og obligasjoner	152	2 780	8 723	19 800	748	32 203
Finansielle derivater	1 767	1 111	508	1 535	1 112	6 033
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	507	-	-	-	-	507
Virksomhet som skal selges	-	-	-	-	-	-
Investering i eierinteresser	2 363	-	-	-	-	2 363
Investering i konsernselskaper	4 853	-	-	-	-	4 853
Varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	329	-	-	-	-	329
Andre eiendeler	395	-	-	-	-	395
Sum eiendeler	28 969	6 528	16 515	55 044	72 020	179 076
Gjeld						
Gjeld til kredittinstitusjoner	3 422	1 116	-	-	-	4 538
Innskudd fra kunder	95 635	-	-	-	-	95 635
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	560	635	10 124	35 048	4 940	51 307
Finansielle derivater	2 505	57	139	1 311	1 001	5 013
Betalbar skatt	393	-	-	-	-	393
Utsatt skatteforpliktelse	417	-	-	-	-	417
Annen gjeld	960	-	-	-	-	960
Ansvarlig lånekapital	-	-	-	-	2 764	2 764
Sum gjeld	103 892	1 808	10 263	36 359	8 705	161 027

(fortsettelse av note 18)

Konsern

31.12.2017	På fore- spørsel¹⁾	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanken	194	13	-	-	-	207
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	-	730	-	860	18	1 608
Brutto utlån til kunder	19 763	2 117	7 960	36 608	106 106	172 554
- Individuelle nedskrivninger	-639	-	-	-	-	-639
- Nedskrivninger på grupper av utlån	-678	-	-	-	-	-678
Utlån til kunder	18 446	2 117	7 960	36 608	106 106	171 237
Sertifikater og obligasjoner til virkelig verdi	147	2 780	8 723	19 636	623	31 909
Finansielle derivater	1 807	1 110	508	1 129	987	5 541
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	717	-	-	-	-	717
Virksomhet som skal selges	-	-	-	-	-	-
Investering i eierinteresser	3 953	-	-	-	-	3 953
Investering i konsernselskaper	-	-	-	-	-	-
Varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	668	-	-	-	-	668
Andre eiendeler	778	-	-	-	-	778
Sum eiendeler	26 710	6 750	17 191	58 233	107 734	216 618
Gjeld						
Gjeld til kredittinstitusjoner	1 219	1 116	-	-	-	2 335
Innskudd fra kunder	95 384	-	-	-	-	95 384
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	721	635	10 124	61 958	17 059	90 497
Finansielle derivater	2 432	57	139	729	430	3 787
Betalbar skatt	487	-	-	-	-	487
Utsatt skatteforpliktelse	393	-	-	-	-	393
Annen gjeld	1 082	-	-	-	-	1 082
Ansvarlig lånekapital	-	-	-	-	2 764	2 764
Sum gjeld	101 718	1 808	10 263	62 687	20 253	196 729

¹⁾ Kasse-, drifts- og brukskreditter (inkludert flexilån) og opptjente renter er inkludert i intervallet "På forespørsel".

Ikke finansielle eiendeler og gjeld er for presentasjonsformål lagt i kolonne på forespørsel.

Innskudd, med unntak av fastrenteinnskudd, er lagt i kolonne på forespørsel men det forventes ikke at alle innskudd må gjøres opp innen kort tid.

NOTE 19 NETTO RENTEINNTEKTER

(tall i mill kroner)

Morbank						Konsern						
2016			2017				2017			2016		
Vurdert til virkelig verdi	Vurdert til amortisert kost	Totalt	Vurdert til virkelig verdi	Vurdert til amortisert kost	Totalt		Vurdert til amortisert kost	Vurdert til virkelig verdi	Totalt	Vurdert til amortisert kost	Vurdert til virkelig verdi	
						Renteinntekter						
-	178	178	-	57	57	Renter av fordringer på kredittinstitusjoner	51	51	-	38	38	-
371	3 813	4 184	286	3 980	4 266	Renter av utlån til kunder	5 160	4 874	286	5 035	4 664	371
418	28	446	433	35	468	Renter av sertifikater og obligasjoner	464	35	429	425	28	397
-	60	60	-	72	72	Renter på nedskrevne utlån	72	72	-	65	65	-
789	4 079	4 868	719	4 144	4 863	Sum renteinntekter	5 747	5 032	715	5 563	4 795	768
						Rentekostnader						
640	40	680	610	41	651	Renter på gjeld til kredittinstitusjoner	826	35	791	678	38	640
-	843	843	-	835	835	Renter på innskudd fra kunder	830	830	-	839	839	-
-551	1 229	678	-608	1 049	441	Renter på utstedte verdipapirer	761	1 370	-609	969	1 561	-592
-34	163	129	-36	139	103	Renter på ansvarlig lånekapital	103	139	-36	129	163	-34
-	77	77	-	65	65	Avgift til Bankenes sikringsfond	65	65	-	77	77	-
55	2 352	2 407	-34	2 129	2 095	Sum rentekostnader	2 585	2 439	146	2 692	2 678	14
734	1 727	2 461	753	2 015	2 768	Netto renteinntekter	3 162	2 593	569	2 871	2 117	754

NOTE 20 NETTO PROVISJONS- OG ANDRE INNTEKTER

(tall i mill kroner)

Morbank			Konsern		
2016	2017		2017	2016	
118	107	Garantiprovisjon	107	114	
8	6	Interbankprovisjon	6	8	
17	15	Verdipapiromsetning	15	17	
-	-	Forvaltning	98	85	
126	121	Formidlingsprovisjon	89	86	
164	175	Provisjon fra kredittforetak	149	149	
309	318	Betalingsformidling	318	308	
194	208	Forsikringstjenester	208	198	
-	-	Honorar regnskapsføring	96	81	
118	119	Andre provisjonsinntekter	122	117	
-	-	Eiendomsomsetning	389	348	
1 054	1 069	Sum provisjonsinntekter	1 597	1 511	
4	4	Interbankprovisjon	4	4	
61	62	Betalingsformidling	62	61	
3	10	Andre provisjonskostnader	13	7	
68	76	Sum provisjonskostnader	79	72	
5	6	Driftsinntekter fast eiendom	4	4	
-	2	Andre driftsinntekter	2	-	
5	8	Sum andre driftsinntekter	6	4	
991	1 001	Netto provisjons- og andre inntekter	1 524	1 443	

NOTE 21 NETTO INNTEKTER/TAP FRA FINANSIELLE INSTRUMENTER

(tall i mill kroner)

Morbank			Konsern	
2016	2017		2017	2016
8	92	Netto gevinst/tap på egenkapitalinstrumenter	136	51
-146	-140	Netto gevinst/tap på obligasjoner og sertifikater	-152	-156
158	143	Netto derivater; obligasjoner og sertifikater	143	158
2	2	Netto motpartsrisiko derivater, inkludert CVA	2	2
-25	-2	Netto derivater; fastrente	-2	-24
12	-28	Netto derivater; gjeld	-1	7
12	67	Netto derivater; basis swap spread	-32	-15
124	104	Netto gevinst valuta	104	137
145	238	Netto inntekter/tap fra finansielle instrumenter	198	160

NOTE 22 GODTGJØRELSE OG YTELSE TIL LEDENDE ANSATTE OG TILLITSVALGTE**Informasjon om godtgjørelsesordningen**

Finansforetaksloven og finansforetaksforskriften regulerer godtgjørelsesordninger for finansforetak. Foretaket skal offentliggjøre informasjon om dets godtgjørelsesordning, herunder informasjon om hovedprinsippene for fastsettelse av godtgjørelse, kriterier for fastsettelse av eventuell variabel godtgjørelse, samt kvantitativ informasjon om godtgjørelse til ledende ansatte, ansatte med arbeidsoppgaver av vesentlig betydning for foretakets risiko-eksponering, tillitsvalgte, samt til ansatte med kontrolloppgaver.

Offentliggjøring av informasjon om foretakets godtgjørelsesordning, herunder styrets erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte, blir gitt i denne noten i henhold til gjeldende regler.

SpareBank 1 SR-Bank sin godtgjørelsesordning

SpareBank 1 SR-Bank har en etablert godtgjørelsesordning som gjelder alle ansatte. Retningslinjene omfatter fastlønn, variabel godtgjørelse og ansattgoder (pensjon, forsikringer og øvrige ansattgoder).

Konsernets godtgjørelsesordning skal:

- være i samsvar med konsernets overordnede mål, risikotoleranse og langsiktige interesser
- bidra til å fremme og gi incentiver til god styring av og kontroll med konsernets risiko
- motvirke for høy eller uønsket risikotaking
- bidra til å unngå interessekonflikter
- være i samsvar med finansforetaksforskriften kap. 15

Den samlede godtgjørelsen skal være konkurransedyktig, men ikke lønnsledende. Den skal sikre at konsernet over tid tiltrekker, utvikler og beholder dyktige medarbeidere. Ordningen skal sikre en belønningsmodell som oppleves rettferdig, forutsigbar, framtidigrettet og motiverende.

Variabel godtgjørelse skal gjenspeile/knyttes til ekstraordinære resultater som ansatte, avdelinger, divisjoner og konsernet leverer. Variabel godtgjørelse skal bygge opp under konsernets visjon, strategiske posisjon og verdigrunnlag samt unngå at den ansatte pådrar konsernet uønsket risiko i samsvar med regelverket.

Det er vedtatt egne særordninger for variabel avlønning for SR-Bank Markets samt datterselskapene med bakgrunn i tilpasning til bransjestandard.

Beslutningsprosess

Styret i SpareBank 1 SR-Bank har et godtgjørelsesutvalg som består av styreleder, ett styremedlem og ett ansattvalgt styremedlem.

Godtgjørelsesutvalget skal forberede saker for styret og har i hovedsak ansvar for å:

- Årlig vurdere og foreslå total lønn og annen godtgjørelse for administrerende direktør
- Årlig behandle forslag til konsernmålekort (administrerende direktørs målekort)
- Årlig behandle konsernets godtgjørelsesordning, inkludert hovedprinsipper for variabel godtgjørelse
- Være rådgiver for administrerende direktør vedrørende saker om lønn og annen godtgjørelse og andre vesentlige personalrelaterte forhold for konsernets ledende ansatte
- Påse at praktiseringen av konsernets godtgjørelsesordninger årlig blir gjennomgått av en uavhengig kontrollfunksjon
- Forberede erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte (jfr. allmennaksjeloven § 6-16 a)
- Vurdere andre forhold som er bestemt av styret og/eller godtgjørelsesutvalget
- Vurdere godtgjørelsesordninger i forhold til omdømmerisiko

Veiledende retningslinjer for det kommende regnskapsåret

Resultatbonus

Konsernet har en resultatbonusordning som omfatter samtlige ansatte i konsernet. Resultatbonusen fastsettes som en lik prosent av fast lønn, og kan maksimalt utgjøre 6,0 prosent av fastlønn. Resultatbonusen fastsettes av styret i forhold til oppnådde finansielle mål. Resultatbonusen utbetales i sin helhet som kontanter.

Godtgjørelse til administrerende direktør

Den samlede godtgjørelse til administrerende direktør består av fastlønn (hovedelement), variabel godtgjørelse, naturalytelser og pensjons- og forsikringsordninger. Administrerende direktørs fastlønn og variabel godtgjørelse fastsettes årlig av styret etter innstilling fra godtgjørelsesutvalget.

Vurdering av fastlønnen tar utgangspunkt i oppnådde resultater, aksjekursutvikling, omdømmehensyn samt lønnsutviklingen i sammenlignbare stillinger.

Variabel godtgjørelse for 2018 vil fastsettes basert på måloppnåelse knyttet til følgende hovedkriterier; langsiktige finansielle mål, finansielle og ikke-finansielle mål knyttet til regnskapsåret samt et diskresjonært bonuselement etter gjennomgang av styret.

Administrerende direktør kan motta resultatbonus på lik linje med øvrige ansatte i konsernet. Eventuell variabel godtgjørelse, inkludert resultatbonus, kan utgjøre inntil 35 prosent av fast lønn inkludert feriepenger. Det tildeles ikke resultatbaserte ytelser utover nevnte ordninger. Variabel godtgjørelse inngår ikke i pensjonsgrunnlaget. Det kan ikke tildeles variabel godtgjørelse til administrerende direktør dersom det ikke utbetales resultatbonus.

Administrerende direktør kan i tillegg gis naturalytelser i den grad ytelsene har tilknytning til administrerende direktørs funksjon i konsernet og er i tråd med markedsmessig praksis for øvrig.

Der er inngått livsvarig pensjonsavtale med administrerende direktør hvor pensjonsalder er ved utgangen av det året administrerende direktør fyller 64 år. Årlig driftspensjon frem til fylte 67 år utgjør 67 prosent av pensjongivende lønn. Fra fylte 67 år gis en tilleggspensjon som sammen med øvrige pensjonsrettigheter skal utgjøre 67 prosent av pensjongivende lønn, gitt full opptjening.

Administrerende direktør har ingen avtale om etterlønn ved fratredelse før oppnådd pensjonsalder.

Godtgjørelse til øvrig konsernledelse

Administrerende direktør fastsetter **fast godtgjørelse** til konsernledelsen etter rammer drøftet med godtgjørelsesutvalget og basert på retningslinjer vedtatt av styret. Godtgjørelsen fastsettes etter vurdering av prestasjon samt vilkår i markedet for de ulike områdene og skal fremme gode prestasjoner og sikre at konsernet når strategiske mål. Fastsettelsen av godtgjørelsen skal ikke skade konsernets omdømme eller være markedsledende.

Den **variable** delen av godtgjørelsen til konsernledelsen følger samme måling som administrerende direktør. Konserndirektør risikostyring og konserndirektør Organisasjon og HR mottar ikke variabel godtgjørelse utover resultatbonus.

Naturalytelser kan tilbys medlemmene av konsernledelsen i den grad ytelsene har en tilknytning til den enkeltes funksjon i konsernet og er i tråd med markedsmessig praksis for øvrig.

Pensjonsordning skal ses i sammenheng med øvrig godtgjørelse og skal gi konkurransedyktige betingelser. Fra og med 2011 inngår nye medlemmer av konsernledelsen i den innskuddsbaserte tjenestepensjonsordningen med pensjonsalder 70 år og pensjonsgrunnlag begrenset til 12G. Innskuddssatsene er 7 prosent av pensjonsgrunnlag inntil 7,1G, og 22 prosent av pensjonsgrunnlag mellom 7,1G og 12G. Det er et medlem av konsernledelsen som pt har denne pensjonsordningen. De to nytilsatte medlemmene av konsernledelsen som starter i 2018 vil ha samme ordning. Øvrige fem medlemmer av konsernledelsen har en pensjonsalder på 62 år og har fra fylte 62 år til fylte 67 år rett på en pensjon tilsvarende 70 prosent av pensjongivende lønn i form av driftspensjon. Fra fylte 67 år har de en tilleggspensjon som sammen med pensjon fra SpareBank 1 SR-Banks pensjonsordning, pensjon fra tidligere arbeidsgiver, pensjon fra folketrygden og AFP skal utgjøre 70 prosent av pensjongivende lønn, gitt full opptjening.

Ingen medlemmer av konsernledelsen har avtale om etterlønn ved fratredelse før oppnådd pensjonsalder.

Målstruktur 2018

Styret skal årlig behandle og vedta konsernets godtgjørelsesordning, inkludert strategi og hovedprinsipper for variabel godtgjørelse. For regnskapsåret 2018 har styret vedtatt at følgende kriterier skal være utslagsgivende for konsernledelsen inkludert administrerende direktør: 3 års måling knyttet til egenkapitalavkastning etter skatt mot mål samt avkastning målt mot sammenlignbare finansinstitusjoner. 1 års måling knyttet til utvalgte mål relatert til finansielle og ikke-finansielle viktige strategiske mål på konsern- og/eller divisjonsnivå. Utover dette vil det også gjøres en vurdering knyttet til den enkeltes utførelse av egen rolle. For administrerende direktør vil styret i denne vurderingen vektlegge evne til endringsledelse i samsvar med strategi og verdigrunnlag. For at bonus skal oppnås må utvalgte terskelverdier knyttet til likviditet, soliditet og avkastning være mål oppfyllende siste 2 år.

Det er gjort endring i måling av variabel godtgjørelse fra 2017 til 2018. Hovedendringene er at de langsiktige parameterne skal måles over 3 år mot tidligere 2 år, samt at konsernledelsen skal måles på færre kortsiktige parameter. Maks bonusoppnåelse er økt fra 25,0 prosent til 35,0 prosent av fastlønn. Det er også gjort endring i utdelingsprinsipp for bonusaksjer fra og med bonusåret 2018 for konsernledelsen samt øvrige ansatte som omfattes av de særskilte reglene finansforetaksforskriften. Opptjente aksjer hensyntatt skattetrekk vil i sin helhet deles ut året etter opptjeningsåret med bindingstid på ett år for en tredjedel, to år for en tredjedel og tre år for en tredjedel.

(fortsettelse av note 22)

Særskilt om godtgjørelse til ledende ansatte, ansatte med arbeidsoppgaver av vesentlig betydning for foretakets risikoeksponering, ansatte med kontrolloppgaver og tillitsvalgte

SpareBank 1 SR-Bank har vedtatt egne retningslinjer for ledende ansatte, ansatte med arbeidsoppgaver av vesentlig betydning for foretakets risikoeksponering, ansatte med kontrolloppgaver og tillitsvalgte.

Konsernet har som følger av Finansforetaksloven og finansforetaksforskriften definert hvem som omfattes av de særskilte reglene basert på de definerte kriteriene.

Godtgjørelsen fastsettes etter vurdering av prestasjon samt vilkår i markedet for de ulike områdene og skal fremme gode prestasjoner og sikre at konsernet når strategiske mål. Fastsettelsen av godtgjørelsen skal ikke skade konsernets omdømme eller være markedsledende. Godtgjørelsen bør sikre at konsernet har evne til å tiltrekke og beholde ledende ansatte med ønsket kompetanse og erfaring.

Godtgjørelse til ledende ansatte med kontrolloppgaver skal være uavhengig av resultatet i virksomheten de kontrollerer. Ansatte med kontrolloppgaver mottar ikke variabel godtgjørelse utover resultatbonus.

Variabel godtgjørelse til ledende ansatte, ansatte med arbeidsoppgaver av vesentlig betydning for foretakets risikoeksponering og tillitsvalgte blir målt på resultater over to år.

Halvparten av variabel godtgjørelse, med unntak av resultatbonus, utbetales i form av aksjer i Sparebank1 SR-Bank. Aksjedelen utdeles i sin helhet året etter bonusåret, men med bindingstid på 1/3 av aksjene hvert år over tre år. Den delen av den variable godtgjørelsen som utbetales i aksjer kan tilbakekalles dersom etterfølgende resultater og utvikling tilsier at den ble basert på uriktige forutsetninger.

Bindende retningslinjer for aksjer, tegningsretter, opsjoner med videre for det kommende regnskapsåret

Administrerende direktør og ledende ansatte gis, på lik linje med øvrige ansatte i konsernet, adgang til å delta i rettede emisjoner/ aksjespareprogram mot konsernets ansatte.

Av den variable godtgjørelsen til administrerende direktør, ledende ansatte og risikotagere vil en andel tilsvarende 50 prosent av opptjent variabel godtgjørelse gis i form av aksjer, hensyntatt skattetrekk, i SpareBank 1 SR-Bank med en bindingstid på ett år for en tredjedel, to år for en tredjedel og tre år for en tredjedel.

Redegjørelse for lederlønnspolitikken i foregående regnskapsår

Styret bekrefter at retningslinjene om lederlønn for 2017 gitt i fjorårets erklæring er blitt fulgt.

(fortsettelse av note 22)

Personalkostnader

(tall i mill kroner)

Morbank			Konsern		
2016	2017		2017	2016	
634	686	Lønn	930	874	
85	89	Pensjonskostnader (note 24)	106	104	
93	127	Sosiale kostnader	166	132	
42	50	Øvrige personalkostnader	61	56	
854	952	Sum personalkostnader	1 263	1 166	
912	917	Gjennomsnittlig antall ansatte	1 243	1 258	
820	842	Antall årsverk pr 31.12.	1 142	1 127	
894	911	Antall ansatte pr 31.12.	1 238	1 234	
126 328	155 223	Utestående antall aksjer fra bonusaksjeprogram	155 633	132 150	
-	-	Utestående fondsobligasjoner fra bonusprogram	492	250	

Ytelser til**konsernledelsen**

(beløp i tusen kroner)

		Lønn ¹⁾	Andre godt- gjørelser ¹⁾	Opptjent bonus inne- værende år ¹⁾	Sum ytelser	Opptjente pensjons- rettigheter	Pensjons- kostnad	Lån	Antall aksjer ²⁾	Utestående antall aksjer fra bonus- aksjeprogram
2017										
Arne Austreid ³⁾	Administrerende direktør	3 508	239	710	4 457	25 950	1 912	1 965	94 156	10 526
Inge Reinertsen	Konserndirektør økonomi og finans	2 096	270	420	2 786	12 678	755	9 100	80 433	5 555
Tore Medhus	Konserndirektør bedriftsmarked	2 096	195	420	2 711	17 848	734	4 949	46 051	5 555
Jan Friestad	Konserndirektør personmarked	2 069	248	413	2 730	4 146	153	7 834	37 768	5 466
Glenn Sæther	Konserndirektør forretningsstøtte og utvikling	1 793	266	359	2 418	8 729	974	7 341	20 213	4 751
Thor-Christian Haugland	Konserndirektør kommunikasjon	1 557	242	333	2 132	11 003	582	6 128	18 450	4 049
Frode Bø ⁴⁾	Konserndirektør risikostyring og compliance	1 840	333	43	2 216	13 461	784	693	17 242	-
Inglen Haugland ⁴⁾ (til 31.10.2017)	Konserndirektør organisasjon og HR	1 472	176	37	1 685					
2016										
Arne Austreid	Administrerende direktør	3 489	136	466	4 091	11 495	1 924	846	88 378	12 450
Inge Reinertsen	Konserndirektør økonomi og finans	2 084	273	283	2 640	11 136	750	7 820	77 093	6 565
Tore Medhus	Konserndirektør bedriftsmarked	2 085	201	283	2 569	16 089	728	2 653	42 705	6 570
Jan Friestad	Konserndirektør personmarked	2 051	257	278	2 586	3 869	146	8 433	34 512	6 432
Glenn Sæther	Konserndirektør forretningsstøtte og utvikling	1 783	192	242	2 217	7 394	977	4 403	17 024	5 590
Thor-Christian Haugland	Konserndirektør kommunikasjon	1 519	182	207	1 908	9 513	559	3 089	16 019	4 782
Frode Bø ⁴⁾	Konserndirektør risikostyring og compliance	1 828	303	5	2 136	11 902	781	40	17 242	-
Inglen Haugland ⁴⁾	Konserndirektør organisasjon og HR	1 580	406	5	1 992	5 119	146	3 017	25 301	-

For ytterligere opplysninger om godtgjørelse til ledende ansatte vises til styrets erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte.

¹⁾ Ytelser er kostnadsført inneværende år.

²⁾ Antall aksjer vedkommende eier i SpareBank 1 SR-Bank pr 31.12. Det er også tatt med aksjer tilhørende den nærmeste familie og kjente selskap der vedkommende har avgjørende innflytelse, jfr Aksjeloven § 1-2.

³⁾ Det ble i en gjennomgang i 2017 oppdaget at pensjonsforpliktelsen til Austreid var basert på feil forutsetninger og underestimert med cirka 12 mill kroner. Dette ble korrigert via egenkapitalen i fjerde kvartal 2017.

⁴⁾ Ansatte med kontrolloppgaver mottar ikke variabel godtgjørelse utover konsernbonus.

(fortsettelse av note 22)

Ytelser til styret og kontrollkomite

(beløp i tusen kroner)

2017		Honorar	Andre godtgjørelser	Lån	Antall aksjer ⁵⁾
Dag Mejdell	Styreleder	497	66	-	25 000
Kate Henriksen	Styremedlem	229	91	-	-
Jorunn Johanne Sæthre (til 20.04.17)	Styremedlem	62	10	-	-
Birthe Cecilie Lepsøe	Styremedlem	229	88	-	-
Odd Torland (til 20.04.2017)	Styremedlem	62	10	-	-
Tor Dahle ⁶⁾	Styremedlem	229	1 175	3 345	72 456 358
Sally Lund-Andersen	Styremedlem (ansattrepresentant)	229	761	3 041	941
Kristian Kristensen	Styremedlem (ansattrepresentant)	229	612	3 010	3 020
Therese Log Bergjord (fra 20.04.2017)	Styremedlem	166	27	-	-
Jan Skogseth (fra 20.04.2017)	Styremedlem	166	29	2 054	3 600
2016					
Dag Mejdell (fra 09.06.2016)	Styreleder	213	28	-	14 899
Ingvald Løyning (til 09.06.2016)	Styreleder	213	-	-	-
Kate Henriksen	Styremedlem	225	41	-	-
Jorunn Johanne Sæthre (fra 09.06.2016)	Styremedlem	113	18	-	-
Birthe Cecilie Lepsøe	Styremedlem	225	85	-	-
Erling Øverland (til 09.06.2016)	Styremedlem	113	35	-	-
Odd Torland	Styremedlem	225	39	-	-
Siv Juvik Tveitnes (til 09.06.2016)	Styremedlem	113	17	-	-
Tor Dahle ⁶⁾	Styremedlem	225	1 181	4 135	72 456 358
Sally Lund-Andersen	Styremedlem (ansattrepresentant)	225	839	3 157	941
Oddvar Rettedal (til 09.06.2016)	Styremedlem (ansattrepresentant)	113	944	-	-
Kristian Kristensen (fra 09.06.2016)	Styremedlem (ansattrepresentant)	125	650	3 114	3 020

⁵⁾ Antall aksjer vedkommende eier i SpareBank 1 SR-Bank pr 31.12. Det er også tatt med aksjer tilhørende den nærmeste familie og kjente selskap der vedkommende har avgjørende innflytelse, jfr Aksjeloven § 1-2. I tillegg er det tatt med aksjer fra den institusjonen som vedkommende tillitsmann er valgt på vegne av.

⁶⁾ Tor Dahle er daglig leder i Sparebankstiftelsen SR-Bank

NOTE 23 ANDRE DRIFTSKOSTNADER

(tall i mill kroner)

Morbank			Konsern	
2016	2017		2017	2016
300	300	IT kostnader	317	321
57	57	Markedsføring	73	74
54	71	Øvrige administrasjonskostnader	88	69
70	68	Avskrivninger (note 30 og 31)	74	75
5	-	Nedskrivninger (note 30 og 31)	-	5
32	31	Driftskostnader faste eiendommer	34	35
68	71	Leie lokaler	92	89
51	78	Eksterne honorarer	87	75
-	-	Oppdragskostnader eiendomsmegling	54	49
43	48	Andre driftskostnader	85	74
680	724	Sum andre driftskostnader	904	866

Godtgjørelse til ekstern revisor - spesifisering av revisjonshonorar

(tall i tusen kroner)

2 478	2 943	Lovpålagt revisjon	4 079	4 755
414	88	Skatterådgivning ¹⁾	162	682
412	249	Andre attestasjonstjenester	656	1 003
195	396	Andre tjenester utenfor revisjon ¹⁾	792	387
3 499	3 676	Sum	5 689	6 827
385	13	¹⁾ Honorar til Advokatfirmaet PricewaterhouseCoopers som inngår i skatterådgivning og andre tjenester utenfor revisjonen	307	469

Alle beløp er inklusive merverdiavgift

NOTE 24 PENSJONER

SpareBank 1 SR-Bank konsernet har pr 31.12.2017 innskuddspensjon og ytelsebasert pensjon for sine ansatte. Selskapets og konsernets pensjonsordninger tilfredsstiller kravene i lov om obligatorisk tjenestepensjon.

Ytelsespensjonsordningene for SpareBank 1 SR-Bank og SR-Forvaltning var frem til 31.12.2015 dekket av konsernets pensjonskasse.

Det ble i styremøte i juni 2015 besluttet at ansatte som var i ytelsesordningen i konsernet sin pensjonskasse måtte gå over til innskuddsbasert pensjonsordning fra 1.1.2016. Ved overgang til innskuddsbasert pensjonsordning fra 1.1.2016 fikk ansatte som var med i ytelsesordningen fripolise på opptjente rettigheter fra ytelsesordningen. Endringen medførte reduksjon i pensjonsforpliktelsen. Effekten som ble tatt inn i regnskapet i 3. og 4. kvartal 2015 var:

Morbank	2015	4. kv. 2015	3. kv. 2015
Avkortning og oppgjør ført mot resultatet	-213	-153	-60
Konsern	2015	4. kv. 2015	3. kv. 2015
Avkortning og oppgjør ført mot resultatet	-226	-163	-63

Fripoliser forvaltes av pensjonskassen som fra 1.1.2016 ble en fripolisekasse. Det er opprettet en rammeavtale mellom SpareBank 1 SR-Bank og pensjonskassen som blant annet omhandler finansiering, kapitalforvaltning mv. På grunn av ansvaret SpareBank 1 SR-Bank fremdeles har, vil fremtidig forpliktelse måtte innarbeides i regnskapet. Styret i pensjonskassen skal være sammensatt av representanter fra konsernet og deltakere i pensjonsordningene i henhold til vedtektene i pensjonskassen.

I tillegg til pensjonsforpliktelsene knyttet til fripoliser som forvaltes gjennom pensjonskassen, har konsernet udekkede pensjonsforpliktelser. Forpliktelsene gjelder personer som ikke var innmeldt i pensjonskassen, tilleggspensjoner utover 12 G, ordinære førtidspensjoner og førtidspensjoner etter AFP (Avtalefestet pensjon).

AFP-ordningen, som gjelder fra og med 1.1.2011, er å anse som en ytelsesbasert flerforetaksordning, men regnskapsføres som en innskuddsordning fram til det foreligger pålitelig og tilstrekkelig informasjon slik at banken og konsernet kan regnskapsføre sin proporsjonale andel av pensjonskostnad, pensjonsforpliktelse og pensjonsmidler i ordningen. Bankens og konsernets forpliktelse er dermed ikke balanseført som gjeld pr. 31.12.2017.

(fortsettelse av note 24)

Følgende økonomiske forutsetninger er lagt til grunn for beregning av pensjonsforpliktelsene:

	2017	2016
Diskonteringsrente	2,40 %	2,60 %
Forventet avkastning på midlene	2,40 %	2,60 %
Framtidig lønnsutvikling	2,50 %	2,50 %
G-regulering	2,25 %	2,25 %
Pensjonsregulering	2,00 %	2,00 %
Fripoliseregulering	1,60 %	1,60 %
Arbeidsgiveravgift/finansskatt	19,10 %	19,10 %
Frivillig avgang før 45 år - usikret ordning	5,00 %	5,00 %
Frivillig avgang etter 45 år - usikret ordning	2,00 %	2,00 %
Gjenværende gjennomsnittlig opptjeningsstid (i antall år) for medlemmene av usikret ytelsesplanen er beregnet til ca.	8,13	8,73
Gjennomsnittlig forventet levetid (i antall år) for en person som på balansedagen fyller 65 år er som følger:		
Mann	21,40	21,30
Kvinne	24,60	24,50
Gjennomsnittlig forventet levetid (i antall år) for en person som 20 år etter balansedagen fyller 65 år er som følger:		
Mann	23,20	23,10
Kvinne	26,50	26,40
Dødelighetsgrunnlag som er justert for startdødelighet og dødelighetsnedgang	K2013BE	K2013BE
Uførhet	IR73	IR73

Pensjonsforpliktelsen beregnes årlig av en uavhengig aktuar ved bruk av en lineær opptjeningsmetode. Nåverdien av de definerte ytelsene bestemmes ved å diskontere estimerte framtidige utbetalinger med en diskonteringsrente med utgangspunkt i renten på en obligasjon utstedt av et selskap med høy kredittverdighet (foretaksobligasjonsrente eller OMF renten) i den samme valuta og med løpetid som er tilnærmet den samme som løpetiden for den relaterte pensjonsforpliktelsen. Bruk av foretaksobligasjonsrente som utgangspunkt for diskonteringsrenten krever at det finnes foretaksobligasjoner med lang løpetid og høy kvalitet i samme valuta, og at det er et dypt marked for slike obligasjoner. Markedsaktører har fremholdt at OMF-markedet er tilstrekkelig dypt og at prisingen i markedet er pålitelig. Analyser utført av aktuar Gabler AS samt bankens egen analyse hensyntatt rentebytteavtaler underbygger at det finnes et dypt og likvid marked for foretaksobligasjoner med høy kredittverdighet, konsentrert til OMF ("obligasjoner med fortrinnsrett"). Det norske markedet for OMF har blitt mer velutviklet etter finans-krisen og har høy kredittrating. Banken og konsernet har derfor valgt å legge til grunn OMF renten som diskonteringsrente for beregning av pensjonsforpliktelse.

(fortsettelse av note 24)

Morbank			Konsern	
2016	2017		2017	2016
		Balanseført forpliktelse		
193	197	Pensjonsytelser - sikret ordning	207	211
158	186	Pensjonsytelser - usikret ordning	195	167
351	383	Sum balanseført forpliktelse	402	378
		Kostnad belastet resultatregnskapet		
10	6	Pensjonsytelser - sikret ordning	6	11
12	11	Pensjonsytelser - usikret ordning	12	12
22	17	Sum kostnad belastet resultatregnskapet	18	23
		Pensjonsforpliktelse i ytelsesbaserte pensjonsordninger		
1 439	1 440	Nåverdi pensjonsforpliktelse 1.1.	1 521	1 520
-	38	Nåverdi pensjonsforpliktelse fusjon SR-Finans	-	-
6	6	Pensjon opptjent i perioden	7	7
35	37	Rentekostnad påløpt pensjonsforpliktelse	38	37
		Virkning av rekalkulering:		
32	57	- Endring i finansielle forutsetninger	59	34
-27	11	- Erfaringsavvik	11	-29
-45	-41	Utbetaling/utløsning fra fond	-42	-48
1 440	1 548	Nåverdi pensjonsforpliktelse 31.12.	1 594	1 521
1 308	1 392	herav fondsbaserte	1 430	1 381
132	156	herav ikke fondsbaserte	164	140
		Pensjonsmidler		
1 230	1 146	Pensjonsmidler 1.1.	1 204	1 290
-	30	Nåverdi pensjonsmidler fusjon SR-Finans	-	-
27	29	Renteinntekt	30	28
-37	58	Faktisk avkastning midler ift resultatført renteinntekt	59	-36
6	5	Innbetaling fra arbeidsgiver	5	6
-45	-41	Utbetaling/utløsning fra fond	-42	-47
-36	-	Overført fra premiefond til innskuddsfond	-	-37
1 145	1 227	Pensjonsmidler 31.12.	1 256	1 204
		Netto pensjonsforpliktelse i balansen		
1 440	1 548	Nåverdi pensjonsforpliktelse 31.12.	1 594	1 521
1 145	1 227	Pensjonsmidler 31.12.	1 256	1 204
295	321	Netto pensjonsforpliktelse 31.12.	338	317
56	62	Arbeidsgiveravgift	64	61
351	383	Netto pensjonsforpliktelse i balansen	402	378
		Periodens pensjonskostnad		
6	6	Ytelsesbasert pensjon opptjent i perioden	7	7
35	37	Rentekostnad påløpt pensjonsforpliktelse	38	37
-27	-29	Renteinntekt	-30	-28
-	-	Avkortning og oppgjør	-	-
14	14	Netto ytelsesbasert pensjonskostnad uten arbeidsgiveravgift	15	16
8	3	Periodisert arbeidsgiveravgift	3	7
22	17	Netto resultatført ytelsesbasert pensjonskostnad	18	23
63	72	Innskuddsbasert pensjonskostnad og fellesordning AFP	88	81
85	89	Periodens pensjonskostnad innregnet i resultatregnskapet	106	104

(fortsettelse av note 24)

Sammensetning av pensjonsmidler i konsernet	2017	2016
Eiendom	6	6
- herav brukt av banken	-	-
Aksjer	316	309
Andre eiendeler	934	889
Sum pensjonsmidler	1 256	1 204

Utvikling siste fem år i ytelsesbasert pensjonsordning for konsernet	2017	2016	2015	2014	2013
Nåverdi pensjonsforpliktelse 31.12.	1 594	1 521	1 520	1 838	1 360
Pensjonsmidler 31.12.	1 256	1 204	1 290	1 247	1 148
Netto pensjonsforpliktelse	338	317	230	591	212

Sensitiviteten i beregningene av pensjonsforpliktelsen ved endring i vektet forutsetning er som følger:

		Påvirkning på pensjonsforpliktelsen	
	Endring i forutsetning	Endring i forpliktelse	Endring i forpliktelse
Diskonteringsrente	+/- 0,50%	-8,7 %	10,0 %
Lønnsvekst	+/- 0,50%	0,4 %	-0,4 %
Pensjonsregulering	+/- 0,25%	4,7 %	-4,4 %
Forventet levetid	1 år	4,2 %	-4,2 %

Sensitivitetsanalysen over er basert på endring i en av forutsetningene, gitt at alle andre forutsetninger holdes konstante. I praksis vil dette neppe skje, og endringer i noen av forutsetningene kan samvarierte. Sensitivitetsberegning er utført ved bruk av samme metode som aktuarberegningen for beregning av pensjonsforpliktelsen i balansen.

NOTE 25 SKATT (tall i mill kroner)

Morbank			Konsern	
2016	2017		2017	2016
2 264	2 298	Driftsresultat før skatt	2 610	2 116
-865	-551	Permanente forskjeller ¹⁾	-534	-472
-9	-25	Konsernbidrag	-	-
941	-139	Endring i midlertidige forskjeller	-116	935
145	-12	Endring i midlertidige forskjeller ført direkte mot egenkapitalen	-12	145
2 476	1 571	Årets skattegrunnlag/skattepliktige inntekt	1 948	2 724
619	393	Herav betalbar skatt 25 %	487	681
2	6	Skatteeffekt konsernbidrag	-	-
-279	38	Endring utsatt skatt	36	-279
-	1	Betalbar skatt på hybridkapital ført mot egenkapital	1	-
1	1	For mye/lite betalbar skatt avsatt tidligere år	-	1
343	439	Sum skattekostnad	524	403
		Forklaring til hvorfor årets skattekostnad ikke utgjør 25 % av resultat før skatt		
566	574	25 % skatt av resultat før skatt	653	529
-216	-138	25 % skatt av permanente forskjeller ¹⁾	-131	-118
2	1	Endring utsatt fra tidligere år	1	1
-	1	Betalbar skatt på hybridkapital ført mot egenkapital	1	-
-10	-	Endring utsatt skatt ved uttak fra pensjonsfond	-	-10
1	1	For mye/lite avsatt betalbar skatt tidligere år	-	1
343	439	Beregnet skattekostnad	524	403
-146	-156	Utsatt skattefordel	-179	-169
-2	-	- utsatt skattefordel som reverserer om mer enn 12 mnd	-7	-3
-147	-156	Sum utsatt skattefordel	-186	-172
462	567	Utsatt skatt	579	532
2	6	- utsatt skatt som reverserer om mer enn 12 mnd	-	-
465	573	Sum utsatt skatt	579	532
317	417	Netto utsatt skatt/utsatt skattefordel	393	360
-326	99	Endring utsatt skatt	33	-294
-	-60	Årets endring utsatt skatt i balansen	-	-
32	-4	Endring utsatt skatt fusjon SR-Finans	-	-
15	3	Endring utsatt skatt på konsernbidrag i balansen	3	15
-279	38	Endring i utsatt skatt som ikke føres over resultatregnskapet	36	-279
		Endring i utsatt skatt som føres over resultat		
12	-10	Spesifikasjon over midlertidige forskjeller	-28	-11
1 649	1 751	Gevinst og tapskonto	1 693	1 589
-	-	Forskjeller knyttet til finansposter	-1	-1
-351	-383	Utlån	-401	-377
-6	11	Pensjonsforpliktelser	42	29
-	313	Regnskapsmessige avsetninger	313	251
-44	-41	Leasing driftsmidler	-33	-40
9	25	Varige driftsmidler	-	-
-	-	Avgitt konsernbidrag	-12	-
1 269	1 666	Underskudd til fremføring	1 573	1 440
25 %	25 %	Sum midlertidige forskjeller	25 %	25 %
		Anvendt skattesats		

¹⁾ Inkluderer skattefritt utbytte, ikke fradragsberettigede kostnader, netto skattefri gevinst ved realisasjon av aksjer innenfor EØS området, samt fradrag for resultatandel knyttet til tilknyttede selskaper (resultatandel trekkes ut ettersom den allerede er skattlagt hos det enkelte selskap.

NOTE 26 KLASSIFISERING AV FINANSIELLE INSTRUMENTER

(tall i mill kroner)

Konsern	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet				Finansielle eiendeler og gjeld vurdert til amortisert kost og opptjente renter	Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	Finansielle eiendeler som holdes til forfall	Sum
	Holdt for omsetning	Regnskapsført til virkelig verdi	Finansielle derivater som sikrings-instrument					
2017								
Eiendeler								
Kontanter og fordringer på sentralbanken					207			207
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner					1 608			1 608
Utlån til kunder		7 610			163 627			171 237
Sertifikater og obligasjoner til virkelig verdi	28 703						3 206	31 909
Finansielle derivater		4 211	1 330					5 541
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	655					62		717
Virksomhet som skal selges								-
Andre eiendeler					778			778
Sum eiendeler	29 358	11 821	1 330		166 220	62	3 206	211 997
Gjeld								
Gjeld til kredittinstitusjoner					2 335			2 335
Innskudd fra kunder					95 384			95 384
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer ¹⁾					90 497			90 497
Finansielle derivater		3 537	250					3 787
Annen gjeld								-
Ansvarlig lånekapital ¹⁾					2 764			2 764
Sum gjeld		3 537	250		190 980			194 767
2016								
Eiendeler								
Kontanter og fordringer på sentralbanken					1 079			1 079
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner					4 334			4 334
Utlån til kunder		9 336			147 036			156 372
Sertifikater og obligasjoner til virkelig verdi	18 833						2 191	21 024
Finansielle derivater		1 472	2 843					4 315
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	560					36		596
Virksomhet som skal selges		22						22
Andre eiendeler					622			622
Sum eiendeler	19 393	10 830	2 843		153 071	36	2 191	188 364
Gjeld								
Gjeld til kredittinstitusjoner					1 583			1 583
Innskudd fra kunder					85 913			85 913
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer ¹⁾					80 275			80 275
Finansielle derivater		1 969	546					2 515
Annen gjeld					1 147			1 147
Ansvarlig lånekapital ¹⁾					2 646			2 646
Sum gjeld		1 969	546		171 564			174 079

¹⁾ Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer og ansvarlig lånekapital inneholder sikret gjeld.

(fortsettelse av note 26)

Opplysninger om virkelig verdi**Konsern**

Tabellen under viser finansielle instrumenter til virkelig verdi etter verdsettelsesmetode. De ulike nivåene er definert som følger: Notert pris i et aktivt marked for en identisk eiendel eller forpliktelse (nivå 1). Verdsettelse basert på andre observerbare faktorer enn notert pris (brukt i nivå 1) enten direkte (pris) eller indirekte (utledet fra priser) for eiendelen eller forpliktelsen (nivå 2). Verdsettelse basert på faktorer som ikke er hentet fra observerbare markeder (ikke-observerbare forutsetninger) (nivå 3).

	Verdsettelse etter priser i aktivt marked	Verdsettelse etter observerbare markedsdata	Verdsettelse etter annet enn observer- bare markedsdata	Sum
2017				
Eiendeler				
Utlån kunder			7 610	7 610
Sertifikater og obligasjoner til virkelig verdi	21 711	6 992		28 703
Finansielle derivater		5 541		5 541
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	419	27	271	717
Virksomhet som skal selges				-
Gjeld				
Finansielle derivater		3 787		3 787
2016				
Eiendeler				
Utlån kunder			9 336	9 336
Sertifikater og obligasjoner til virkelig verdi	13 343	5 490		18 833
Finansielle derivater		4 315		4 315
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	266	133	197	596
Virksomhet som skal selges			22	22
Gjeld				
Finansielle derivater		2 515		2 515

Ingen overføring mellom nivå 1 og 2

Beholdningsendring i regnskapsåret på eiendeler verdsatt etter annet enn observerbare markedsdata

	Utlån til kunder	Aksjer, andeler og andre egenkapital- interesser	Virksomhet som skal selges
Konsern	2017	2017	2017
Saldo 1.1.	9 336	197	22
Tilgang	996	58	-
Avgang	-2 687	-31	-22
Overført fra eller til verdsettelse etter priser i aktivt marked eller observerbare markedsdata			
Verdiendring ²⁾	-35	47	
Saldo 31.12.	7 610	271	-
Nominell verdi/kostpris	7 433	231	-
Virkelig verdi justering	177	40	-
Saldo 31.12.	7 610	271	-
Konsern	2016	2016	2016
Saldo 1.1.	10 565	236	168
Tilgang	476	30	-
Avgang	-1 498	-8	-146
Overført fra eller til verdsettelse etter priser i aktivt marked eller observerbare markedsdata	-	-	-
Verdiendring ²⁾	-207	-61	-
Saldo 31.12.	9 336	197	22
Nominell verdi/kostpris	9 123	204	29
Virkelig verdi justering	213	-7	-7
Saldo 31.12.	9 336	197	22

(fortsettelse av note 26)

I 2. kvartal 2016 gjennomførte Sparebanken Hedmark kjøpet av Bank 1 Oslo Akershus. For SpareBank 1 SR-Bank betydde dette at den tidligere eierposten i Bank 1 Oslo Akershus ble realisert med oppgjør i egenkapitalbevis i Sparebanken Hedmark. Analysemiljøet i SpareBank 1 Gruppen har til og med 1. kvartal 2017 gjort en verdivurdering av Sparebanken Hedmark. Verdivurderingen var basert på en kombinasjon av 2 metoder; multiplereprising og dividendediskonteringsmodellen. Verdifastsettelsen ble benyttet av alle SpareBank 1 bankene med eierpost i Sparebanken Hedmark. I april 2017 ble fusjonen mellom Sparebanken Hedmark og Bank 1 Oslo Akershus gjennomført og banken skiftet etter fusjonen navn til SpareBank 1 Østlandet. I juni 2017 ble SpareBank 1 Østlandet børsnotert og SpareBank 1 SR-Bank solgte aksjene i banken.

SpareBank 1 SR-Bank er medlem i Visa Norge FLI. Visa Norge FLI er som gruppe medlem i Visa Europe også aksjonær i Visa Europe Ltd. I november 2015 ble det offentliggjort en avtale om salg av Visa Europe Ltd til Visa Inc. Transaksjonen økte egenkapitalen i Visa Norge IFS betydelig. Eierinteressene som SpareBank 1 SR-Bank har i Visa Norge IFS er vurdert å være en finansiell eiendel i kategorien tilgjengelig for salg (AFS investering) og skal da regnskapsføres til virkelig verdi så lenge virkelig verdi kan måles pålitelig. Vederlaget består av aksjer i Visa Inc, et kontantvederlag og et utsatt kontantvederlag. Det ble pr 31.12.2015 estimert en verdi på aksjene som medførte en inntekt i utvidet resultat (OCI) på 95 mill kroner. I 2. kvartal 2016 mottok SpareBank 1 SR-Bank kontantvederlaget. Dette ble på 94 mill kroner mot beregnet 72 mill kroner ved årsslutt 2015. Kontantvederlaget ble ført via resultatet som utbytte i 2. kvartal 2016. I 4. kvartal 2017 ble en ytterligere andel aksjer til en verdi på 19 mill kroner bokført, hvorav 15 mill kroner ble ført via resultatet. SpareBank 1 SR-Bank har fortsatt en eierpost knyttet til utsatt kontantvederlag samt aksjer i Visa Norge på

totalt 60 mill kroner. Denne posten er i hovedsak ført via utvidet resultat og får etter overgang til IFRS 9 i 2018 ingen resultateffekt ved realisasjon.

I 3. kvartal 2017 ble transaksjonen der SpareBank 1-alliansens betalingsløsning, mCASH, går sammen med Vipps gjennomført. Etter transaksjonen eier SpareBank 1 SR-Bank 19,7 % i SpareBank 1 Betaling som igjen eier 25 % av Vipps. Verdien av eierposten dannet grunnlag for transaksjonen med Vipps og analysemiljøet i SpareBank 1 Gruppen har foretatt en verdivurdering av eierposten. Verdivurderingen er basert på business case som ble laget i forbindelse med forhandlinger omkring Vipps og forventet verdi av eierposten som selvstendig selskap. Verdien som er beregnet er vurdert å være tilnærmet lik SpareBank 1 SR-Bank sin andel av egenkapitalen i SpareBank 1 Betaling etter transaksjonen, og det er i konsernet inntektsført 4 mill kroner hittil i 2017 som følge av transaksjonen. Eierinteressen som SpareBank 1 SR-Bank har i Sparebank 1 Betaling er inkludert i konsernet som tilknyttet selskap.

Andre eierandeler er vurdert ved ulike metoder som siste kjente transaksjonskurs, resultat pr aksje, utbytte pr aksje, EBITDA og neddiskonterte kontantstrømmer.

Verdsettelsen av fastrentelånene er basert på avtalt rente med kunden. Utlånene diskonteres med gjeldene rentekurve hensyntatt ett markeds påslag, som er justert for fortjenestemargin. Gjennomført sensitivitetsanalyse indikerer at en økning i diskonteringsrenten på 10 basispunkter ville medført en negativ resultateffekt på 22 mill kroner.

²⁾ Verdiendringer er resultatført under netto inntekter fra finansielle instrumenter

Konsern

Virkelig verdi av finansielle instrumenter til amortisert kost (tall i mill kroner)	Balanseført verdi 2017	Virkelig verdi 2017	Balanseført verdi 2016	Virkelig verdi 2016
Eiendeler				
Kontanter og fordringer på sentralbanken	207	207	1 079	1 079
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1 608	1 608	4 334	4 334
Utlån til kunder ¹⁾	163 627	163 627	147 036	147 036
Sertifikater og obligasjoner holdes til forfall	3 206	3 229	2 191	2 204
Sum eiendeler til amortisert kost	168 648	168 671	154 640	154 653
Gjeld				
Gjeld til kredittinstitusjoner	2 335	2 335	1 583	1 583
Innskudd fra kunder ¹⁾	95 384	95 384	85 913	85 913
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	90 497	91 279	80 275	80 790
Ansvarlig lånekapital	2 764	2 652	2 646	2 668
Sum gjeld til amortisert kost	190 980	191 650	170 417	170 954

¹⁾ For utlån og innskudd til kunder til amortisert kost, utgjør bokført verdi beste estimat på virkelig verdi.

NOTE 27 SERTIFIKATER OG OBLIGASJONER

(tall i mill kroner)

Morbank		Sertifikater og obligasjoner	Konsern	
2016	2017		2017	2016
19 726	28 850	Sertifikater og obligasjoner til virkelig verdi	28 561	18 710
2 187	3 201	Sertifikater og obligasjoner holdes til forfall	3 201	2 187
129	152	Opptjente renter	147	127
22 042	32 203	Sum sertifikater og obligasjoner	31 909	21 024
Stat				
1 149	547	pålydende	547	1 149
1 183	564	virkelig verdi	564	1 183
Annen offentlig utsteder				
2 754	2 673	pålydende	2 673	2 754
2 754	2 708	virkelig verdi	2 708	2 754
Obligasjoner med fortrinnsrett				
13 892	23 120	pålydende	22 720	12 817
13 934	23 269	virkelig verdi	22 869	12 859
Øvrige finansielle foretak				
3 706	5 079	pålydende	5 179	3 756
3 785	5 231	virkelig verdi	5 331	3 835
Ikke-finansielle foretak				
323	315	pålydende	331	336
257	279	virkelig verdi	290	266
129	152	Opptjente renter	147	127
21 824	31 734	Sum sertifikater og obligasjoner til pålydende	31 450	20 812
22 042	32 203	Sum sertifikater og obligasjoner	31 909	21 024

NOTE 28 FINANSIELLE DERIVATER

Generell beskrivelse:

Virkelig verdi av finansielle derivater framkommer ved bruk av verddivurderingsmodeller der prisen på underliggende, eksempelvis rente og valuta innhentes i markedet. I de tilfeller konsernets risikoposisjon er tilnærmet nøytral, vil normalt kjøpskurs bli anvendt i prising. Med nøytral risikoposisjon menes for eksempel at renterisiko innenfor et løpetidsbånd er tilnærmet null. I motsatt fall brukes den relevante kjøps- eller salgskurs for å vurdere nettoposisjon. Det tas utgangspunkt i netto positive markedsverdier per motpart ved vurdering av CVA (Credit Valuation Adjustment) for derivattransaksjoner. For motparter med løpende utveksling av sikkerheter og for norske kommuner anses CVA-risikoen å være marginal. For øvrige motparter er CVA-beregningen basert på misligholdssannsynlighet sammenholdt med restløpetid på derivatposisjonene og forventet tap gitt mislighold.

Konsernet gjennomfører en verdisikring av fastrenteinnlån. Hver enkelt sikring er dokumentert med en henvisning til konsernets risikostyringsstrategi, en entydig identifikasjon av sikringsobjektet og sikringsinstrumentet, en entydig beskrivelse av den sikrede risikoen, en beskrivelse av hvorfor sikringen er forventet å være svært sannsynlig og en beskrivelse av når og hvordan konsernet skal dokumentere at sikringen har vært effektiv i regnskapsperioden og forventes å være svært effektiv i neste regnskapsperiode. Konsernet har definert den sikrede risikoen som verdiendringer knyttet til NIBOR- komponenten av de sikrede fastrentene i NOK og verdiendringen knyttet til LIBOR komponentene av de sikrede fastrentene i utenlandsk valuta.

Pr 31.12.2017 var virkelig verdi av sikringsinstrumentene netto 1 080 mill kroner (1 330 mill kroner eiendeler og 250 mill kroner forpliktelser). Tilsvarende for 2016 var 1 696 mill kroner (1 880 mill kroner eiendeler og 184 mill kroner forpliktelser). Det var ikke ineffektivt resultat på sikringsinstrumenter i 2017.

ISDA-avtaler med CSA-tillegg regulerer motpartsrisikoen gjennom innbetaling av marginer i henhold til eksponeringsgrenser. Slike avtaler utgjør en kontraktssum på 166,5 mrd kroner og en effekt av motregning på reinvesteringskostnad på 3,0 mrd kroner pr 31.12.2017. Konsernet har ingen finansielle instrumenter som bokføres netto.

Konsern

(tall i mill kroner)

Til virkelig verdi over resultatet	2017			2016		
	Kontraktssum	Virkelig verdi Eiendeler	Forpliktelser	Kontraktssum	Virkelig verdi Eiendeler	Forpliktelser
Valutainstrumenter						
Valutaterminer (forwards)	3 839	76	31	3 518	92	26
Valutabytteavtaler (swap)	53 373	1 441	99	47 585	254	710
Valutaopsjoner	49	-	-	51	1	1
Sum valutainstrumenter	57 261	1 517	130	51 154	347	737
Renteinstrumenter						
Rentebytteavtaler (swap, dekker også cross currency)	52 929	902	974	53 801	1 124	1 231
Andre rentekontrakter	96	1	1	160	1	1
Sum renteinstrumenter	53 025	903	975	53 961	1 125	1 232
Renteinstrumenter, sikring						
Rentebytteavtaler (swap, dekker også cross currency)	76 316	1 330	250	65 503	1 880	184
Sum renteinstrumenter sikring	76 316	1 330	250	65 503	1 880	184
Sikkerhetstillemser						
Sikkerhetstillemser	-	1 140	2 245	-	321	140
Sum sikkerhetstillemser	-	1 140	2 245	-	321	140
Opptjente renter						
Opptjente renter	-	651	187	-	642	222
Sum opptjente renter	-	651	187	-	642	222
Sum valutainstrumenter	57 261	1 517	130	51 154	347	737
Sum renteinstrumenter	129 341	2 233	1 225	119 464	3 005	1 416
Sum sikkerhetstillemser	-	1 140	2 245	-	321	140
Sum opptjente renter	-	651	187	-	642	222
Sum valuta- og renteinstrumenter	186 602	5 541	3 787	170 618	4 315	2 515

NOTE 29 AKSJER, ANDELER OG ANDRE EGENKAPITALINTERESSER

(tall i mill kroner)

Morbank			Konsern	
2016	2017		2017	2016
		Til virkelig verdi over resultatet		
140	191	- Børsnoterte	191	140
126	139	- Verdipapirfond	139	126
-	90	- Hybridkapital	90	-
133	26	- Unoterte	235	294
399	446	Sum til virkelig verdi over resultatet	655	560
		Tilgjengelig for salg		
34	61	- Unoterte	62	36
34	61	Sum tilgjengelig for salg	62	36
		Sum aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser		
433	507		717	596

Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser klassifiseres innenfor kategoriene virkelig verdi og tilgjengelig for salg. Verdipapirer som kan måles pålitelig og som rapporteres internt til virkelig verdi klassifiseres som til virkelig verdi over resultatet. Øvrige aksjer klassifiseres som tilgjengelig for salg.

Plasseringer i aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser

Morbank (beløp i tusen kroner)	Selskapets aksjekapital	Eierandel i %	Antall aksjer / andeler	Anskaffelses- kost	Bokført verdi/ markedsverdi
Til virkelig verdi over resultatet					
Sandnes Sparebank	230 149	15,1 %	3 485 009	149 476	190 804
Børsnoterte selskaper				149 476	190 804
SR-Kombinasjon A			30 000	30 000	44 332
SR-Rente			56 389	56 218	56 312
SR-Utbytte A			20 000	20 000	37 948
Verdipapirfond				106 218	138 592
Hybridkapital				88 481	89 935
SpareBank 1 Markets	529 221	5,6 %	176 341	37 102	20 000
Øvrige ikke børsnoterte selskaper				9 302	6 173
Sum unoterte selskaper				46 404	26 173
Sum til virkelig verdi over resultatet aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser				390 579	445 504
Tilgjengelig for salg					
Visa Norge IFS					60 303
Ikke børsnoterte selskaper					948
Sum tilgjengelig for salg					61 251
Sum aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser morbank					506 755

(fortsettelse av note 29)

Plasseringer i aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser

Konsern (beløp i tusen kroner)	Selskapets aksjekapital	Eierandel i %	Antall aksjer /andeler	Anskaffelses- kost	Bokført verdi/ markedsverdi
Til virkelig verdi over resultatet					
Sum børsnoterte selskaper morbank				149 476	190 804
Sum kombinasjonsfond morbank				106 218	138 592
Hybridkapital morbank				88 481	89 935
Sum unoterte selskaper morbank				46 404	26 173
HitecVision Asset Solutions, L.P.		1,19		22 955	36 768
SR PE-Feeder III KS		40,50		25 336	23 968
Optimarin AS		14,75		23 588	23 622
Monner AS		34,00		23 000	23 000
HitecVision Private Equity IV LP		2,00		22 412	14 834
Offshore Merchant Partners Asset Yield Fund, LP		1,31		14 817	14 419
SR PE-Feeder IV AS		25,21		13 507	13 357
Energy Ventures IV LP		0,70		14 037	11 530
Øvrige unoterte selskaper i datterselskaper				67 089	47 660
Sum unoterte i datterselskaper				226 741	209 158
Sum unoterte selskaper konsern				273 145	235 331
Sum til virkelig verdi over resultatet aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser				617 320	654 662
Tilgjengelig for salg					
Ikke børsnoterte selskaper morbank					61 251
Ikke børsnoterte selskaper i datterselskaper					1 195
Sum aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser konsern					717 108

NOTE 30 IMMATERIELLE EIENDELER

(tall i mill kroner)

Morbank				Konsern		
Kunde kontrakter	Goodwill	Totalt	2017	Totalt	Goodwill	Kunde kontrakter
3	-	3	Anskaffelseskost 1.1.2017	95	81	14
-	-	-	Tilgang	9	7	2
-	-	-	Avgang	-	-	-
3	-	3	Anskaffelseskost 31.12.2017	104	88	16
3	-	3	Akkumulert avskrivning og nedskrivning 1.1.2017	6	-	6
-	-	-	Årets avgang	-	-	-
-	-	-	Årets avskrivning og nedskrivning	2	-	2
3	-	3	Akkumulert avskrivning og nedskrivning 31.12.2017	8	-	8
-	-	-	Balanseført verdi 31.12.2017	96	88	8
Fordeling av balanseført verdi						
-	-	-	SR-Forvaltning - kjøp av 33,3 prosent av aksjene i 2009	20	20	-
-	-	-	SpareBank 1 Regnskapshuset SR - kjøp av SpareBank 1 Regnskapshuset Østland sine Rogalandsavdelinger i 2015	26	24	2
-	-	-	SpareBank 1 Regnskapshuset SR - kjøp av 100 % av aksjene i ODB-Regnskap AS i 2015	11	9	2
-	-	-	SpareBank 1 Regnskapshuset SR - kjøp av 100 % av aksjene i Advis AS i 2016	30	28	2
-	-	-	SpareBank 1 Regnskapshuset SR - kjøp av 100 % av aksjene i Regnskaps Partner AS i 2017	8	6	2
-	-	-	SpareBank 1 Regnskapshuset SR - kjøp av 100 % av aksjene i Reto Regnskap AS i 2017	1	1	-
-	-	-	Balanseført verdi 31.12.2017	96	88	8
2016						
3	-	3	Anskaffelseskost 1.1.2016	63	53	10
-	-	-	Tilgang	32	28	4
-	-	-	Avgang	-	-	-
3	-	3	Anskaffelseskost 31.12.2016	95	81	14
1	-	1	Akkumulert avskrivning og nedskrivning 1.1.2016	2	-	2
-	-	-	Årets avgang	-	-	-
2	-	2	Årets avskrivning og nedskrivning	4	-	4
3	-	3	Akkumulert avskrivning og nedskrivning 31.12.2016	6	-	6
-	-	-	Balanseført verdi 31.12.2016	89	81	8
Fordeling av balanseført verdi						
-	-	-	SR-Forvaltning - kjøp av 33,3 prosent av aksjene i 2009	20	20	-
-	-	-	SpareBank 1 SR Bank - kjøp av kundekontrakter fra Swedbank i 2015	-	-	-
-	-	-	SpareBank 1 Regnskapshuset SR - kjøp av SpareBank 1 Regnskapshuset Østland sine Rogalandsavdelinger i 2015	27	24	3
-	-	-	SpareBank 1 Regnskapshuset SR - kjøp av 100 % av aksjene i ODB-Regnskap AS i 2015	12	9	3
-	-	-	SpareBank 1 Regnskapshuset SR - kjøp av 100 % av aksjene i Advis AS i 2016	30	28	2
-	-	-	Balanseført verdi 31.12.2016	89	81	8

Beløpene framkommer som differanse mellom identifiserbare eiendeler inklusive merverdi og kostpris for de identifiserbare eiendelene. Goodwill postens elementer relaterer seg til framtidig inntjening i selskapet, og underbygges av nåverdiregninger av framtidig forventet inntjening, som dokumenterer en framtidig økonomisk fordel ved kjøp av selskapet. Goodwill postens elementer verddivurderes årlig og nedskrives dersom det etter en konkret vurdering er grunnlag for det.

NOTE 31 VARIGE DRIFTSMIDLER

(tall i mill kroner)

Morbank							
Bygn. og fast eiendom	Mask, inv. og transp. midl.	Totalt			Totalt	Konsern Mask, inv. og transp. midl.	Bygn. og fast eiendom
251	834	1 085	Anskaffelseskost	1.1.2017	1 301	921	381
5	45	50	Tilgang		156	52	104
10	233	243	Avgang ¹⁾		243	233	10
246	646	892	Anskaffelseskost	31.12.2017	1 214	740	475
120	612	732	Akkumulert avskrivning og nedskrivning	1.1.2017	807	685	122
4	64	68	Årets avskrivning		72	68	4
-	-	-	Årets nedskrivning		-	-	-
4	233	237	Årets avgang ¹⁾		237	233	4
120	443	563	Akkumulert avskrivning og nedskrivning	31.12.2017	642	520	122
126	203	329	Balanseført verdi	31.12.2017	572	219	353
399			Virkelig verdi				399
261	753	1 014	Anskaffelseskost	1.1.2016	1 149	836	313
-10	95	85	Tilgang		167	99	68
-	14	14	Avgang		14	14	-
251	834	1 085	Anskaffelseskost	31.12.2016	1 301	921	381
116	557	673	Akkumulert avskrivning og nedskrivning	1.1.2016	745	627	118
4	66	70	Årets avskrivning		73	69	4
-	3	3	Årets nedskrivning		3	3	-
-	14	14	Årets avgang		14	14	-
120	612	732	Akkumulert avskrivning og nedskrivning	31.12.2016	807	685	122
127	203	330	Balanseført verdi	31.12.2016	573	220	353
391			Virkelig verdi				391

¹⁾ Inkludert i årets avgang er 233 mill kroner relatert til utrangerte driftsmidler.**Sikkerhetsstillelse**

Konsernet har ikke pantsatt eller akseptert andre rådighetsbegrensninger for sine anleggsmidler.

Omvurderinger/avskrivning

Konsernet foretar ikke løpende omvurderinger av anleggsmidler. I forbindelse med første gangs implementering av IFRS ble bygninger vurdert til kostpris med fradrag for akkumulerte avskrivninger i henhold til dagens norske regelverk. Prosentsats for ordinære avskrivninger er 10 til 33 prosent for maskiner, inventar og transportmidler og 2 prosent for bankbygg og annen fast eiendom.

Bygninger og fast eiendom

Av samlet bokført verdi på bygninger og fast eiendom er 114 mill kroner til bruk i bankvirksomheten. Virkelig verdi på bygningsmassen er fastsatt ved takst.

Operasjonelle leieavtaler

Konsernet har ingen vesentlige operasjonelle leieavtaler.

NOTE 32 ANDRE EIENDELER

(tall i mill kroner)

Morbank			Konsern	
2016	2017		2017	2016
10	11	Opptjente ikke mottatte inntekter fra SpareBank 1 Bolig- og Næringskreditt	11	10
30	14	Forskuddsbetalte kostnader	18	32
9	1	Overfinansiering av pensjonsforpliktelser	1	9
200	200	Kapitalinnskudd SR-Bank Pensjonskasse	200	200
46	-	Uoppgjorte handler	-	46
49	169	Andre eiendeler	548	325
344	395	Sum andre eiendeler	778	622

NOTE 33 INNSKUDD FRA KUNDER

(tall i mill kroner)

Morbank			Konsern	
2016	2017		2017	2016
75 076	79 553	Innskudd fra og gjeld til kunder uten avtalt løpetid	79 317	74 821
11 102	16 070	Innskudd fra og gjeld til kunder med avtalt løpetid	16 054	11 087
5	12	Påløpte renter	12	5
86 183	95 635	Sum innskudd fra kunder	95 384	85 913
Innskudd fordelt på sektor og næring				
1 166	1 200	Jordbruk/skogbruk	1 200	1 166
460	464	Fiske/fiskeoppdrett	464	460
1 226	1 310	Bergverksdrift/utvinning	1 310	1 226
1 305	1 144	Industri	1 144	1 305
1 968	2 183	Kraft og vannforsyning/bygg og anlegg	2 183	1 968
2 529	2 262	Varehandel, hotell og restaurantvirksomhet	2 262	2 529
2 084	1 989	Utenriks sjøfart, rørtransport, øvrig transport	1 989	2 084
5 640	6 249	Eiendomsdrift	6 249	5 640
9 710	9 005	Tjenesteytende virksomhet	8 754	9 440
17 923	25 969	Offentlig forvaltning og finansielle tjenester	25 969	17 923
44 011	51 775	Sum næring	51 525	43 741
42 908	44 246	Personmarked	44 246	42 908
5	12	Påløpte renter	12	5
-741	-399	Netto konsernkonti valuta ¹⁾	-399	-741
86 183	95 635	Sum innskudd fordelt på sektor og næring	95 384	85 913
Innskudd fordelt på geografiske områder				
63 349	69 951	Rogaland	69 700	63 079
6 784	8 532	Agder-fylkene	8 532	6 784
8 617	9 660	Hordaland	9 660	8 617
1 023	2 072	Utland	2 072	1 023
6 410	5 420	Øvrige	5 420	6 410
86 183	95 635	Sum innskudd fordelt på geografiske områder	95 384	85 913

¹⁾ Utlån til kunder med positiv saldo på konsernkonti

NOTE 34 GJELD STIFTET VED UTSTEDELSE AV VERDIPAPIRER

(tall i mill kroner)

Morbank			Konsern		
NOK	Valuta	Sum	Sum	Valuta	NOK
-	2 336	2 336	Andre langsiktige låneopptak	2 336	-
11 952	35 188	47 140	Obligasjonsgjeld ¹⁾	63 180	22 968
219	1 052	1 271	Verdijusteringer	1 103	189
115	445	560	Påløpte renter	586	135
12 286	39 021	51 307	Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	67 205	23 292

Forfallstidspunkt på gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer

Valuta	NOK	Sum	Forfall	Sum	Valuta	NOK
2 733	8 127	10 860	2018	10 860	8 127	2 733
1 119	5 341	6 460	2019	11 464	5 341	6 123
1 703	6 503	8 206	2020	18 120	11 423	6 697
1 169	7 764	8 933	2021	16 281	15 112	1 169
4 025	4 927	8 952	2022	13 703	9 678	4 025
1 537	1 357	2 894	2023	8 762	7 226	1 536
-	5 002	5 002	2024 og forfall etter	11 307	10 298	1 009
12 286	39 021	51 307	Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	90 497	67 205	23 292

¹⁾ Egne obligasjoner og sertifikater er fratrukket.

Konsern	Balanse	Emitert	Forfalt/innløst	Valutakurs- og	Balanse
Endring av gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	31.12.2017	2017	2017	andre endringer	31.12.2016
Andre langsiktige låneopptak	2 336	1 125		121	1 090
Obligasjoner, nominell verdi	86 148	15 178	-9 471	3 905	76 536
Verdijusteringer	1 292			-658	1 950
Påløpte renter	721			22	699
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	90 497	16 303	-9 471	3 390	80 275

NOTE 35 ANNEN GJELD OG ANDRE FORPLIKTELSE

(tall i mill kroner)

Morbank			Konsern	
2016	2017		2017	2016
		Annen gjeld		
351	383	Pensjonsforpliktelser (note 24)	402	378
88	13	Spesifiserte tapsavsetninger garantier	13	5
30	115	Leverandørgjeld	142	58
39	40	Skattetrekk	55	55
146	-	Uoppgjorte handler	-	146
207	149	Annen gjeld	133	222
65	66	Påløpte feriepenge	92	92
137	194	Øvrige påløpte kostnader	245	191
1 063	960	Sum annen gjeld	1 082	1 147
		Stilte garantier (avtalte garantibeløp)		
910	882	Betalingsgarantier	882	910
2 554	2 421	Kontraktsgarantier	2 421	2 554
2 405	2 052	Lånegarantier	2 052	2 405
130	156	Garantier for skatter	156	130
3 760	3 532	Annet garantiansvar	3 609	3 836
9 759	9 043	Sum garantier kunder	9 120	9 835
588	588	Andre garantier	588	588
10 347	9 631	Sum stilte garantier	9 708	10 423
		Andre forpliktelser		
5 371	5 000	Ubenyttede kreditter til kredittinstitusjoner	-	-
19 154	18 978	Ubenyttede kreditter til kunder	22 712	21 037
1 558	4 824	Innvilgede lånetilsagn	4 749	1 650
23	45	Remburser	45	23
26 106	28 847	Sum andre forpliktelser	27 506	22 710
		Pantstillelser		
17 096	19 920	Pantstillelser i verdipapirer	19 920	17 096

Pågående rettsvister

Konsernet er part i flere rettsaker med et samlet økonomisk omfang som ikke vurderes å ha vesentlig betydning tatt i betraktning at konsernet har foretatt tapsavsetninger i de saker hvor det antas å være sannsynlighetsovervekt for at konsernet vil lide tap som følge av rettsakene.

Operasjonelle leasingbetalinger

Konsernets operasjonelle leasingavtaler har en løpetid på 3 - 5 år. Den årlige kostnaden er på omtrent 3 mill kroner.

NOTE 36 BUNDNE MIDLER

(tall i mill kroner)

Morbank			Konsern	
2016	2017		2017	2016
39	40	Skattetrekk	55	55
39	40	Sum bundne midler	55	55

NOTE 37 ANSVARLIG LÅNEKAPITAL

(tall i mill kroner)

Morbank					Konsern			
2016	2017	Hovedstol	Betingelser		Forfall	Første forfallstidspunkt	2017	2016
Tidsbegrenset								
-	300	300	NOK	3 mnd Nibor + 1,45 % p.a.	2029	2024	300	-
-	625	625	NOK	3 mnd Nibor + 1,52 % p.a.	2028	-	625	-
499	499	500	NOK	3 mnd Nibor + 1,80 % p.a.	2023	2018	499	499
465	492	50	EUR	6 mnd Euribor + 1,725 % p.a.	2030	2030	492	465
825	-	825	NOK	3 mnd Nibor + 2,75 % p.a.	2022	2017	-	825
1 789	1 916	Sum tidsbegrenset					1 916	1 789
Fondsobligasjon								
732	723	684	NOK	9,35 % p.a. til 9.12.2019, deretter 3 mnd Nibor + 5,75 % p.a.		2019	723	732
116	116	116	NOK	3 mnd Nibor + 4,75 % p.a. til 9.12.2019, deretter Nibor + 5,75 % p.a.		2019	116	116
848	839	Sum fondsobligasjon					839	848
9	9	Påløpte renter					9	9
2 646	2 764	Sum ansvarlig lånekapital					2 764	2 646

Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjon i utenlandsk valuta inngår i konsernets totale valutaposisjon slik at det ikke er valutarisiko knyttet til lånene. Av totalt 2 764 mill kroner i ansvarlig lånekapital teller 797 mill kroner som kjernekapital og 1 897 mill kroner som tidsbegrenset ansvarlig kapital. Aktiverte kostnader ved låneopptak blir reflektert i beregning av amortisert kost.

Konsern

Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån ¹⁾	2017	2016
Ordinær ansvarlig lånekapital, nominell verdi	1 916	1 778
Fondsobligasjonslån, nominell verdi	797	791
Verdijusteringer	42	68
Påløpte renter	9	9
Sum ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån	2 764	2 646

Endring av gjeld stiftet ved utstedelse av ansvarlig lån/fondsobligasjonslån ¹⁾	Balanse 31.12.2017	Emitert/salg egne 2017	Forfalt/innløst 2017	Valutakurs- og andre endringer 2017	Balanse 31.12.2016
Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital, nominell verdi	1 916	925	-825	38	1 778
Fondsobligasjonslån, nominell verdi	797	5	-	1	791
Verdijusteringer	42	-	-	-26	68
Påløpte renter	9	-	-	-	9
Sum ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån	2 764	930	-825	13	2 646

¹⁾ Noten er identisk for morbank.

NOTE 38 INVESTERINGER I EIERINTERESSER

Datterselskap, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Firma	Anskaffelses- tidspunkt	Forretnings- kontor	Eierandel i prosent ¹⁾
Investeringer i datterselskaper			
Aksjer eid av morbanken			
EiendomsMegler 1 SR-Eiendom	1990	Stavanger	100,00
SR-Forvaltning	2001	Stavanger	100,00
FinStart Nordic	2005	Stavanger	100,00
SpareBank 1 Regnskapshuset SR	2015	Stavanger	100,00
Finansparken Bjergsted	2014	Stavanger	100,00
Rygir Industrier konsern	2012	Stavanger	100,00
SR-Boligkreditt	2015	Stavanger	100,00
Aksjer eid av datterselskaper			
Jærmegleren	2007	Stavanger	100,00
Investeringer i tilknyttede selskaper			
SpareBank 1 Boligkreditt	2005	Stavanger	7,96
SpareBank 1 Næringskreditt	2009	Stavanger	19,24
BN Bank	2008	Trondheim	23,50
SpareBank 1 Kredittkort	2012	Trondheim	17,85
Samarbeidende Sparebanker Bankinvest	2010	Oslo	3,27
SpareBank 1 Betaling	2015	Oslo	19,70
SMB Lab	2017	Trondheim	20,00
Investeringer i felleskontrollert virksomhet			
SpareBank 1 Gruppen	1996	Oslo	19,50
SpareBank 1 Banksamarbeidet	2004	Oslo	18,00

¹⁾ Stemmeandel og eierandel er lik for alle selskaper

(fortsettelse av note 38)

Datterselskap**Aksjer i datterselskap morbank**

Investeringer er bokført til anskaffelseskost i morbanken. Det foretas full konsolidering i konsernregnskapet.

(beløp i tusen kroner)

2017	Selskapets aksjekapital	Eierandel i prosent	Antall Pålydende aksjer	Pålydende verdi	Eiendeler	Gjeld	Sum inntekter	Sum kostnader	Selskapets årsresultat	Bokført verdi
SR-Boligkreditt	4 000 000	100,00	4 000 000	4 000 000	44 248 427	40 042 135	276 490	1 960	204 580	4 000 150
Sum investeringer i kredittinstitusjoner			4 000 000	4 000 000	44 248 427	40 042 135	276 490	1 960	204 580	4 000 150
EiendomsMegler 1 SR-Eiendom	1 500	100,00	150	1 500	172 994	95 878	391 670	365 014	19 784	97 205
FinStart Nordic	47 000	100,00	4 700	47 000	229 982	779	7 065	579	4 640	224 225
SR-Forvaltning	6 000	100,00	6 000	6 000	74 456	31 214	63 747	30 268	25 097	29 018
SpareBank 1 Regnskapshuset SR	900	100,00	9 000	900	112 738	27 276	98 283	94 762	2 401	80 125
Rygir Industrier konsern	14 400	100,00	90 000	14 400	305 347	121 626	9 330	28 287	-18 012	164 382
Finansparken Bjergsted	48 000	100,00	8 000	48 000	308 975	49 995	475	184	219	258 016
Sum andre investeringer			117 800	1 204 492	1 204 492	326 768	570 570	519 094	34 129	852 971
Sum investeringer i datterselskap morbank			4 117 800	45 452 919	45 452 919	40 368 903	847 060	521 054	238 709	4 853 121

2016

SpareBank 1 SR-Finans	167 000	100,00	334 000	167 000	6 856 713	5 908 519	231 318	55 150	63 044	883 228
SR-Boligkreditt	2 025 000	100,00	2 025 000	2 025 000	30 144 313	28 033 602	120 958	5 543	84 851	2 025 150
Sum investeringer i kredittinstitusjoner			2 192 000	2 192 000	37 001 026	33 942 121	352 276	60 693	147 895	2 908 378
EiendomsMegler 1 SR-Eiendom	1 500	100,00	150	1 500	148 051	80 899	349 878	333 723	11 698	97 205
SR-Investering	35 000	100,00	3 500	35 000	170 757	6 193	-153	617	639	164 225
SR-Forvaltning	6 000	100,00	6 000	6 000	65 337	26 802	55 710	27 579	21 097	29 018
SpareBank 1 Regnskapshuset SR	800	100,00	8 000	800	92 693	19 632	81 742	80 140	1 026	70 125
Rygir Industrier konsern	14 400	100,00	90 000	14 400	197 045	4 905	13	2 237	-1 555	186 246
Etis Eiendom							62	79	-6	-
Finansparken Bjergsted	48 000	100,00	8 000	48 000	272 610	13 849	1 289	328	742	258 016
Sum andre investeringer			105 700	105 700	946 493	152 280	488 541	444 703	33 641	804 835
Sum investeringer i datterselskap morbank			2 297 700	22 647 700	37 947 519	34 094 401	840 817	505 396	181 536	3 713 213

(fortsettelse av note 38)

Investeringer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

(tall i mill kroner)

Morbank			Konsern	
2016	2017		2017	2016
3 172	2 884	Balanseført verdi 1.1.	4 460	4 792
-288	-521	Tilgang/avgang	-507	-259
-	-	Egenkapital endringer	-49	114
-	-	Resultatandel	413	384
-	-	Utbetalt utbytte	-364	-571
2 884	2 363	Balanseført verdi 31.12.	3 953	4 460
-	-	Resultatandel fra SpareBank 1 Gruppen	349	317
-	-	Resultatandel fra SpareBank 1 Boligkreditt	-25	-14
-	-	Resultatandel fra SpareBank 1 Næringskreditt	13	22
-	-	Resultatandel fra BN Bank	70	61
-	-	Resultatandel fra SpareBank 1 Banksamarbeidet	3	2
-	-	Resultatandel fra Samarbeidende Sparebanker Bankinvest	2	2
-	-	Resultatandel fra SpareBank 1 Kredittkort	15	23
-	-	Resultatandel fra Admisenteret	-	-
-	-	Resultatandel fra SpareBank 1 Betaling	-14	-29
486	228	Utbytte fra SpareBank 1 Gruppen	-	-
21	19	Utbytte fra SpareBank 1 Boligkreditt	-	-
22	19	Utbytte fra SpareBank 1 Næringskreditt	-	-
40	94	Utbytte fra BN Bank	-	-
2	4	Utbytte fra Samspar Bankinvest	-	-
-	12	Utbytte fra Admisenteret	12	-
571	376	Sum inntekter	425	384

Investeringene i alle selskap vurderes etter kostmetoden i morbanken og egenkapitalmetoden i konsernet.

Investeringer i Felleskontrollert virksomhet i konsernet 31.12.2017 inkluderer goodwill på 23 mill kroner (23 mill kroner).

Konsernets eierandeler i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

(tall i mill kroner)

2017		Eiendeler	Gjeld	Inntekter	Kostnader	Resultat	Bokført verdi 31.12.	Eierandel i %	Antall aksjer
SpareBank 1 Gruppen	Oslo	13 777	12 165	3 493	3 062	349	1 634	19,50	381 498
SpareBank 1 Banksamarbeidet	Oslo	200	171	199	196	3	29	18,00	
SpareBank 1 Boligkreditt	Stavanger	20 871	19 974	-28	-5	-25	793	7,96	5 228 563
BN Bank	Trondheim	6 150	5 237	151	58	70	819	23,50	3 317 338
SpareBank 1 Næringskreditt	Stavanger	2 400	2 006	20	3	13	363	19,24	2 808 999
Samarbeidene Sparebanker Bankinvest	Oslo	25	3	2	-	2	20	3,27	354
SpareBank 1 Kredittkort	Trondheim	1 066	858	90	20	15	208	17,85	515 604
SpareBank 1 Betaling	Oslo	58	-	-2	-	-14	63	19,70	1 635
SMB Lab	Trondheim	20	1	-	-	-	19	20,00	20 000
Andre investeringer							5		
Sum		30 790	28 250	432	272	413	3 953		

2016

SpareBank 1 Gruppen	Oslo	12 302	10 783	2 745	2 351	317	1 542	19,50	381 498
SpareBank 1 Banksamarbeidet	Oslo	175	150	185	183	2	25	17,74	
SpareBank 1 Boligkreditt	Stavanger	34 987	33 604	-15	5	-14	1 390	13,87	8 778 079
Admi-senteret	Jørpeland					-	4	50,00	80
BN Bank	Trondheim	6 531	5 686	139	52	61	845	23,50	3 317 338
SpareBank 1 Næringskreditt	Stavanger	2 990	2 572	27	2	22	422	21,92	3 200 978
Samarbeidene Sparebanker Bankinvest	Oslo	23	3	2	-	2	20	3,27	354
SpareBank 1 Kredittkort	Trondheim	965	772	92	42	23	193	17,87	515 910
SpareBank 1 Mobilbetaling	Oslo		-	-	-	-29	18	19,70	1 635
Andre investeringer							1		
Sum		57 973	53 570	3 175	2 635	384	4 460		

NOTE 39 VESENTLIGE TRANSAKSJONER MED NÆRSTÅENDE PARTER

(tall i mill kroner)

Med nærstående parter menes her tilknyttede selskaper, felleskontrollert virksomhet, datterselskaper og nærstående til ledende ansatte og styremedlemmer. Bankens mellomværende med ledende ansatte og medlemmer av styret vises i note 22.

Datterselskap

2017	Utlån 31.12.	Innskudd 31.12.	Rente-inntekter	Rente-kostnader	Provisjons-inntekter	Andre inntekter	Drifts-kostnader
EiendomsMegler 1	-	45	2	2	-	1	-
SR-Forvaltning	-	64	-	-	32	1	-
FinStart Nordic	-	10	1	-	-	-	2
Regnskapshuset SR	-	18	-	-	-	-	-
SR-Boligkreditt	-	2 203	11	9	26	-	-
Rygir Industrier konsern	91	37	3	1	-	-	-
Finansparken Bjergsted	75	77	-	1	-	-	-
Sum datterselskaper	166	2 454	17	13	58	2	2

2016

SR-Finans	5 675	1	120	-	18	-	-
EiendomsMegler 1	-	39	3	-	-	1	-
SR-Forvaltning	-	57	-	1	28	-	-
SR-Investering	6	-	-	-	-	-	-
Regnskapshuset SR	-	10	-	-	-	-	1
SR-Boligkreditt	-	553	44	6	15	-	-
Rygir Industrier konsern	-	26	-	-	-	-	-
Etis Eiendom	-	-	-	-	-	-	-
Finansparken Bjergsted	-	140	-	1	-	-	-
Sum datterselskaper	5 681	826	167	8	61	1	1

Tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

2017	Utlån 31.12.	Innskudd 31.12.	Rente-inntekter	Rente-kostnader	Provisjons-inntekter	Andre inntekter	Drifts-kostnader
SpareBank 1 Gruppen	1 942	-	41	-	294	-	-
SpareBank 1 Banksamarbeidet	-	-	-	-	-	-	171
SpareBank 1 Boligkreditt	-	678	-	2	146	-	-
SpareBank 1 Næringskreditt	-	255	-	2	3	-	-
Samarbeidende Sparebanker Bankinvest	3	-	-	-	-	-	-
SpareBank 1 Kredittkort	878	-	23	-	56	-	-
Sum tilknyttede og felles-kontrollerte selskaper	2 823	933	64	4	499	-	171

2016

SpareBank 1 Gruppen	1 692	-	25	-	280	-	-
SpareBank 1 Banksamarbeidet	-	-	-	-	-	-	169
SpareBank 1 Boligkreditt	5	425	-	4	145	-	-
Admiseret	12	2	1	-	-	-	-
SpareBank 1 Næringskreditt	-	406	-	5	4	-	-
Samarbeidende Sparebanker Bankinvest	3	-	-	-	-	-	-
SpareBank 1 Kredittkort	770	-	22	-	61	-	-
Sum tilknyttede og felleskontrollerte selskaper	2 482	833	48	9	490	-	169

(fortsettelse av note 39)

Transaksjoner med nærstående til konsernledelsen ¹⁾

Det har ikke vært transaksjoner med nærstående til konsernledelsen.

Transaksjoner med nærstående til styret ¹⁾

2017 (tall i tusen kroner)	Utlån 31.12. ²⁾	Rente- inntekter	Andre inntekter
Birthe Cecilie Lepsøe	582 392	4 293	-

¹⁾ Inklusive transaksjoner til nærstående personer og til selskaper hvor nærstående personer er nøkkelpersoner.

²⁾ Inklusive lånerammer, derivater og garantier.

NOTE 40 AKSJEKAPITAL OG EIERSTRUKTUR

Aksjekapital

SpareBank 1 SR-Bank sin aksjekapital utgjør 6 393 777 050 kroner fordelt på 255 751 082 aksjer, hver pålydende 25 kroner.

Aksjekapitalen (tidligere eierandelskapitalen) er tatt opp på følgende måte/tidspunkt:

År		Endring i aksjekapital	Total aksjekapital	Antall aksjer
1994	Offentlig emisjon	744,0	744,0	7 440 000
2000	Ansatt emisjon	5,0	749,0	7 489 686
2001	Ansatt emisjon	4,8	753,8	7 538 194
2004	Fondsemisjon	150,8	904,6	9 045 834
2005	Fondsemisjon/splitt	226,1	1 130,7	22 614 585
2007	Rettet emisjon	200,0	1 330,7	26 613 716
2007	Fondsemisjon/splitt	443,5	1 774,2	70 969 909
2008	Utbytteemisjon	91,7	1 866,0	74 638 507
2008	Ansatt emisjon	6,6	1 872,6	74 903 345
2009	Fondsemisjon/splitt	374,5	2 247,1	89 884 014
2009	Rettet emisjon	776,2	3 023,3	120 933 730
2010	Ansatt emisjon	7,8	3 031,1	121 243 427
2010	Emisjon Kvinnherad	151,7	3 182,8	127 313 361
2012	Omdanning aksjebank	1804,4	4 987,2	199 489 669
2012	Rettet emisjon	1406,5	6 393,8	255 751 082

Foruten aksjekapital består egenkapitalen av overkursfond, fond for urealiserte gevinster, hybridkapital og annen egenkapital.

Utbyttepolitikk

SpareBank 1 SR-Bank har som økonomisk mål for sin virksomhet å oppnå resultater som gir god og stabil avkastning på bankens egenkapital og derigjennom skape verdier for eierne ved konkurransedyktig avkastning i form av utbytte og verdistigning på aksjene. Ved fastsettelse av størrelsen på årlig utbytte skal det tas hensyn til konsernets kapitalbehov, herunder kapitaldekningskrav, samt konsernets mål og strategiske planer. Med mindre kapitalbehovet tilsier noe annet, er styrets mål at om lag halvparten av årets resultat etter skatt utdeles som utbytte.

Omsetning av egne aksjer i 2017

(tall i tusen kroner)	Antall aksjer	Pålydende verdi
Beholdning pr 31.12.2016	108 983	2 725
Omsatt i 2017	97 774	2 444
Beholdning pr 31.12.2017	206 757	5 169

(fortsettelse av note 40)

De 20 største aksjeeierne pr 31.12.2017

Eier	Aksjer	Prosent- andel
Sparebankstiftelsen SR-Bank	72 419 305	28,3%
Folketrygdfondet	16 987 715	6,6%
State Street Bank and Trust Co, U.S.A.	8 913 352	3,5%
SpareBank 1-stiftinga Kvinnherad	6 226 583	2,4%
Vpf Nordea Norge Verdi	5 957 547	2,3%
Danske Invest Norske Instit. II	3 574 538	1,4%
Verdipapirfondet DNB Norge (IV)	3 539 205	1,4%
Odin Norge	3 506 393	1,4%
State Street Bank and Trust Co, U.S.A.	3 024 820	1,2%
Clipper AS	2 565 000	1,0%
Pareto Aksje Norge	2 223 764	0,9%
KAS Bank NV, Nederland	1 935 270	0,8%
Danske Invest Norske Aksjer Inst.	1 902 194	0,7%
Morgan Stanley and Co Intl plc, U.K.	1 885 627	0,7%
JPMorgan Chase Bank N.A., U.S.A.	1 880 641	0,7%
KLP Aksjenorge Indeks	1 810 920	0,7%
Westco AS	1 662 987	0,7%
Pareto AS	1 640 867	0,6%
Vpf Nordea Norge Avkastning	1 639 620	0,6%
Forsvarets Personellservice	1 513 556	0,6%
Sum 20 største	144 809 904	56,6%
Øvrige eiere	110 941 178	43,4%
Utstedte aksjer	255 751 082	100,0 %

Totalt antall aksjeeiere pr 31.12.2017 er 10.834. Dette er en økning på 406 fra årskiftet 2016. Andel aksjer hjemmehørende i Rogaland, Hordaland og Agder-fylkene er 44,7 prosent, og utenlandsandelen er 23,5 prosent. Det vises forøvrig til oversikt over aksjeeiere i styret og representantskapet. For flere detaljer vedrørende aksjen i SpareBank 1 SR-Bank henvises til eget kapittel i årsrapporten.

De 20 største aksjeeierne pr 31.12.2016

Eier	Aksjer	Prosent- andel
Sparebankstiftelsen SR-Bank	72 419 305	28,3%
Gjensidige Forsikring ASA	12 308 416	4,8%
State Street Bank and Trust Co, U.S.A.	7 561 759	3,0%
Vpf Nordea Norge Verdi	7 454 497	2,9%
SpareBank 1-stiftinga Kvinnherad	6 226 583	2,4%
Wimoh Invest AS	5 761 169	2,3%
Odin Norge	4 384 644	1,7%
Danske Invest Norske Instit. II	3 646 410	1,4%
Pareto Aksje Norge	3 065 035	1,2%
Verdipapirfondet DNB Norge (IV)	2 963 871	1,2%
State Street Bank and Trust Co, U.S.A.	2 851 948	1,1%
Clipper AS	2 565 000	1,0%
State Street Bank and Trust Co, U.S.A.	2 247 876	0,9%
Verdipapirfondet Alfred Berg Gambak	1 833 914	0,7%
KAS Bank NV, Nederland	1 804 586	0,7%
Danske Invest Norske Aksjer Inst.	1 770 594	0,7%
Folketrygdfondet	1 688 000	0,7%
JPMorgan Chase Bank, U.S.A.	1 671 233	0,7%
Vpf Nordea Avkastning	1 664 410	0,7%
Westco	1 658 537	0,6%
Sum 20 største	145 547 787	56,9%
Øvrige eiere	110 203 295	43,1%
Utstedte aksjer	255 751 082	100,0 %

Totalt antall aksjeeiere pr 31.12.2016 er 10.428. Dette er en økning på 275 fra årskiftet 2015. Andel aksjer hjemmehørende i Rogaland, Hordaland og Agder-fylkene er 49,9 prosent, og utenlandsandelen er 19,1 prosent. Det vises forøvrig til oversikt over aksjeeiere i styret og representantskapet. For flere detaljer vedrørende aksjen i SpareBank 1 SR-Bank henvises til eget kapittel i årsrapporten.

Hybridkapital

(tall i mill kroner)

Konsern ¹⁾

2017	Hovedstol	Betingelser	Forfall	Første forfalls tidspunkt	2017	2016
Hybridkapital	150 NOK	3 mnd NIBOR + 3,20%		2022	150	-

Endring av hybridkapital	Balanse 31.12.2017	Emitert 2017	Forfalt/innløst 2017	Valutakurs- og andre endringer 2017	Balanse 31.12.2016
Hybridkapital	150	150	-	-	-
Sum hybridkapital	150	150	-	-	-

¹⁾ Noten er identisk for morbank.**NOTE 41 VIRKSOMHET SOM SKAL SELGES**

(tall i mill kroner)

I posten inngår eiendeler som SpareBank 1 SR-Bank eier i ordinær virksomhet og som er besluttet solgt. SpareBank 1 SR-Bank etablerer, som en del av sin forretningsvirksomhet, investeringsprosjekter for salg til sine kunder. SpareBank 1 SR-Bank må også, som en del av sin forretningsvirksomhet, av ulike årsaker overta eiendeler fra enkelte av sine kunder. Slike eiendeler kan også vurderes som virksomhet som skal selges.

Konsern ¹⁾	Eiet siden	Eierandel	2017 Bokført verdi	2016 Bokført verdi
Energiveien Eiendom Holding AS ²⁾	2008	0 %	-	22
Bokført verdi 31.12.			-	22

Posten er vurdert til virkelig verdi i regnskapet og som virksomheter som skal selges.

¹⁾ Noten er identisk for morbank

²⁾ SpareBank 1 SR-Bank sin eierandel 31.12.2016 var 16,80 % og ble ikke ansett som investering i tilknyttet virksomhet da det ikke var grunnlag for å utøve kontroll. Investeringen ble av den grunn ikke regnskapsført etter egenkapitalmetoden. Aksjeposten er solgt i 2017.

NOTE 42 IFRS 9 FINANSIELLE INSTRUMENTER

IFRS 9 Finansielle instrumenter skal erstatte dagens IAS 39 Finansielle instrumenter – innregning og måling. IFRS 9 omhandler innregning, klassifisering og måling, nedskrivning, fraregning av finansielle eiendeler og forpliktelser samt sikringsbokføring. IFRS 9 er gjeldende fra 1. januar 2018 og er godkjent av EU. Det er adgang til tidlig anvendelse av standarden. Det vil ikke SpareBank1 SR-Bank benytte seg av.

I 2015 satte SpareBank 1-alliansen sammen et tverrfaglig implementeringsteam med deltakere fra alle bankene som anvender IFRS, som har forberedt gjennomføring og implementering av IFRS 9 ('Prosjektet'). Prosjektet har en styringsgruppe, og følgende undergrupper:

1. Modeller og metodikk

Utvikling av beregningsløsning og modeller for å etablere forventningsrette fremadskuende estimater for forventet tap

2. Strategi, organisering og prosesser

Definere opp hvordan organiseringen av det løpende arbeidet med regnskapsføring etter IFRS 9 skal organiseres mellom de samarbeidende bankene

3. Regnskap og rapportering

Konkretisere selve regnskapsføringen og noter inklusiv prinsippnote og notemaler

4. Klassifisering og måling

Kartlegge gruppens finansielle instrumenter og klassifisere instrumenter i ulike kategorier

Samtidig har SpareBank 1 SR-Bank opprettet et lokalt prosjekt for å løse de tekniske tilpasningene av nytt regelverk samt å drøfte og beslutte tilpasninger og effekter av nytt regelverk.

En beskrivelse av nye krav i IFRS 9 og endringer fra tidligere standard følger under. Videre følger en beskrivelse av hvilke valg SpareBank 1 SR-Bank har tatt og status i implementeringsprosjektet.

(fortsettelse av note 42)

Overgangsregler

IFRS 9 skal anvendes retrospektivt, med unntak for sikringsbokføring. Retrospektiv anvendelse innebærer at SpareBank 1 SR-Bank skal lage åpningsbalansen 1.1.2018 som om de alltid har anvendt de nye prinsippene. Det betyr ikke at sammenligningstallene for 2017 må omarbeides etter de nye prinsippene. Standarden sier at det heller ikke er lov til å omarbeide sammenligningstallene med mindre dette kan gjøres uten bruk av etterpåklokskap. SpareBank 1 SR-Bank vil ikke vise sammenligningstall for tidligere perioder ved implementeringen av standarden 1.1.2018. Effektene av nye prinsipper i åpningsbalansen for 2018 føres mot egenkapitalen.

SpareBank 1 SR-Bank har valgt å innføre sikringsbokføring etter IFRS 9. Dette innebærer at sikringsbokføring skal gjennomføres etter prinsippene i IFRS 9 prospektivt fra dato for overgang til IFRS 9.

Klassifisering og måling

Finansielle eiendeler

Etter IFRS 9 skal finansielle eiendeler klassifiseres i tre målekategorier: virkelig verdi med verdiendring over resultatet, virkelig verdi med verdiendring over andre inntekter og kostnader (OCI) og amortisert kost. Målekategori bestemmes ved førstegangsregnskapsføring av eiendelen. Klassifiseringen av finansielle eiendeler bestemmes ut fra kontraktsmessige vilkår for de finansielle eiendelene og hvilken forretningsmodell som brukes for styring av porteføljen eller grupper av porteføljer som eiendelene inngår i.

Finansielle eiendeler med kontraktfestede kontantstrømmer som bare er betaling av rente og hovedstol på gitte datoer og som holdes i en forretningsmodell med formål å motta kontraktmessige kontantstrømmer skal i utgangspunktet måles til amortisert kost. Instrumenter med kontraktfestede kontantstrømmer som bare er betaling av rente og hovedstol på gitte datoer og som holdes i en forretningsmodell med formål både å motta kontraktmessige kontantstrømmer og salg, skal i utgangspunktet måles til virkelig verdi med verdiendringer over OCI, med renteinntekt, valutaomregningseffekter og eventuelle nedskrivninger presentert i det ordinære resultatet. Verdiendringer ført over OCI skal reklassifiseres til resultatet ved salg eller annen avhendelse av eiendelene.

Instrumenter som i utgangspunktet skal måles til amortisert kost eller til virkelig verdi med verdiendringer over OCI kan utpekes til måling til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet dersom dette eliminerer eller vesentlig reduserer et regnskapsmessig misforhold.

Boliglån som kan kvalifisere for salg til boligkredittforetak holdes både for å motta kontraktmessige kontantstrømmer og for salg i morbanken. Disse måles derfor til virkelig verdi over OCI, med renteinntekt og eventuelle nedskrivninger presentert i det ordinære resultatet. Forretningsmodellen på konsolidert nivå er imidlertid konsistent med at slike boliglån holdes for å motta kontantstrømmer og dermed måling til amortisert kost.

Øvrige finansielle eiendeler skal måles til virkelig verdi med verdiendring over resultatet. Dette inkluderer derivater

egenkapitalinstrumenter samt andre instrumenter med kontantstrømmer som ikke bare er betaling av normal rente (tidsverdi av penger, kredittmargin og andre normale marginer knyttet til utlån og fordringer) og hovedstol, og instrumenter som holdes i en forretningsmodell hvor formålet i hovedsak ikke er mottak av kontraktfestede kontantstrømmer. Sparebank 1 SR-Bank har valgt at også investeringer i aksjer som ikke er holdt for handelsformål måles til virkelig verdi over resultatet.

Finansielle forpliktelser

For finansielle forpliktelser er reglene i hovedsak de samme som i dagens IAS 39. Som hovedregel skal finansielle forpliktelser fortsatt måles til amortisert kost med unntak av finansielle derivater målt til virkelig verdi, finansielle instrumenter som inngår i en handelsportefølje og finansielle forpliktelser bestemt regnskapsført til virkelig verdi med verdiendringer innregnet over resultatet.

Sikringsbokføring

IFRS 9 forenkler kravene til sikringsbokføring ved at sikrings-effektiviteten knyttes nærmere ledelsens risikostyring og gir større rom for vurdering. Kravet om en sikringseffektivitet på 80-125 prosent er fjernet og erstattet med mer kvalitative krav, herunder at det skal være en økonomisk sammenheng mellom sikringsinstrument og sikringsobjekt, og at kredittrisiko ikke skal dominere verdiendringene til sikringsinstrumentet. Etter IFRS 9 er det tilstrekkelig med en prospektiv (fremadskuende) effektivitetstest, men etter IAS 39 måtte sikringseffektiviteten vurderes både prospektivt og retrospektivt (tilbakeskuende). Sikringsdokumentasjon kreves fortsatt. SpareBank 1 SR-Bank har valgt å videreføre sikringsbokføringen i samme utstrekning som tidligere år.

Tapsnedskrivning utlån

Etter reglene under IAS 39 skulle nedskrivninger for tap bare finne sted når det var objektive bevis for at en tapshendelse har inntruffet etter første gangs balanseføring. Etter IFRS 9 skal tapsavsetningene innregnes basert på forventet kreditttap (ECL). Den generelle modellen for nedskrivninger av finansielle eiendeler i IFRS 9 vil gjelde for finansielle eiendeler som måles til amortisert kost eller til virkelig verdi med verdiendringer over OCI, og som ikke hadde inntrufne tap ved første gangs balanseføring. I tillegg er også låne-tilsagn, finansielle garantikontrakter som ikke måles til virkelig verdi over resultatet og leieavtalefordringer omfattet.

Målingen av avsetningen for forventet tap i den generelle modellen avhenger av om kredittrisikoen har økt vesentlig siden første gangs balanseføring. Ved førstegangs balanseføring og når kredittrisikoen ikke har økt vesentlig etter førstegangs balanseføring skal det avsettes for 12-måneders forventet tap. 12-måneders forventet tap er det tapet som er forventet å inntreffe over levetiden til instrumentet, men som kan knyttes til begivenheter som inntreffer de første 12 månedene. Hvis kredittrisikoen har økt vesentlig etter førstegangs innregning skal det avsettes for forventet tap over hele levetiden. Forventet kreditttap er beregnet basert på nåverdien av alle kontantstrømmer over gjenværende forventet levetid, det vil si forskjellen mellom de kontraktsmessige kontantstrømmer i henhold til kontrakten og den kontantstrømmen som banken forventer å motta, diskontert med effektiv rente på instrumentet.

(fortsettelse av note 42)

I tillegg til den generelle modellen er det egne prinsipper for utstedte, herunder reforhandlede lån som behandles som nye, og kjøpte lån hvor det er påløpt kredittap ved førstegangs balanseføring. For disse skal det beregnes en effektiv rente som hensyntar forventet kredittap, og ved endringer i forventede kontantstrømmer skal endringen diskonteres med den opprinnelig fastsatte effektive renten og resultatføres. For disse eiendelene er det derved ikke behov for å overvåke hvorvidt det har vært en vesentlig økning i kredittrisiko etter førstegangs balanseføring da forventet tap over hele levetiden uansett skal hensyntas.

Metodikken i IFRS 9 standarden innebærer noe større volatilitet i nedskrivningene, og det forventes at nedskrivninger kommer tidligere enn ved dagens praksis. Dette vil være spesielt merkbart ved inngangen til en nedgangskonjunktur.

Nærmere beskrivelse av bankens fremtidige nedskrivningsmodell

Tapsanslaget skal lages kvartalsvis, og vil bygge på data i datavarehuset som har historikk over konto- og kundedata for hele kredittporteføljen. Tapsestimatene vil bli beregnet basert på 12 måneders og livslang sannsynlighet for mislighold (probability of default – PD), tap ved mislighold (loss given default – LGD) og eksponering ved mislighold (exposure at default – EAD). Datavarehuset inneholder historikk for observert PD og observert LGD. Dette vil danne grunnlag for å lage gode estimater på fremtidige verdier for PD og LGD. I tråd med IFRS 9 grupperer banken sine utlån i tre trinn.

Trinn 1:

Dette er startpunkt for alle finansielle eiendeler omfattet av den generelle tapsmodellen. Alle eiendeler som ikke har vesentlig høyere kredittrisiko enn ved førstegangsinnregning får en avsetning for tap som tilsvarer 12 måneders forventet tap. I denne kategorien ligger alle eiendeler som ikke er overført til trinn 2 eller 3.

Trinn 2:

I trinn 2 i tapsmodellen er eiendeler som på balansedagen har en vesentlig økning i kredittrisiko siden førstegangsinnregning, men hvor det ikke er objektive bevis på tap. For disse eiendelene skal det avsettes for forventet tap over levetiden. I denne gruppen finner vi kontoer med vesentlig grad av kredittforverring, men som på balansedato tilhører kunder som er klassifisert som friske. Når det gjelder avgrensning mot trinn 1, definerer banken vesentlig grad av kredittforverring ved å ta utgangspunkt i hvorvidt et engasjements beregnede misligholdssannsynlighet (PD) har økt vesentlig.

Trinn 3:

I trinn 3 i tapsmodellen er eiendeler, som har hatt en vesentlig økning i kredittrisiko siden innvilgelse og hvor det er objektive bevis på tap på balansedato. For disse eiendelene skal det avsettes for forventet tap over levetiden. Dette er eiendeler som under gjeldende regelverk defineres som misligholdte og nedskrevne.

Innregning og fraregning av finansielle eiendeler og forpliktelser

Finansielle eiendeler og forpliktelser innregnes på handledagen, det vil si tidspunktet banken blir part i instrumentenes kontraktsmessige betingelser.

Finansielle eiendeler fraregnes når de kontraktsmessige rettighetene til kontantstrømmene fra den finansielle eiendelen er utløpt, eller når rettighetene til kontantstrømmene fra eiendelen er overført på en slik måte at risiko og avkastning knyttet til eierskapet i det alt vesentlige er overført.

Finansielle forpliktelser fraregnes når de kontraktsmessige betingelsene er innfridd, kansellert eller utløpt.

Modifiserte eiendeler og forpliktelser

Dersom det gjøres modifiseringer eller endringer i vilkårene til en eksisterende finansiell eiendel eller forpliktelse behandles instrumentet som en ny finansiell eiendel dersom de reforhandlede vilkårene er vesentlig forskjellig fra de gamle vilkårene. Dersom vilkårene er vesentlig forskjellig fraregnes den gamle finansielle eiendelen eller forpliktelser, og en ny finansiell eiendel eller forpliktelse innregnes. Generelt vurderes et utlån til å være en ny finansiell eiendel dersom det utstedes ny lånedokumentasjon, samtidig som det foretas ny kredittprosess med fastsettelse av nye lånevilkår.

Dersom det modifiserte instrumentet ikke vurderes å være vesentlig forskjellig fra det eksisterende instrumentet, anses instrumentet regnskapsmessig å være en videreføring av det eksisterende instrumentet. Ved en modifisering som regnskapsføres som en videreføring av eksisterende instrument, diskonteres de nye kontantstrømmene med instrumentets opprinnelige effektive rente og eventuell forskjell mot eksisterende balanseført verdi resultatføres.

Effekt på regnskapsrapportering

Eventuelle implementeringseffekter vil føres mot egenkapitalen ved overgang til IFRS 9 1.1.2018. Foreløpig gjennomgang av fremtidige notekrav viser at det vil bli en del endringer i notekrav knyttet til tapsnedskrivninger, men liten effekt knyttet til noter relatert til finansielle instrumenter.

Innføringen av IFRS 9 har resultert i følgende prinsippendringer og effekter

Det følger i det videre en beskrivelse av de ulike finansielle instrumentene og hvordan de er klassifisert etter IAS 39 og IFRS 9 med tilhørende beskrivelse av hvilke vurderinger som er lagt til grunn i klassifiseringen.

Detaljert beskrivelse av tapsmodellen etter IFRS 9 følger i tabeller under.

(fortsettelse av note 42)

Implementering IFRS 9

(tall i mill kroner)

			Balanseført beløp etter IAS 39 31.desember 2017	Endring som følge av reklassifise- ring	Endring som følge av ny måling	Balanseført beløp etter IFRS 9 1.januar 2018
Morbank						
Eiendeler	Klassifisering etter IAS 39	Klassifisering etter IFRS 9				
Amortisert kost						
Konter og fordringer på sentralbanker	Amortisert kost	Amortisert kost	207	-	-	207
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	Amortisert kost	Amortisert kost	1 607	-	-	1 607
Utlån til kunder	Amortisert kost	Amortisert kost	122 969	-54 606	55	68 418
Sertifikater og obligasjoner	Amortisert kost	Amortisert kost	3 201	-	-	3 201
Investering i eierinteresser	Amortisert kost	Amortisert kost	2 363	-	-	2 363
Investering i konsernselskap	Amortisert kost	Amortisert kost	4 853	-	-	4 853
Andre finansielle eiendeler	Amortisert kost	Amortisert kost	724	-	-	724
Sum effekt amortisert kost			135 924	-54 606	55	81 373
Virkelig verdi over resultatet						
Utlån til kunder	Virkelig verdi	Virkelig verdi	7 610	-	-	7 610
Sertifikater og obligasjoner	Virkelig verdi	Virkelig verdi	29 002	-	-	29 002
Finansielle derivater	Virkelig verdi	Virkelig verdi	6 033	-	-	6 033
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	Virkelig verdi	Virkelig verdi	446	61	-	507
Sum effekt virkelig verdi over resultatet			43 091	61	-	43 152
Virkelig verdi over OCI- med resirkulering						
Utlån til kunder	Amortisert kost	Virkelig verdi	-	54 606	-8	54 598
Sum effekt virkelig verdi over OCI- med resirkulering			-	54 606	-8	54 598
Virkelig verdi over OCI- uten resirkulering (egenkapitalinstrumenter)						
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	Tilgjengelig for salg	Virkelig verdi	61	-61	-	-
Sum effekt virkelig verdi over OCI- uten resirkulering			61	-61	-	-
Sum eiendeler			179 076	-	47	179 123
Gjeld						
Amortisert kost						
Gjeld til kredittinstitusjoner	Amortisert kost	Amortisert kost	4 538	-	-	4 538
Innskudd fra kunder	Amortisert kost	Amortisert kost	95 635	-	-	95 635
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	Amortisert kost	Amortisert kost	51 307	-	-	51 307
Ansvarlig lånekapital	Amortisert kost	Amortisert kost	2 764	-	-	2 764
Betalbar skatt	Amortisert kost	Amortisert kost	393	-	-16	377
Utsatt skatteforpliktelse	Amortisert kost	Amortisert kost	417	-	-	417
Andre finansielle forpliktelser	Amortisert kost	Amortisert kost	960	-	113	1 073
Sum effekt amortisert kost			156 014	-	97	156 111
Virkelig verdi over resultatet						
Finansielle derivater	Virkelig verdi	Virkelig verdi	5 013	-	-	5 013
Sum effekt virkelig verdi over resultatet			5 013	-	-	5 013
Sum gjeld			161 027	-	97	161 124
Aksjekapital			6 394	-	-	6 394
Overkursfond			1 587	-	-	1 587
Avsatt utbytte			1 087	-	-	1 087
Fond for urealiserte gevinster			43	-	-	43
Hybridkapital			150	-	-	150
Annen egenkapital			8 788	-	-50	8 738
Sum egenkapital			18 049	-	-50	17 999
Sum gjeld og egenkapital			179 076	-	47	179 123

(fortsettelse av note 42)

(tall i mill kroner)

Konsern			Balanseført beløp etter IAS 39 31.desember 2017	Endring som følge av reklassifise- ring	Endring som følge av ny måling	Balanseført beløp etter IFRS 9 1.januar 2018
Eiendeler	Klassifisering etter IAS 39	Klassifisering etter IFRS 9				
Amortisert kost						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	Amortisert kost	Amortisert kost	207	-	-	207
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	Amortisert kost	Amortisert kost	1 608	-	-	1 608
Utlån til kunder	Amortisert kost	Amortisert kost	163 627	-	16	163 643
Sertifikater og obligasjoner	Amortisert kost	Amortisert kost	3 201	-	-	3 201
Investering i eierinteresser	Amortisert kost	Amortisert kost	3 953	-	-	3 953
Investering i konsernselskap	Amortisert kost	Amortisert kost	-	-	-	-
Andre finansielle eiendeler	Amortisert kost	Amortisert kost	1 446	-	-	1 446
Sum effekt amortisert kost			174 042	-	16	174 058
Virkelig verdi over resultatet						
Utlån til kunder	Virkelig verdi	Virkelig verdi	7 610	-	-	7 610
Sertifikater og obligasjoner	Virkelig verdi	Virkelig verdi	28 708	-	-	28 708
Finansielle derivater	Virkelig verdi	Virkelig verdi	5 541	-	-	5 541
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	Virkelig verdi	Virkelig verdi	656	61	-	717
Sum effekt virkelig verdi over resultatet			42 515	61	-	42 576
Virkelig verdi over OCI- med resirkulering						
Utlån til kunder	Amortisert kost	Virkelig verdi	-	-	-	-
Sum effekt virkelig verdi over OCI- med resirkulering			-	-	-	-
Virkelig verdi over OCI- uten resirkulering (egenkapitalinstrumenter)						
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	Tilgjengelig for salg	Virkelig verdi	61	-61	-	-
Sum effekt virkelig verdi over OCI- uten resirkulering			61	-61	-	-
Sum eiendeler			216 618	-	16	216 634
Gjeld						
Amortisert kost						
Gjeld til kredittinstitusjoner	Amortisert kost	Amortisert kost	2 335	-	-	2 335
Innskudd fra kunder	Amortisert kost	Amortisert kost	95 384	-	-	95 384
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	Amortisert kost	Amortisert kost	90 497	-	-	90 497
Ansvarlig lånekapital	Amortisert kost	Amortisert kost	2 764	-	-	2 764
Betalbar skatt	Amortisert kost	Amortisert kost	487	-	-24	463
Utsatt skatteforpliktelse	Amortisert kost	Amortisert kost	393	-	-	393
Andre finansielle forpliktelser	Amortisert kost	Amortisert kost	1 082	-	114	1 196
Sum effekt amortisert kost			192 942	-	90	193 032
Virkelig verdi over resultatet						
Finansielle derivater	Virkelig verdi	Virkelig verdi	3 787	-	-	3 787
Sum effekt virkelig verdi over resultatet			3 787	-	-	3 787
Sum gjeld			196 729	-	90	196 819
Aksjekapital			6 394	-	-	6 394
Overkursfond			1 587	-	-	1 587
Avsatt utbytte			1 087	-	-	1 087
Fond for urealiserte gevinster			43	-	-	43
Hybridkapital			150	-	-	150
Annen egenkapital			10 628	-	-74	10 554
Sum egenkapital			19 889	-	-74	19 815
Sum gjeld og egenkapital			216 618	-	16	216 634

(fortsettelse av note 42)

Overgangsnote tapsavsetninger fra IAS 39 til IFRS 9

Morbank	1.1.2018					31.12.2017		
	12 mnd ECL	Levetid ECL - ikke objektive bevis på tap	Levetid ECL - objektive bevis på tap	Kjøpte eller utstede lån med objek- tive bevis på tap	Total	Individuelle	Gruppe	Total
Total balanseført tapsavsetning								
Nedskrivning på grupper av lån (note 8)							674	674
Individuelle nedskrivninger utlån (note 8)						639	-	639
Individuelle nedskrivninger garantier (note 35)						13	-	13
Sum nedskrivning 31.12.2017						652	674	1 326
Nedskrivning utlån	174	391	701	-	1 266			
Nedskrivning garantier, lånetilsagn og ubenyttet kreditt	41	70	15	-	126			
Sum nedskrivning 1.1.2018	215	461	716	-	1 392	-	-	-

Kornsern								
	12 mnd ECL	Levetid ECL - ikke objektive bevis på tap	Levetid ECL - objektive bevis på tap	Kjøpte eller utstede lån med objek- tive bevis på tap	Total	Individuelle	Gruppe	Total
Total balanseført tapsavsetning								
Nedskrivning på grupper av lån (note 8)							678	678
Individuelle nedskrivninger utlån (note 8)						639	-	639
Individuelle nedskrivninger garantier (note 35)						13	-	13
Sum nedskrivning 31.12.2017						652	678	1 330
Nedskrivning utlån	194	406	701	-	1 301			
Nedskrivning garantier, lånetilsagn og ubenyttet kreditt	42	70	15	-	127			
Sum nedskrivning 1.1.2018	236	476	716	-	1 428	-	-	-

Endring i egenkapital

Morbank	Aksjekapital	Overkurs- fond	Hybrid- kapital	Annen egenkapital	Fond for urealiserte gevinster	Sum egen- kapital
Egenkapital 31.12.2017	6 394	1 587	150	9 875	43	18 049
Sum tapsavsetninger etter IAS 39				1 326		1 326
Sum avsetning til utlån etter IFRS 9				-1 392		-1 392
Netto endring avsetning tap				-66		-66
Endring i betalbar skatt som følge av endring IFRS 9				16		16
Sum endring egenkapital				-50		-50
Egenkapital 1.1.2018	6 394	1 587	150	9 825	43	17 999
Konsern						
Egenkapital 31.12.2017	6 394	1 587	150	9 875	43	18 049
Sum tapsavsetninger etter IAS 39				1 330		1 330
Sum avsetning til utlån etter IFRS 9				-1 428		-1 428
Netto endring avsetning tap				-98		-98
Endring i betalbar skatt som følge av endring IFRS 9				24		24
Sum endring egenkapital				-74		-74
Egenkapital 1.1.2018	6 394	1 587	150	9 801	43	17 975

(fortsettelse av note 42)

Endring tapsavsetning

	Tapsavsetning etter IAS 39 31.desember 2017	Endring som følge av rekla- sifisering	Endring som følge av ny måling	Tapsavsetning etter IFRS 9 1.1.2018
Morbank				
Utlån og fordringer og instrumenter holdt til forfall under IAS 39 som skal måles til amortisert kost under IFRS 9	1 326	-46	-55	1 225
Gjeldsinstrumenter klassifisert som tilgjengelig for salg under IAS 39 som skal måles til amortisert kost under IFRS 9	-	-	113	113
Sum instrumenter målt til amortisert kost under IFRS 9	1 326	-46	58	1 338
Utlån og fordringer og instrumenter holdt til forfall under IAS 39 som skal måles til virkelig verdi over OCI under IFRS 9	-	46	8	54
Gjeldsinstrumenter klassifisert som tilgjengelig for salg under IAS 39 som skal måles til virkelig verdi over OCI under IFRS 9	-	-	-	-
Sum instrumenter målt til virkelig verdi over OCI under IFRS 9	-	46	8	54
Sum endringer i forhold til klassifiseringsregler	1 326	-	66	1 392
Finansielle garantikontrakter	-	-	55	55
Ubenyttet kreditt	-	-	50	50
Lånetilsagn	-	-	8	8
Sum finansielle garantier, ubenyttet kreditt og lånetilsagn	-	-	113	113
Kornsern				
Utlån og fordringer og instrumenter holdt til forfall under IAS 39 som skal måles til amortisert kost under IFRS 9	1 330	-	-16	1 314
Gjeldsinstrumenter klassifisert som tilgjengelig for salg under IAS 39 som skal måles til amortisert kost under IFRS 9	-	-	114	114
Sum instrumenter målt til amortisert kost under IFRS 9	1 330	-	98	1 428
Utlån og fordringer og instrumenter holdt til forfall under IAS 39 som skal måles til virkelig verdi over OCI under IFRS 9	-	-	-	-
Gjeldsinstrumenter klassifisert som tilgjengelig for salg under IAS 39 som skal måles til virkelig verdi over OCI under IFRS 9	-	-	-	-
Sum instrumenter målt til virkelig verdi over OCI under IFRS 9	-	-	-	-
Sum endringer i forhold til klassifiseringsregler	1 330	-	98	1 428
Finansielle garantikontrakter	-	-	55	55
Ubenyttet kreditt	-	-	50	50
Lånetilsagn	-	-	9	9
Sum finansielle garantier, ubenyttet kreditt og lånetilsagn	-	-	114	114

NOTE 43 HENDELSER ETTER BALANSEDAGEN

Det har ikke vært registrert vesentlige hendelser etter 31.12.2017 som påvirker det avlagte årsregnskapet.

Foreslått utbytte er kr 4,25 pr aksje og vil totalt utgjøre 1 087 mill kroner.

NØKKELTALL SISTE 5 ÅR

(beløp i mill kroner)

SpareBank 1 SR-Bank konsern	2017	2016	2015	2014	2013
Resultatsammendrag					
Netto renteinntekter	3 162	2 871	2 593	2 404	2 119
Netto provisjons- og andre inntekter	1 524	1 443	1 532	1 732	1 824
Netto inntekter fra finansielle investeringer	634	654	304	778	555
Sum netto inntekter	5 320	4 968	4 429	4 914	4 498
Sum driftskostnader	2 167	2 032	1 863	2 056	2 019
Driftsresultat før nedskrivninger på utlån	3 153	2 936	2 566	2 858	2 479
Nedskrivninger på utlån og garantier	543	778	420	257	132
Driftsresultat før skatt	2 610	2 158	2 146	2 601	2 347
Skattekostnad	524	403	400	506	487
Resultat etter skatt	2 086	1 755	1 746	2 095	1 860
Resultat (% av gjennomsnittlig forvaltningskapital)					
Netto renteinntekter	1,52 %	1,48 %	1,42 %	1,45 %	1,42 %
Netto provisjons- og andre inntekter	0,73 %	0,74 %	0,84 %	1,04 %	1,22 %
Netto inntekter fra finansielle investeringer	0,31 %	0,34 %	0,17 %	0,47 %	0,37 %
Sum netto inntekter	2,56 %	2,56 %	2,42 %	2,96 %	3,01 %
Sum driftskostnader	1,04 %	1,05 %	1,02 %	1,24 %	1,35 %
Driftsresultat før nedskrivninger på utlån	1,52 %	1,51 %	1,40 %	1,72 %	1,66 %
Nedskrivninger på utlån og garantier	0,26 %	0,40 %	0,23 %	0,15 %	0,09 %
Driftsresultat før skatt	1,26 %	1,11 %	1,17 %	1,57 %	1,57 %
Skattekostnad	0,25 %	0,21 %	0,22 %	0,30 %	0,33 %
Resultat etter skatt	1,01 %	0,90 %	0,96 %	1,26 %	1,24 %
Balansetall					
Utlån personmarked	104 299	91 171	87 229	77 651	59 848
Utlån personmarked inkl. SB1 Boligkreditt	118 413	115 348	115 397	109 939	105 595
Utlån bedriftsmarked	67 883	66 497	66 705	62 880	59 128
Utlån bedriftsmarked inkl. SB1 Næringskreditt	68 352	67 014	67 243	63 464	59 770
Innskudd personmarked	44 246	42 908	42 101	39 545	36 190
Innskudd bedriftsmarked	51 525	43 741	47 341	41 942	35 474
Utlånsvekst personmarked ekskl. SB1 Boligkreditt %	14,4	4,5	12,3	29,7	13,8
Utlånsvekst bedriftsmarked ekskl. SB1 Næringskreditt %	2,1	-0,3	6,1	6,3	6,1
Innskuddsvekst personmarked %	3,1	1,9	6,5	9,3	5,5
Innskuddsvekst bedriftsmarked %	17,8	-7,6	12,9	18,2	6,7
Forvaltningskapital	216 618	193 408	192 049	174 926	156 985
Gjennomsnittlig forvaltningskapital	207 562	194 264	182 768	166 017	149 554
Nedskrivninger på utlån og mislighold					
Nedskrivning i % av utlån	0,33	0,50	0,28	0,20	0,12
inkludert utlån SB1 Bolig- og Næringskreditt	0,29	0,42	0,23	0,15	0,08
Misligholdte engasjement i % av brutto utlån	0,32	0,68	0,55	0,30	0,69
inkludert utlån SB1 Bolig- og Næringskreditt	0,30	0,59	0,46	0,24	0,50
Andre tapsutsatte engasjement i % av brutto utlån	0,91	0,72	0,35	0,36	0,37
inkludert utlån SB1 Bolig- og Næringskreditt	0,83	0,62	0,30	0,29	0,26
Egenkapital					
Aksjekapital	6 394	6 394	6 394	6 394	6 394
Overkursfond	1 587	1 587	1 587	1 587	1 587
Annen egenkapital	11 758	10 307	8 933	7 422	6 075
Hybridkapital	150				
Sum egenkapital	19 889	18 288	16 914	15 403	14 056
Lønnsomhet, soliditet og bemanning					
Egenkapitalavkastning %	11,0	10,0	10,8	14,2	14,0
Kostnadsprosent	40,7	40,9	42,1	41,8	44,9
Ren kjernekapitaldekning %	15,05	14,70	13,26	11,50	11,11
Kjernekapitaldekning %	16,04	15,63	14,17	12,34	12,83
Kapitaldekning %	17,88	17,52	16,73	14,53	14,07
Antall årsverk	1 142	1 127	1 161	1 106	1 165